

STRATEGIA ROZWOJU GMINY PACYNA NA LATA 2026-2035

PROJEKT

Pacyna, 2025 r.

SPIS TREŚCI

Wykaz najważniejszych skrótów i symboli.....	2
Podstawowe informacje o opracowaniu	3
CZĘŚĆ ANALITYCZNA	4
1 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej gminy Pacyna	5
1.1 Sytuacja społeczna.....	5
1.2 Sytuacja gospodarcza	16
1.3 Sytuacja przestrzenna.....	22
1.4 Sytuacja klimatyczno-środowiskowa.....	30
2 Określenie cech warunkujących rozwój gminy i społeczności lokalnej	40
2.1 Analiza SWOT /TOTS.....	40
2.2 Identyfikacja potencjału rozwojowego gminy.....	43
CZĘŚĆ STRATEGICZNA.....	44
3 Wizja, misja i cele Strategii.....	45
3.1 Wizja i misja	45
3.2 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań.....	49
3.3 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.....	53
3.4 Model funkcjonalno-przestrzenny	70
4 Założenia wdrożeniowe	90
4.1 Planowane przedsięwzięcia.....	90
4.2 Ramy finansowe i źródła finansowania	91
4.3 System realizacji Strategii.....	92
Podsumowanie	97
Spis tabel, rysunków, wykresów i zdjęć	99
Bibliografia.....	102

Wykaz najważniejszych skrótów i symboli

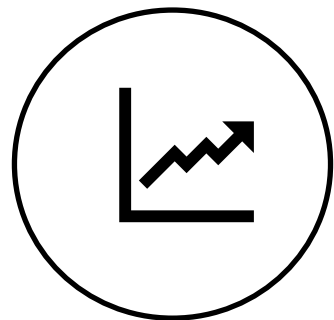
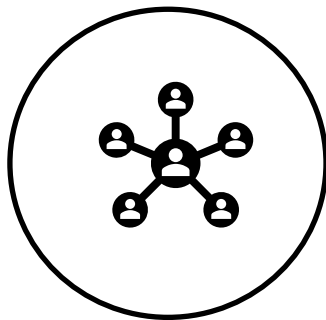
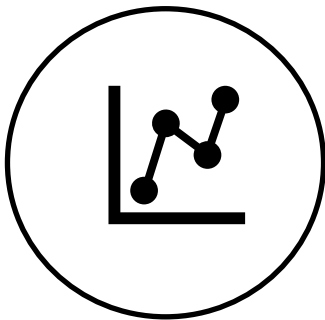
1.	Dz.U.	– Dziennik Ustaw
2.	EBI	– Europejski Bank Inwestycyjny
3.	EBOR	– Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
4.	EOG	– Europejski Obszar Gospodarczy
5.	e-PUAP	– Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej
6.	Gmina	– Gmina Pacyna
7.	GOPS	– Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pacynie
8.	PSZOK	– Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
9.	GPZ	– Główny Punkt Zasilający, stacja elektroenergetyczna zasilająca sieć SN
10.	JCWP	– Jednolita Część Wód Podziemnych
11.	JCWPD	– Jednolita Część Wód Powierzchniowych
12.	Mg	– megagram
14.	OSI	– Obszar Strategicznej Interwencji
15.	OSP	– Ochotnicza Straż Pożarna
16.	PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności
17.	PSZOK	– Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
18.	REGON	– Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
19.	S.A.	– spółka akcyjna
20.	SMS	– z ang. Short Message Service, krótka wiadomość tekstowa w cyfrowych sieciach telefonii
21.	SOŻ	– strategiczny obszar żywicielski
22.	Sp. z o.o.	– spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
23.	SWOT/TOTS	– analiza SWOT, metoda porządkowania i weryfikowania informacji
24.	UE	– Unia Europejska
25.	zł	– złoty, podstawowa jednostka monetarna w Polsce

Podstawowe informacje o opracowaniu

Jedną z podstawowych metod zarządzania gminną jednostką samorządu terytorialnego jest planowanie strategiczne rozwoju gminy w dłuższym horyzoncie czasowym. Głównym narzędziem wykorzystywanym w planowaniu strategicznym jest natomiast dokument planistyczny w postaci strategii rozwoju gminy, która stanowi wyznacznik kierunków rozwoju gminy w przyjętej perspektywie czasowej. Horyzont czasowy przedmiotowej Strategii wyznaczono do 2035 r., wskazując tym samym na długofalowy charakter tego dokumentu pozwalający na osiągnięcie zakładanych celów oraz realizację przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji. Przyjęty okres obowiązywania nowego dokumentu strategicznego wynikał także w dużej mierze z uwarunkowań zewnętrznych wynikających z horyzontów czasowych stosowanych w planowaniu strategicznym w skali regionalnej, krajowej czy w skali całej UE. Strategia obejmuje wszystkie sfery działalności gminy i została podzielona na 4 obszary działania: sferę społeczną, sferę gospodarczą, sferę przestrzenną i sferę klimatyczno-środowiskową. W tym zakresie cele i przedsięwzięcia wyznaczone w ramach Strategii odnoszą się jednak nie tylko do zadań i obszarów działania gminy jako samorządu terytorialnego realizowanych przez władze gminy, ale mają swoje odniesienie także do sposobów i kierunków działania wszystkich innych instytucji/podmiotów działających na terenie gminy. Strategia Rozwoju Gminy Pacyna na lata 2026-2035 to jeden z najważniejszych dokumentów, który jest podstawą określenia wizji rozwoju gminy na najbliższe lata. Gmina Pacyna będzie pełniła rolę instytucji wdrażającej w życie założenia Strategii oraz odpowiedzialnej za jej prawidłową realizację i osiągnięcie założonych celów Strategii. Metodologię opracowania Strategii oparto o powszechnie stosowane metody planowania strategicznego. W pracach nad Strategią kierowano się jednocześnie potrzebą zapewnienia jak najpełniejszego uspołecznionego charakteru Strategii i umożliwienia wpływu na jej kształt na każdym etapie jej przygotowywania i wdrażania społeczności lokalnej. W pracach nad Strategią uczestniczyli eksperci, radni, urzędnicy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy i mieszkańcy. W tym zakresie w trakcie opracowywania Strategii przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami dotyczące najważniejszych potrzeb i kierunków rozwoju w gminie. W końcowym etapie Strategii opracowano system jej wdrażania, monitoringu oraz oceny stopnia realizacji jej założeń. Jak wynika z powyższego opisu przedmiotowa Strategia – co jest charakterystyczne dla tego typu dokumentów – ma charakter ogólny, wyznaczając kierunki rozwoju gminy na poziomie celów (strategicznym i operacyjnym) oraz typów przedsięwzięć zmierzających do realizacji tych celów. Nie określano natomiast zamkniętego katalogu konkretnych i szczegółowych projektów do realizacji, które zostaną określone w szczegółowych dokumentach planistycznych gminy. Opracowany w ten sposób dokument będzie stanowił swoistą mapę drogową wytyczającą priorytety rozwoju gminy w perspektywie do 2035 r. Jednocześnie Strategia ma charakter otwarty a metodologia jej wdrażania zakłada możliwość dokonywania zmian i aktualizacji jej zapisów w reakcji na zmieniające się uwarunkowania makroekonomiczne, wyniki okresowych analiz efektów realizacji Strategii czy inne czynniki mogące mieć wpływ na przyjęte założenia. Wszystkie zmiany w tym zakresie będą jednak odbywały się przy udziale i konsultacji ze społecznością lokalną zachowując uspołeczniony charakter tego dokumentu.

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

1 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej gminy Pacyna

Poniżej przedstawiono podstawowe uregulowania funkcjonowania Gminy Pacyna.

Wójt jest organem wykonawczym. Wójt wykonuje uchwały Rady Gminy i zadania określone przepisami prawa. Do zadań Wójta należy w szczególności:

- opracowywanie strategii i programów rozwoju,
- gospodarowanie mieniem komunalnym,
- wykonywanie budżetu.

Rada Gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym. Radni gminni wybierani są w głosowaniu powszechnym przez mieszkańców. Tworzą Radę Gminy. Ich obowiązkiem jest kierowanie się dobrem wspólnoty samorządowej, utrzymywanie stałej więzi z mieszkańcami oraz ich organizacjami, przyjmowanie zgłaszanych przez nich postulatów i przedstawianie ich organom gminy do rozpatrzenia. Radni mają obowiązek brać udział w pracach Rady Gminy i jej komisji oraz innych instytucji samorządowych, do których zostali wybrani lub desygnowani. Nadzór nad działalnością gminną (m.in. działalnością Rady Gminy) sprawuje prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych regionalna izba obrachunkowa (art. 86 ustawy). Gmina wykonuje swoje zadania głównie przy pomocy Urzędu Gminy w Pacynie. Urząd wykonuje zadania mające na celu realizację spoczywających na gminie zadań własnych, zadań zleconych, zadań wykonywanych na podstawie porozumienia z organami administracji rządowej (zadań zleconych), zadań publicznych powierzonych gminie w drodze zawartych porozumień.

Ponadto Gmina wykonuje swoje zadania przy pomocy gminnych jednostek organizacyjnych takich jak: Szkoła Podstawowa im. Janusza Kusocińskiego w Pacynie, Przedszkole Samorządowe w Pacynie Oddział w Luszyńcu, Przedszkole Samorządowe w Pacynie z siedzibą w Skrzyszewach, Gminna Biblioteka Publiczna w Pacynie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pacynie, Żłobek Samorządowy w Skrzyszewach.

1.1 Sytuacja społeczna

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji społecznej gminy Pacyna. Zaprezentowano dane statystyczne wraz z wnioskami dotyczące demografii i rynku pracy. W dalszej części opisano infrastrukturę społeczną gminy w kontekście oświaty i wychowania, kultury i sportu, ochrony zdrowia, opieki społecznej oraz działalności organizacji pozarządowych. Opisano kwestię bezpieczeństwa publicznego, występujących problemów społecznych oraz cyfryzacji usług publicznych.

Demografia

Poniżej przedstawiono liczbę mieszkańców gminy Pacyna w latach 2018-2024.

Tabela 1 Liczba ludności w gminie Pacyna w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców	3 556	3 527	3 422	3 366	3 292	3 238	3 175

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Liczba mieszkańców gminy Pacyna wynosi 3 175 osób (stan na 31.12.2024 r.). Z powyższej tabeli wynika, że liczba mieszkańców gminy Pacyna w latach 2018-2024 spadła o 381 osób, co stanowi 10% spadek. Liczba mieszkańców systematycznie spada. Gmina Pacyna charakteryzuje się ujemnym bilansem demograficznym. Trend ten jest m.in. spowodowany migracjami, co potwierdzają dane dotyczące salda migracji w latach 2018-2024 w poniższej tabeli.

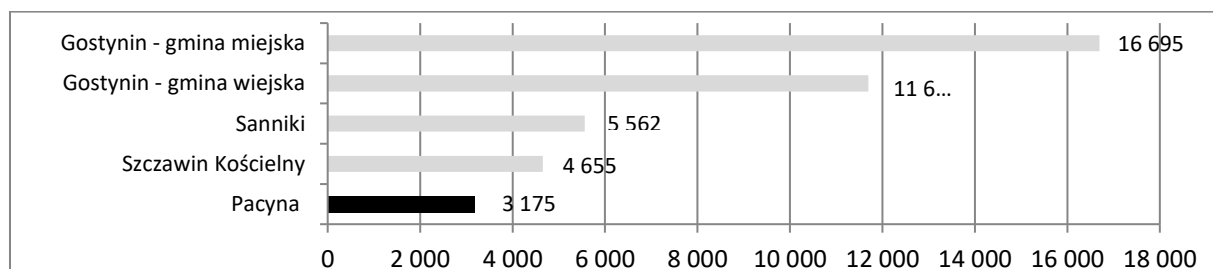
Tabela 2 Saldo migracji w gminie Pacyna w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo migracji ogółem	-19	-20	-16	-11	-18	8	-19
Saldo migracji wewnętrznych	-19	-20	-16	-12	-19	8	-19
Saldo migracji zagranicznych	0	0	0	1	1	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Poniżej przedstawiono porównanie gminy Pacyna z innymi gminami powiatu gostynińskiego.

Wykres 1 Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (stan na 31.12.2024 r.)

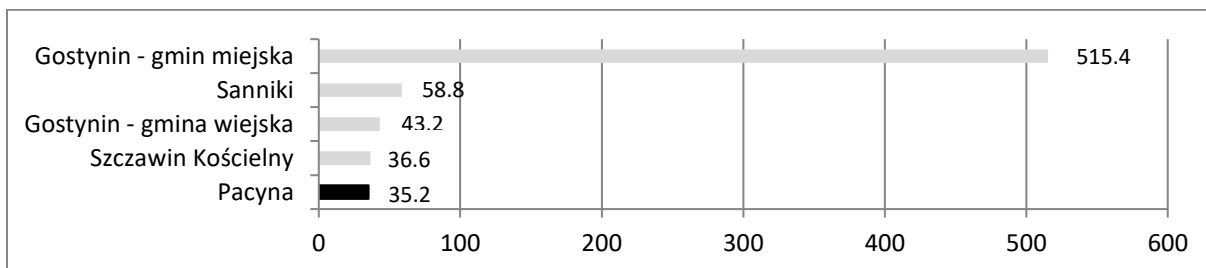
Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Gmina Pacyna jest najmniej zaludnioną gminą powiatu gostynińskiego.

Gmina Pacyna jest najmniej zaludnioną gminą powiatu gostynińskiego. Mimo niekorzystnych prognoz demograficznych GUS, w gminie Pacyna istnieją realne przesłanki do odwrócenia trendu spadku liczby mieszkańców. Coraz więcej osób opuszcza duże miasta, w szczególności Warszawę, Płock czy Łódź, a także mniejsze ośrodki powiatowe, poszukując spokojnego życia na terenach wiejskich. Gmina Pacyna idealnie wpisuje się w ten model dzięki cichej lokalizacji w sercu Mazowsza oraz dobrej dostępności komunikacyjnej – bliskości dróg krajowych i dogodnemu dojazdowi do Gostynina, Kutna czy Żychlina. Dobre skomunikowanie z większymi miastami czyni gminę atrakcyjną dla osób dojeżdżających do pracy. Pacyna oferuje styl życia zgodny z ideą „slow life”, z dostępem do przyrody, czystym środowiskiem i niską gęstością zabudowy, co jest coraz bardziej cenione przez młode rodziny oraz seniorów. W ostatnich latach widoczny jest wzrost zainteresowania budową nowych domów i osiedlaniem się na terenie gminy, co wskazuje na stopniową zmianę trendu. Działania promocyjne i planistyczne samorządu dodatkowo wspierają ten proces, a ich intensyfikacja może wzmocnić pozytywne tendencje. Pomimo obecnych wskaźników demograficznych, w gminie Pacyna możliwy jest umiarkowany, lecz trwały przyrost liczby ludności.

Poniżej przedstawiono porównanie gęstości zaludnienia gminy Pacyna z innymi gminami powiatu gostynińskiego.

Wykres 2 Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (stan na 31.12.2024 r.) (osoby na km²)

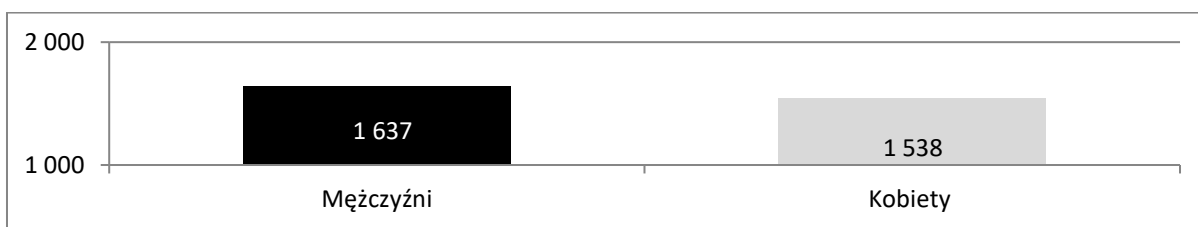

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Gmina Pacyna prezentuje najniższy wskaźnik gęstości zaludnienia wśród pozostałych gmin powiatu gostynińskiego.

Poniżej przedstawiono strukturę ludności gminy Pacyna w podziale na płeć.

Wykres 3 Ludność gminy Pacyna w podziale na płeć na koniec 2024 r.

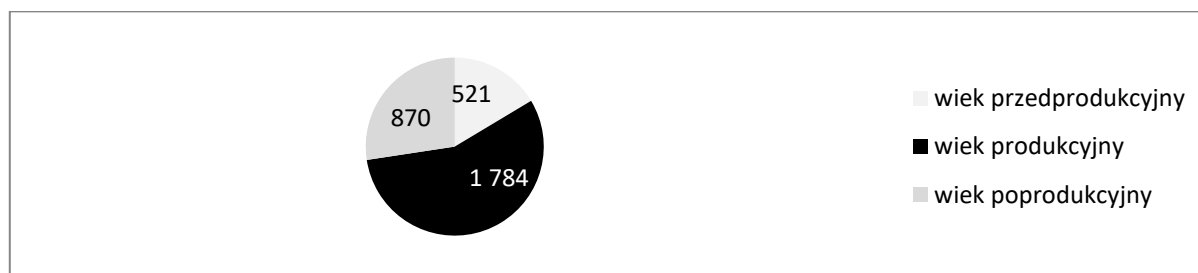

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W gminie Pacyna na koniec czerwca 2024 r. występowała różnica w liczbie kobiet (1 538) i mężczyzn (1 637). Kobiety stanowiły 48,44% a mężczyźni 51,56%.

Poniżej zaprezentowano liczbę mieszkańców gminy Pacyna w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2024 r.).

Wykres 4 Liczba mieszkańców gminy Pacyna w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Struktura wieku mieszkańców gminy w ujęciu procentowym przedstawia się następująco:

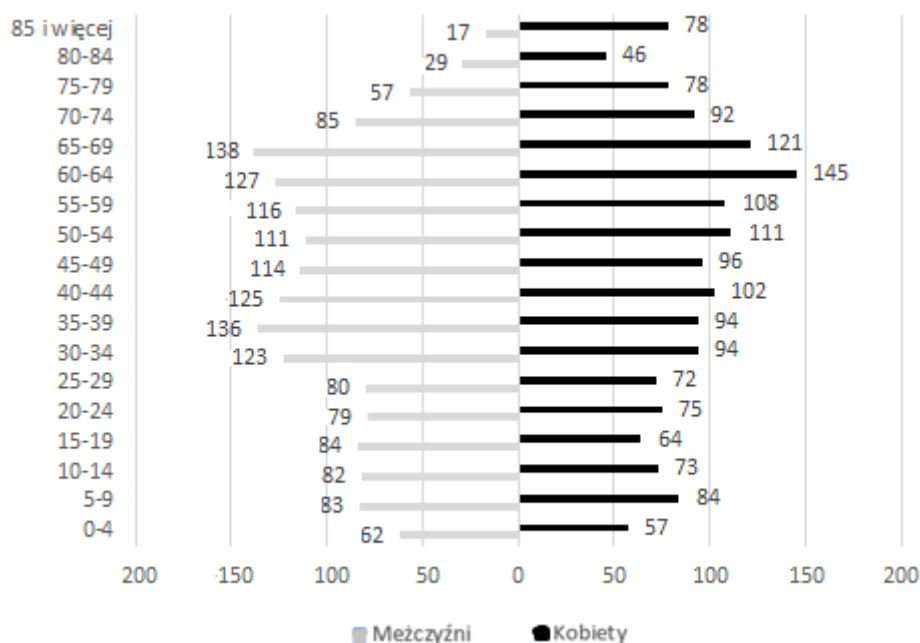
- wiek przedprodukcyjny: 16,41%,
- wiek produkcyjny: 56,19%,
- wiek poprodukcyjny: 27,40%.

Powyższa struktura wskazuje, że współczynnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym (wskaźnik opisuje ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym) dla

gminy Pacyna wynosi 48,8%, co jest wartością zdecydowanie wyższą niż współczynnik dla Polski (40,8%) i dla województwa mazowieckiego (38,2%) za 2024 r. Wskaźnik potwierdza, że społeczeństwo gminy Pacyna jest społeczeństwem starzejącym się. Ponadto wskaźnik obciążenia demograficznego (wskaźnik opisuje stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym) dla gminy Pacyna wynosi 78 %, co jest wartością znacznie wyższą niż współczynnik dla Polski (71,7%) i dla województwa mazowieckiego (70,8%) za 2024 r.

Poniżej przedstawiono strukturę wiekową gminy Pacyna w 2024 r. zaprezentowaną w formie piramidy wieku. Piramida wieku to stosowane w demografii graficzne przedstawienie struktury płci i wieku ludności danego obszaru, polegające na zestawieniu diagramów słupkowych utworzonych dla poszczególnych roczników lub pięcioletnich grup wiekowych dla każdej płci oddzielnie.

Wykres 5 Piramida wieku gminy Pacyna (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Piramida wieku pokazuje, że przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami dotyczy wieku 5-9, 60-64 i od 70 roku życia.

Kształt piramidy wskazuje na typ struktury wiekowej społeczeństwa określany jako regresywny – niska liczba urodzeń oraz coraz bardziej starzejący się mieszkańcy. Poniżej przedstawiono jak w latach 2018-2024 kształtował się przyrost naturalny w gminie Pacyna.

Tabela 3 Przyrost naturalny w gminie Pacyna w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Urodzenia	30	21	27	21	24	22	20
Zgony	60	49	105	91	87	76	70
Przyrost naturalny	-30	-28	-78	-70	-63	-54	-50

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Przyrost naturalny w gminie Pacyna w analizowanym okresie był ujemny i charakteryzował się wysokimi wartościami.

Oświata i wychowanie

Infrastruktura

Gmina Pacyna jest organem prowadzącym dla Szkoły Podstawowej w Pacynie, Przedszkola Samorządowego w Pacynie i Gminnego Żłobka w Skrzyszewach. Szkoła Podstawowa dysponuje salami lekcyjnymi wyposażonymi w nowoczesne pomoce dydaktyczne, pracowniami komputerowymi wyposażonymi w stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Obiekt posiada także sekretariat, bibliotekę, pokój nauczycielski, stołówkę, świetlicę. Placówka oświatowa dysponuje sprzętem komputerowym i narzędziami informatycznymi niezbędnymi do prowadzenia działalności edukacyjnej. Zauważalna jest jednak konieczność doposażenia placówki oraz remontu infrastruktury.

Finansowanie

Poniżej zaprezentowano wydatki z budżetu gminy Pacyna na oświatę i wychowanie w latach 2018-2024.

Tabela 4 Wydatki z budżetu gminy Pacyna na oświatę i wychowanie w latach 2018-2024 (zł)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Wydatki na oświatę (zł)	3 836 538,07	3 874 999,41	4 226 761,58	4 633 624,31	5 508 520,99	6 669 496,88	7 287 206,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wydatki z budżetu gminy Pacyna na oświatę i wychowanie w analizowanym okresie wykazywały skokowe zmiany jednak wartość wydatków w 2024 r. w porównaniu do 2018 r. jest zdecydowanie wyższa. Niepokojącym zjawiskiem od kilku lat występującym w gminie Pacyna jest pogłębiający się niż demograficzny. Koszty zatrudnienia nauczycieli oraz bieżące koszty funkcjonowania szkół stale rosną. Ponadto bardzo duży problem (organizacyjny i finansowy) w małych, wiejskich szkołach to edukacja dzieci z różnego rodzaju deficytami, w tym z niepełnosprawnością, których niestety z roku na rok jest coraz więcej. Organy prowadzące pozyskują środki finansowe na prowadzenie aktywnej polityki w zakresie podniesienia kompetencji uczniów na różnym etapie rozwoju.

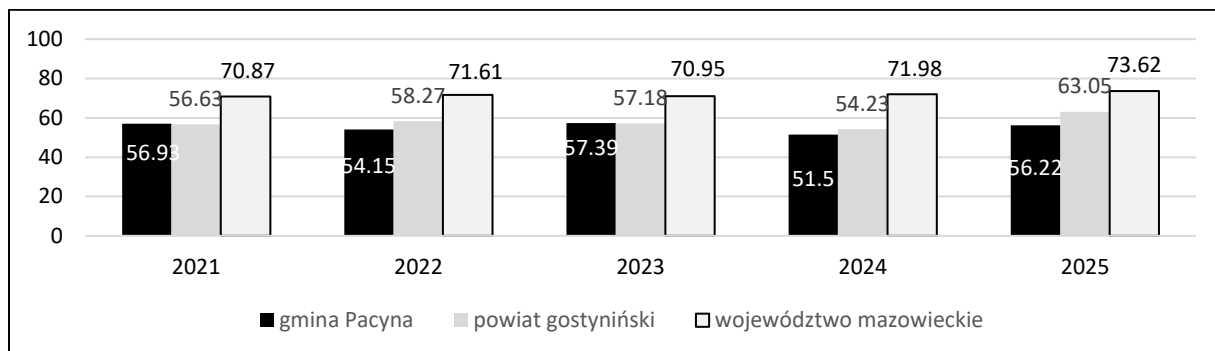
Poziom nauczania

Poziom nauczania w jednostkach prowadzonych przez Gminę przeanalizowano poprzez porównanie zdawalności egzaminu ośmioklasisty z wynikami dla powiatu i województwa.

Egzamin ósmoklasisty

Poniżej przedstawiono porównania wyników egzaminu ósmoklasisty w gminie Pacyna, powiecie gostyńskim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025 w podziale na język polski, język angielski i matematykę.

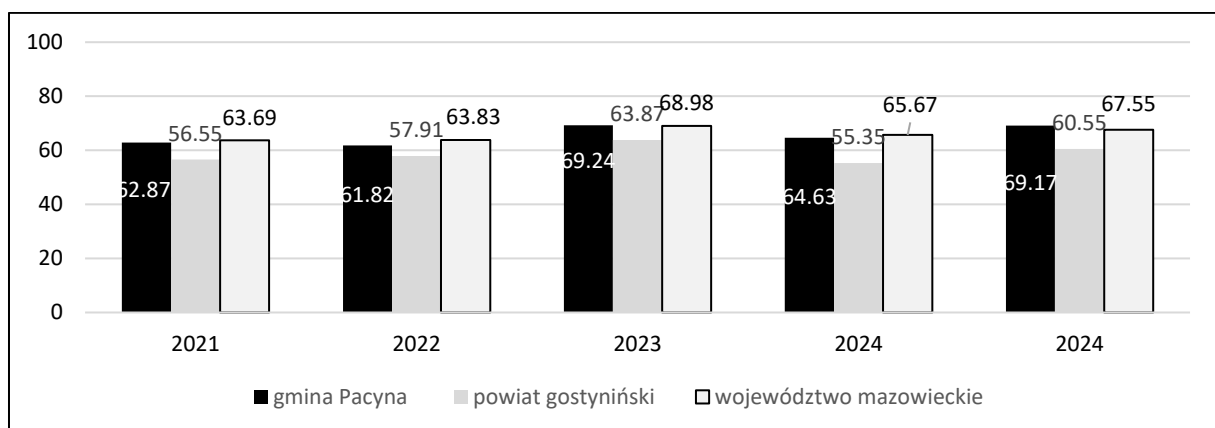
Wykres 6 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w gminie Pacyna, powiecie gostynińskim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl>

W analizowanym okresie średni wynik z języka angielskiego dla gminy Pacyna był wyższy niż dla powiatu gostynińskiego w latach 2021 i 2023 oraz niższy niż dla województwa mazowieckiego.

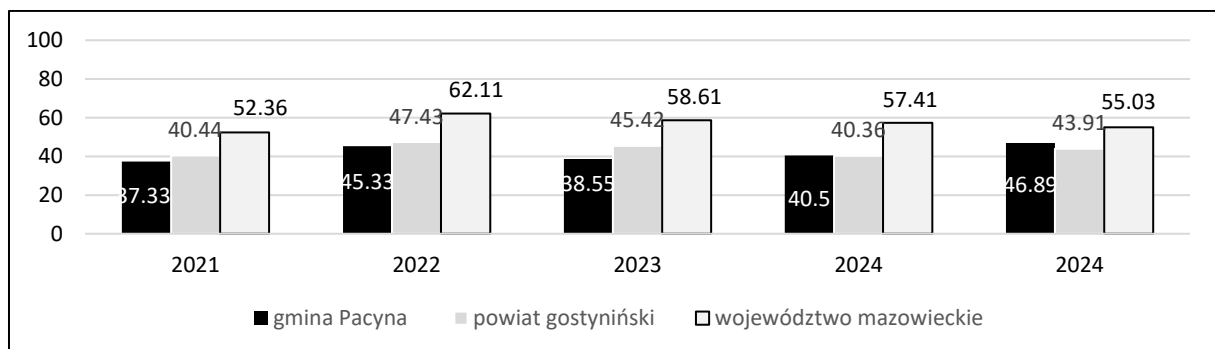
Wykres 7 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w gminie Pacyna, powiecie gostynińskim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl>

W analizowanym okresie średni wynik z języka polskiego dla gminy Pacyna był wyższy niż dla powiatu gostynińskiego w latach 2021-2025 i województwa mazowieckiego w 2023 i 2025 r.

Wykres 8 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z matematyki w gminie Pacyna, powiecie gostynińskim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl>

W analizowanym okresie średni wynik z matematyki dla gminy Pacyna był wyższy niż dla powiatu gostyńskiego w 2024 r. i 2025 r. i niższy niż dla województwa mazowieckiego.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Pacyna funkcjonuje 1 podmiot świadczący usługi medyczne – Dr Medyk Sp. z o.o. Na terenie gminy funkcjonuje 1 punkt apteczny. Wszystkie dzieci i młodzież szkolna objęte są podstawową opieką zdrowotną lekarską (obejmującą również szczepienia). Pacjenci wymagający specjalistycznego leczenia kierowani są do innych ośrodków miejskich. Mieszkańcy gminy najczęściej korzystają z usług szpitala w Gostyninie. Poniżej przedstawiono dane dotyczące wskaźnika liczby zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2018-2024.

Tabela 5 Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba zgonów	16,72	13,90	30,26	26,98	26,19	23,30	21,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Liczba zgonów nie jest determinowana zakresem oraz skalą opieki zdrowotnej w gminie Pacyna.

Opieka i pomoc społeczna

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pacynie. Do zadań własnych gminy realizowanych przez GOPS w zakresie pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym należą m.in.:

- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, celowych i na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującym matką, ojcem lub rodzeństwem,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki na dzieckiem i rodziną,
- dożywianie dzieci,
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie Pacyna w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w latach 2017-2023.

Tabela 6 Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców	61,1	65,6	70,9	62,3	62,0	60,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Obserwowany był spadek wartości analizowanego wskaźnika w latach 2019-2023 jednak wskaźnik w 2023 r był nieznacznie niższy niż w 2018 r.

W przypadku ogólnej liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej obserwowana jest malejąca liczba osób.

Tabela 7 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Pacyna w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	219	231	246	210	206	196

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W przypadku liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci widoczny jest roczny spadek wartości od 2020 roku.

Tabela 8 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w gminie Pacyna w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	135	121	107	88	67	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Trendy spowodowane są m.in. skuteczną działalnością Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pacynie i wzrostem zamożności społeczeństwa.

Kultura i sport

Kultura

Na terenie gminy działalność kulturalną prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna w Pacynie, placówki oświatowe oraz świetlice wiejskie. W gminie nie działają zespoły artystyczne przy placówkach kulturalnych. Gmina nie zleca wykonywania zadań publicznych organizacjom pozarządowym.

Gminna Biblioteka Publiczna w Pacynie jest samorządową instytucją kultury, której organizatorem jest Gmina Pacyna. Biblioteka i jej zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteka organizuje i zapewnia dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Do podstawowych zadań Gminnej Biblioteki Publicznej w Pacynie oraz Filii Bibliotecznej w Skrzyszewach należy:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych,

- obsługa użytkowników, przede wszystkim udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie.

Zauważalne są wahania liczby czytelników Gminnej Biblioteki Publicznej w Pacynie w ciągu roku.

Tabela 9 Czytelnicy w Gminnej Bibliotece Publicznej w Pacynie w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Czytelnicy w ciągu roku	318	316	346	283	343
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	92	94	104	87	107

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Sport, turystyka i rekreacja

Należy zwrócić również uwagę na dostępną na terenie gminy infrastrukturę rekreacyjno-sportową, która sprzyja upowszechnianiu aktywności fizycznej. Mieszkańcy mogą skorzystać z następujących obiektów:

- stadion w Słomkowie;
- boisko przy Szkole Podstawowej w Pacynie;
- boisko w Skrzyszewach;
- boisko w Luszyńcu;
- place zabaw – Pacyna (dwa place), Skrzyszewy, Luszyń, Podczachy;
- siłownie plenerowe – Pacyna, Podczachy.

Organizacje pozarządowe

Społeczność gminna wykazuje coraz większe zainteresowanie działalnością w organizacjach pozarządowych. Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Pacyna w latach 2018-2024.

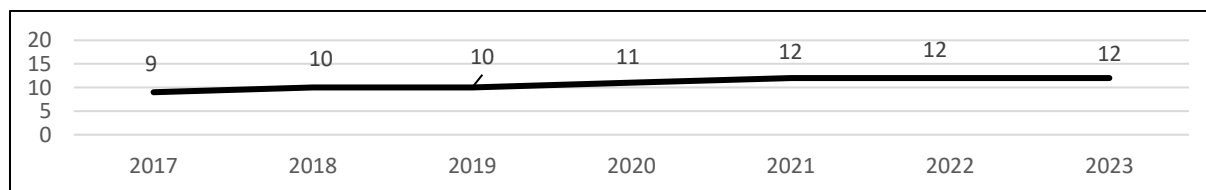
Tabela 10 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców	2,81	2,84	3,21	3,7	3,65	3,71	4,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Zauważalny jest wzrost wskaźnika w stosunku do 2018 r., co spowodowane jest malejącą liczbą mieszkańców i rosnącą liczbą stowarzyszeń i organizacji społecznych, co obrazuje poniższy wykres.

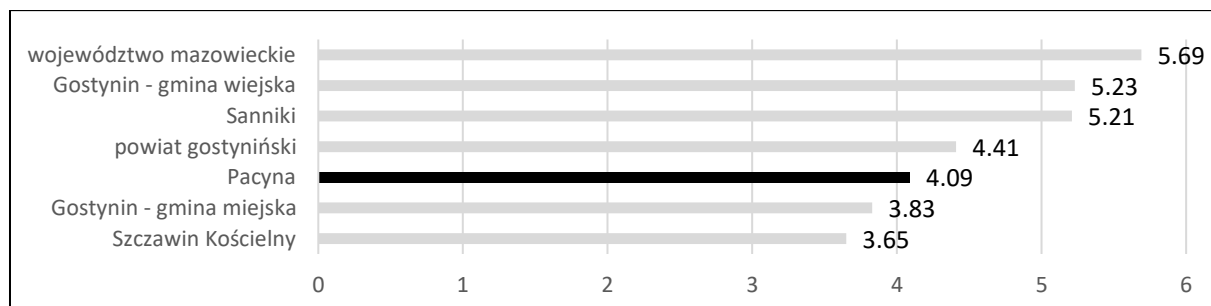
Wykres 9 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Pacyna w latach 2017-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Poniżej przedstawiono porównanie analizowanego wskaźnika dla gminy Pacyna z innymi gminami powiatu gostynińskiego, powiatem gostynińskim i województwem mazowieckim.

Wykres 10 Wskaźnik liczby fundacji, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa mazowieckiego, powiatu gostynińskiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Z powyższego wykresu wynika, że gmina Pacyna charakteryzuje się wskaźnikiem niższym niż dla powiatu gostynińskiego i województwa mazowieckiego.

Problemy społeczne

W gminie Pacyna można zaobserwować typowe problemy społeczne dla gmin o podobnej charakterystyce – mowa tu w szczególności o ubóstwie, bezrobociu, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawności czy wykluczeniu społecznemu. Część z problemów społecznych jest rozwiązywana lub łagodzona poprzez działalność GOPS w Pacynie. Gmina corocznie uchwała Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Istotnym elementem działań prospołecznych w gminie jest aktywizacja, animacja, cyfryzacja i integracja dedykowana osobom starszym.

Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Pacyna odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Gostyninie, Posterunek Policji w Pacynie, Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Gostyninie oraz 6 ochotniczych straży pożarnych ((Pacyna, Robertów, Rybie, Model, Skrzyszewy, Janówek).). W powiecie gostynińskim wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych (63,7%) jest znacznie niższy niż w przypadku województwa mazowieckiego (67,5%) i Polski (71,5%).

Dostęp do usług publicznych

Celem ustawy z dnia 19.07.2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020r. poz. 1062) jest poprawa warunków życia i funkcjonowania obywateli ze szczególnymi potrzebami, którzy są narażeni na marginalizację lub dyskryminację m.in. ze względu na niepełnosprawność lub obniżony poziom sprawności z powodu wieku czy choroby. Zgodnie z ustawą sektor publiczny jest zobowiązany do zapewnienia co najmniej minimalnej dostępności, która zagwarantuje dostępność podmiotu publicznego. Podmiot publiczny zapewnia dostępność przez stosowanie uniwersalnego projektowania nowych rozwiązań lub racjonalnych usprawnień w usuwaniu istniejących barier. Minimalne wymagania obejmują zapewnienie w instytucjach publicznych:

- dostępności architektonicznej: zarówno korytarze, jak i klatki schodowe powinny być wolne od barier i zapewniać możliwość poruszania się po nich m.in. osób na wózku, osób korzystających z kul, lasek i innych pomocy ortopedycznych, osób starszych, a także osób z wózkami

dziecięciami, mających różne problemy z poruszaniem się (windy, schody, korytarze, ciągi pieszkie w budynku),

- dostępności cyfrowej: została ona kompleksowo uregulowana w ustawie o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych,
- dostępności informacyjno-komunikacyjnej: zapewnienie informacji na temat tego, jakie zadania wykonuje dany podmiot w postaci nagrania w polskim języku migowym dla osób niesłyszących, informacji w tekście łatwym do czytania (ETR) - m.in dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, czy pliku odczytywalnego maszynowo, dzięki któremu taką informację może udzielić osoba niewidoma – dostępność w tym zakresie to także umożliwienie komunikacji z podmiotem w taki sposób, jaki jest dogodny dla osoby ze szczególnymi potrzebami np. poprzez SMS czy przy użyciu usługi tłumaczenia migowego online.

W instytucjach publicznych w gminie Pacyna coraz większą uwagę przykładą się do dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej usług publicznych. Dotyczy to infrastruktury budynków publicznych, udogodnień, które mogą ułatwić komunikację osobom ze szczególnymi potrzebami i narzędzi informatycznych ułatwiających korzystanie ze stron internetowych. W Urzędzie Gminy w Pacynie działa Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej tzw. e-PUAP, dzięki któremu można załatwić sprawy urzędowe przez Internet. Funkcje platformy pozwalają na tworzenie i szybką obsługę dokumentów elektronicznych. Za pomocą profilu zaufanego można podpisywać swoją korespondencję i w szybkim tempie komunikować się z urzędem. Dostęp do usług świadczonych przez platformę e-PUAP nie ma ograniczeń geograficznych. Z platformy może korzystać każdy użytkownik, który ma dostęp do Internetu i posiada elektroniczny podpis kwalifikowany lub profil zaufany. W Urzędzie Gminy w Pacynie funkcjonuje usługa e-Doręczenia.

Zarządzanie kryzysowe

Organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na terenie gminy jest wójt. Do zadań wójta w sprawach zarządzania kryzysowego należy kierowanie działaniami związanymi z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie gminy oraz realizacji zadań z zakresu planowania cywilnego. Wójt na terenie gminy jest również organem właściwym do zarządzania, organizowania i prowadzenia szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu reagowania na potencjalne zagrożenia oraz wykonywania przedsięwzięć wynikających z planu operacyjnego funkcjonowania gminy.

Wśród kompetencji wójta można również wyróżnić przeciwdziałania skutkom zdarzeń o charakterze terrorystycznym oraz zadania z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej. Swoje zadania Wójt wykonuje przy pomocy komórki organizacyjnej Urzędu Gminy w Pacynie właściwej w sprawach zarządzania kryzysowego (Wydział Zarządzania Kryzysowego Ochrony Ludności i Spraw Obronnych). Wydział wykonuje na obszarze gminy zadania związane z oceną występujących i potencjalnych zagrożeń mających wpływ na bezpieczeństwo publiczne, prognozowanie tych zagrożeń oraz przygotowanie propozycji działań. Wydział przekazuje także do wiadomości publicznej informacje związane z zagrożeniami.

Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego

Gmina aktywnie współpracuje z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w ramach Związku Gmin Regionu Płockiego.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy w sferze społecznej należy zaliczyć sieć szkół publicznych odpowiednią do potrzeb gminy, zapewnioną podstawową opiekę zdrowotną, rozwiniętą bazę kulturalną i sportowo-rekreacyjną, stosunkowo wysoki poziom edukacji, dostęp do usług publicznych, przygotowanie Gminy w kwestiach zarządzania kryzysowego i rozwiniętą współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Jako niezadowolającą należy ocenić sytuację demograficzną (ujemny przyrost naturalny, starzejące się społeczeństwo), migrację ludzi młodych, brak specjalistycznej opieki zdrowotnej, stosunkowo małą aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych, utrzymującą się liczbę osób korzystających z pomocy społecznej, stosunkowo niski poziom bezpieczeństwa publicznego i występujące problemy społeczne.

1.2 Sytuacja gospodarcza

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji gospodarczej gminy Pacyna. Zaprezentowano dane statystyczne wraz z wnioskami dotyczące podstawowych wskaźników obrazujących siłę gospodarczą gminy. Opisano charakter gospodarczy gminy, podejmowane działania w celu pozyskiwania inwestorów oraz scharakteryzowano główne podmioty gospodarcze z terenu gminy.

Podmioty gospodarcze i lokalny rynek

Charakter gospodarczy gminy

Gmina Pacyna przynależy do regionu o podstawowej funkcji rolniczej i w związku z tym w strukturze gospodarki dominuje gospodarka rolna reprezentowana przez rodzinne gospodarstwa indywidualne. Również działające na terenie gminy nieliczne zakłady pracy i przedsiębiorstwa ukierunkowane są najczęściej na obsługę lokalnego rynku.

Najwięcej zarejestrowanych na terenie gminy podmiotów gospodarczych należy do branż handlowych i usługowych. Do największych pracodawców działających na terenie gminy należą instytucje publiczne. Przemysł, jako dział gospodarki w gminie Pacyna nie zajmuje znaczącej pozycji. Większość firm zarejestrowanych w gminie ma charakter rodzinny i zatrudnia do 9 pracowników, jednak tworzą one miejsca pracy dla niewielkiej liczby ogółu zatrudnionych. Istotne jest wspieranie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie agroturystyki, zagród edukacyjnych oraz tworzenia krótkich łańcuchów dostaw. Pomimo warunków do rozwoju agroturystyki baza noclegowa jest znikoma i nie wykazuje trendu rozwojowego. Gmina posiada bardzo słabo rozwinięte zaplecze noclegowe. Przekłada się to bezpośrednio na liczbę turystów odwiedzających teren gminy. Brak zaplecza noclegowego w dużym stopniu stopuje potencjał rozwoju turystyki.

Działalność gospodarcza w gminie

W formie tabelarycznej zaprezentowano rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów z gminy Pacyna zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2021-2024.

Tabela 11 Rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Pacyna w latach 2021-2024

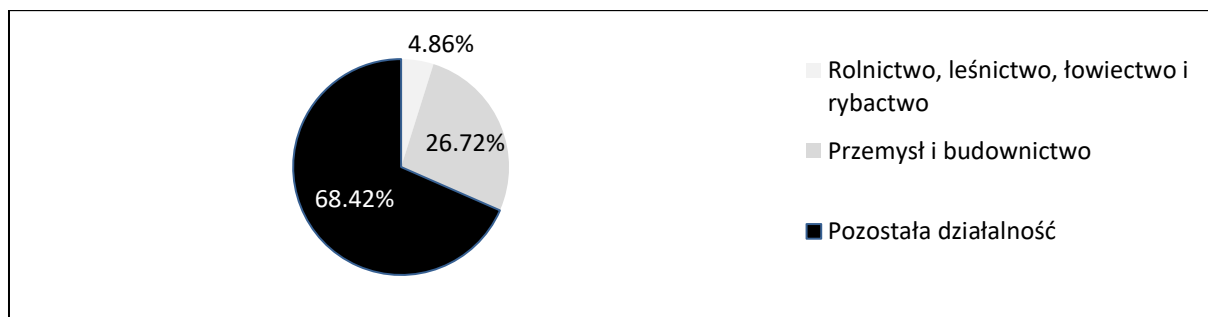
SEKCJA PKD	2020	2021	2022	2023
A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13	12	12	12
B: Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0
C: Przetwórstwo przemysłowe	20	20	19	19
D: Wytwarzania i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0
E: Dostawa wody, gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1	1
F: Budownictwo	41	46	49	46
G: Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	56	52	49	52
H: Transport i gospodarka magazynowa	17	16	15	15
I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	9	9	9	6
J: Informacja i komunikacja	0	0	0	0
K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2	2	3	3
L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	5	5	5	5
M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12	12	13	16
N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	10	9	8	10
O: Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	9	9	9
P: Edukacja	6	7	7	8
Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9	10	10	10
R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3	3	3	4
S i T: Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	28	27	28	31
U: Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Z powyższych danych wynika, że w obrazie gospodarczym gminy dominuje działalność z sekcji C, F, G, H, M oraz S i T.

Poniżej przedstawiono wykres obrazujący udział podmiotów gospodarczych z sektora rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, przemysłu i budownictwa oraz pozostałej działalności w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminie Pacyna.

Wykres 11 Podmioty sektorów gospodarczych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminie Pacyna w 2024 r. (%)

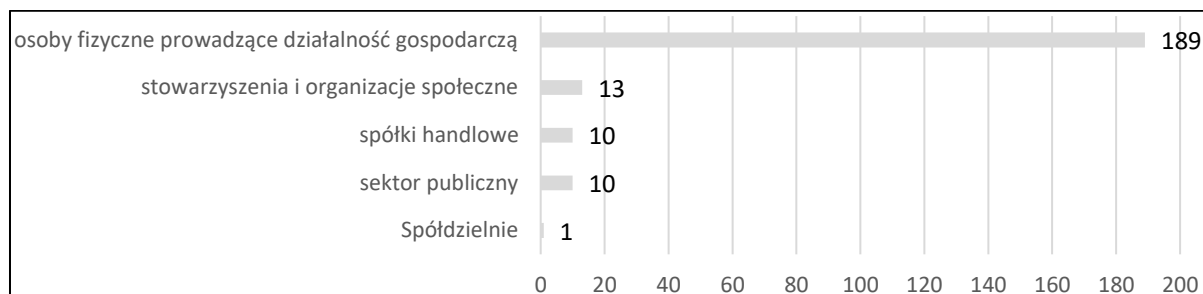

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wykres ten pokazuje, że zdecydowaną większość udziału w profilu gospodarczym gminy stanowi działalność inna niż przemysł i budownictwo oraz inna niż rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Poniżej zaprezentowano liczbę podmiotów gospodarczych w gminie Pacyna w podziale na sektory własnościowe w 2024 r.

Wykres 12 Podmioty gospodarcze według sektorów własnościowych w gminie Pacyna (2023 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Powyższy wykres wyraźnie wskazuje, że gospodarka w gminie Pacyna oparta jest w szczególności o osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Wskaźniki siły gospodarczej gminy

Poniżej przedstawiono podstawowe wskaźniki opisujące siłę gospodarczą gminy Pacyna.

Tabela 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców	67	72	73	74	78

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Tabela 13 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	51	55	56	57	60

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Tabela 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Pacyna w latach 2020-2024

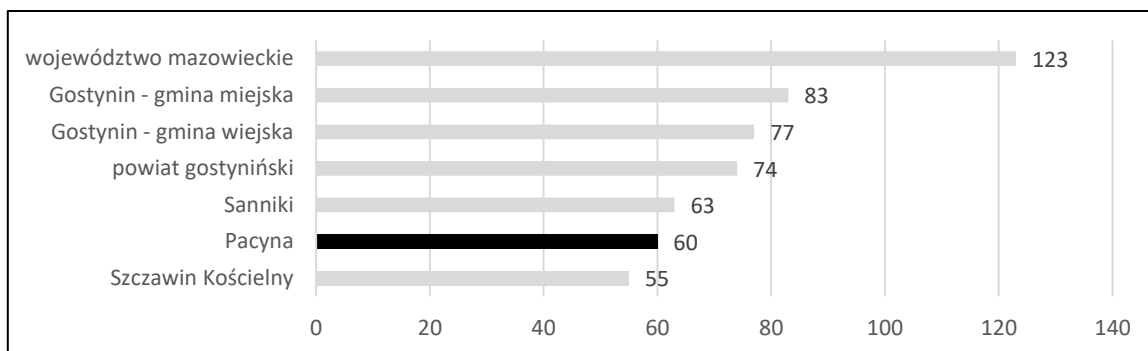
	2020	2021	2022	2023	2024
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	176	185	183	184	189

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Dane w powyższych tabelach wskazują na wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą również w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat. Na rozwój podmiotów gospodarczych w gminie ma

wpływ dostępność środków od zewnętrznych źródeł finansowania na ich powstanie i rozwój. Poniżej przedstawiono jak wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców kształtuje się dla gminy Pacyna na tle innych gmin powiatu gostynińskiego i dla powiatu gostynińskiego.

Wykres 13 Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla powiatu gostynińskiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.)

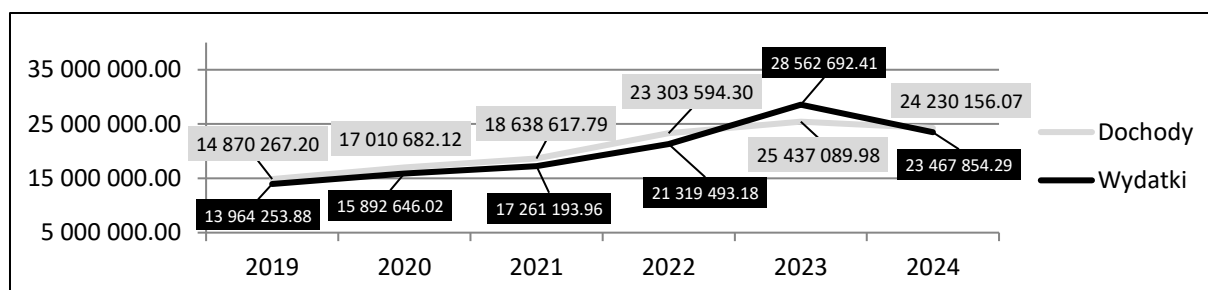
Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Powyższy wykres wykazuje, że analizowany wskaźnik dla gminy Pacyna jest najniższym wskaźnikiem wśród gmin powiatu gostynińskiego.

Finanse publiczne

Poniżej przedstawiono dane dotyczące wysokości dochodów i wydatków gminy Pacyna w latach 2018-2023.

Wykres 14 Dochody i wydatki ogółem gminy Pacyna w latach 2018-2024 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wykres wskazuje, że dochody gminy Pacyna były niższe niż wydatki z budżetu tylko w 2023 r.

Poniżej przedstawiono wskaźnik dochodów gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2019-2024 oraz porównanie wartości za 2024 r. w stosunku do pozostałych gmin powiatu gostynińskiego, powiatu gostynińskiego i województwa mazowieckiego.

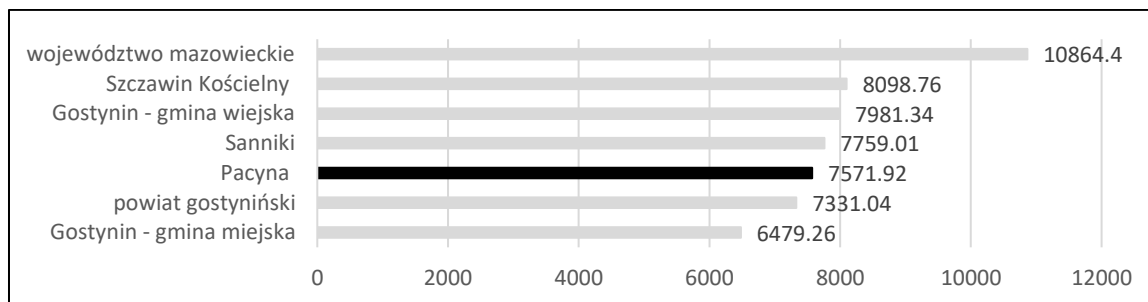
Tabela 15 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Pacyna w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dochody na 1 mieszkańca (zł)	4 220,91	4 903,63	5 527,47	7 017,04	7 800,40	7 571,92

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W powyższej tabeli zaobserwować można znaczący wzrost wysokości dochodów gminy Pacyna w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Tabela 16 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Pacyna w 2024 w porównaniu do gmin powiatu gostynińskiego, powiatu gostynińskiego i województwa mazowieckiego

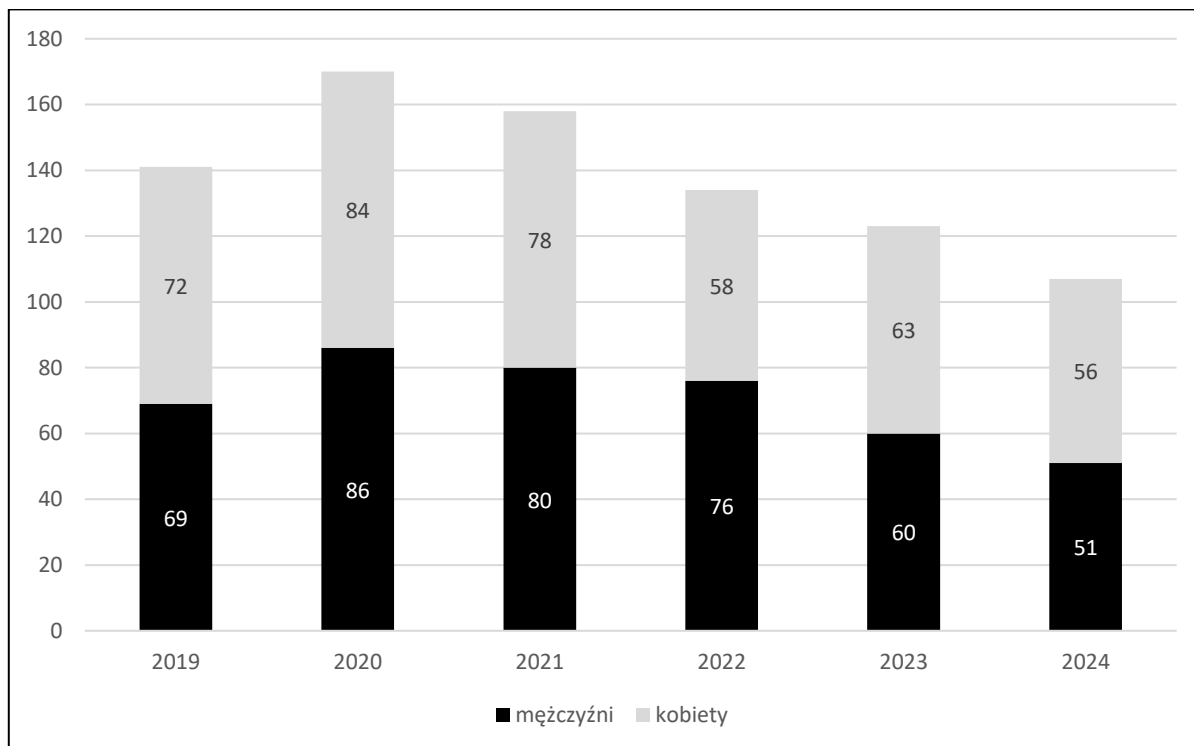
Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Analizowany wskaźnik plasuje gminę Pacyna na 4 miejscu wśród wszystkich gmin powiatu gostynińskiego – wartość wskaźnika jest jednak niższa niż dla województwa mazowieckiego.

Rynek pracy

Poniżej zaprezentowane dane dotyczące liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Pacyna w latach 2019-2024.

Wykres 15 Liczba bezrobotnych w gminie Pacyna w latach 2019-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Zauważalny jest malejący poziom bezrobocia. W analizowanym okresie liczba bezrobotnych wśród kobiet była większa niż u mężczyzn w latach 2019 i 2023-2024. Poniżej przedstawiono dane dotyczące bezrobocia w gminie Pacyna w porównaniu do innych gmin powiatu gostynińskiego i dla powiatu gostynińskiego (stan na 31.12.2024 r.).

Tabela 17 Dane dotyczące bezrobocia w gminach powiatu gostynińskiego i w powiecie gostynińskim – stan na 31.12.2024 r.

GMINA/POWIAT	UDZIAŁ LICZBY BEZROBOTNYCH W LICZBIE OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM (%)
Szczawin Kościelny	9,2%
Gostynin – gmina wiejska	8,25%
powiat gostyniński	7,02%
Gostynin – gmina miejska	6,69%
Pacyna	6,0%
Sanniki	4,92%
Województwo mazowieckie	3,38%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wskaźnik procentowy udziału liczby osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym w gminie Pacyna kształtuje się na poziomie niższym niż dla powiatu gostynińskiego i wyższym niż dla województwa mazowieckiego.

Mimo istnienia zjawiska bezrobocia w gminie Pacyna, jego natężenie – szczególnie wśród ludzi młodych – nie przyjmuje skrajnie negatywnych wartości. Wskaźnik udziału osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym należy do jednych z niższych w powiecie gostynińskim, co potwierdza, że gmina charakteryzuje się stosunkowo stabilną sytuacją na lokalnym rynku pracy. Współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy w Gostyninie, w ramach programów aktywizacji zawodowej, przyczynia się do ograniczenia trwałego bezrobocia – szczególnie wśród osób młodych i wkraczających na rynek pracy, zwłaszcza tych bez wysokich kwalifikacji.

Warto zauważyć, że coraz większa grupa mieszkańców – zwłaszcza młodszych roczników – łączy życie w gminie z zatrudnieniem poza jej granicami. Gmina Pacyna zyskuje na znaczeniu jako miejsce zamieszkania dla osób pracujących zdalnie lub dojeżdżających do pracy w Gostyninie, Kutnie, Żychlinie czy Płocku. Zjawisko migracji wahadłowej i pracy zdalnej, opisywane m.in. w raportach Instytutu Badań Strukturalnych oraz Polskiego Instytutu Ekonomicznego, jest dziś powszechne w całym kraju i szczególnie często dotyczy młodych ludzi, którzy wybierają miejsca zamieszkania zapewniające wysoką jakość życia przy zachowaniu dostępności do rynku pracy. Gmina Pacyna wpisuje się w ten trend, oferując spokojne, dobrze skomunikowane otoczenie. Co więcej, możliwość zamieszkiwania w mniejszych miejscowościach i pracy zdalnej została trwale utrwalona po pandemii COVID-19, co potwierdzają dane m.in. z raportu „Praca zdalna po pandemii” (PARP, 2023). Trend ten wzmacnia argument, że gmina Pacyna – mimo lokalnych ograniczeń ofert pracy – może przyciągać osoby aktywne zawodowo, podnosząc tym samym swój potencjał demograficzny i społeczny. Choć bezrobocie wśród osób bez kwalifikacji pozostaje wyzwaniem, to właśnie rozwój infrastruktury gospodarczej i usługowej, a także dalsze wspieranie elastycznych form zatrudnienia, może być odpowiedzią na te potrzeby.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy w sferze gospodarczej należy zaliczyć wzrost przedsiębiorczości w gminie, coraz niższy poziom bezrobocia, racjonalną gospodarkę finansami publicznymi, wysoki poziom zamożności mieszkańców w porównaniu do innych gmin powiatu i warunki do rozwoju agroturystyki.

Jako niezadowalające należy ocenić poziom przedsiębiorczości jeden z niższym w powiecie brak dużych zakładów pracy.

1.3 Sytuacja przestrzenna

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji przestrzennej gminy Pacyna. Opisano lokalizację gminy pod kątem komunikacyjnym i przedstawiającym charakter rolniczo-przemysłowy gminy. Następnie przedstawiono kwestie gospodarki odpadami, infrastruktury technicznej, dóbr kulturowych i zagospodarowania przestrzennego.

Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna

Gmina Pacyna zlokalizowana jest w zachodniej części województwa mazowieckiego w powiecie gostynińskim.

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Pacyna na planie województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030 + Innowacyjne Mazowsze

Gmina Pacyna zlokalizowana jest w południowej części powiatu gostynińskiego. Sąsiaduje z gminami Szczawin Kościelny i Sanniki (z terenu powiatu gostynińskiego), wiejską Gąbin z terenu powiatu płockiego, Żychlin i Oporów z terenu powiat kutnowskiego oraz Kiernoż z terenu powiatu łowickiego w województwie łódzkim.

Rysunek 2 Lokalizacja gminy Pacyna na planie powiatu gostynińskiego

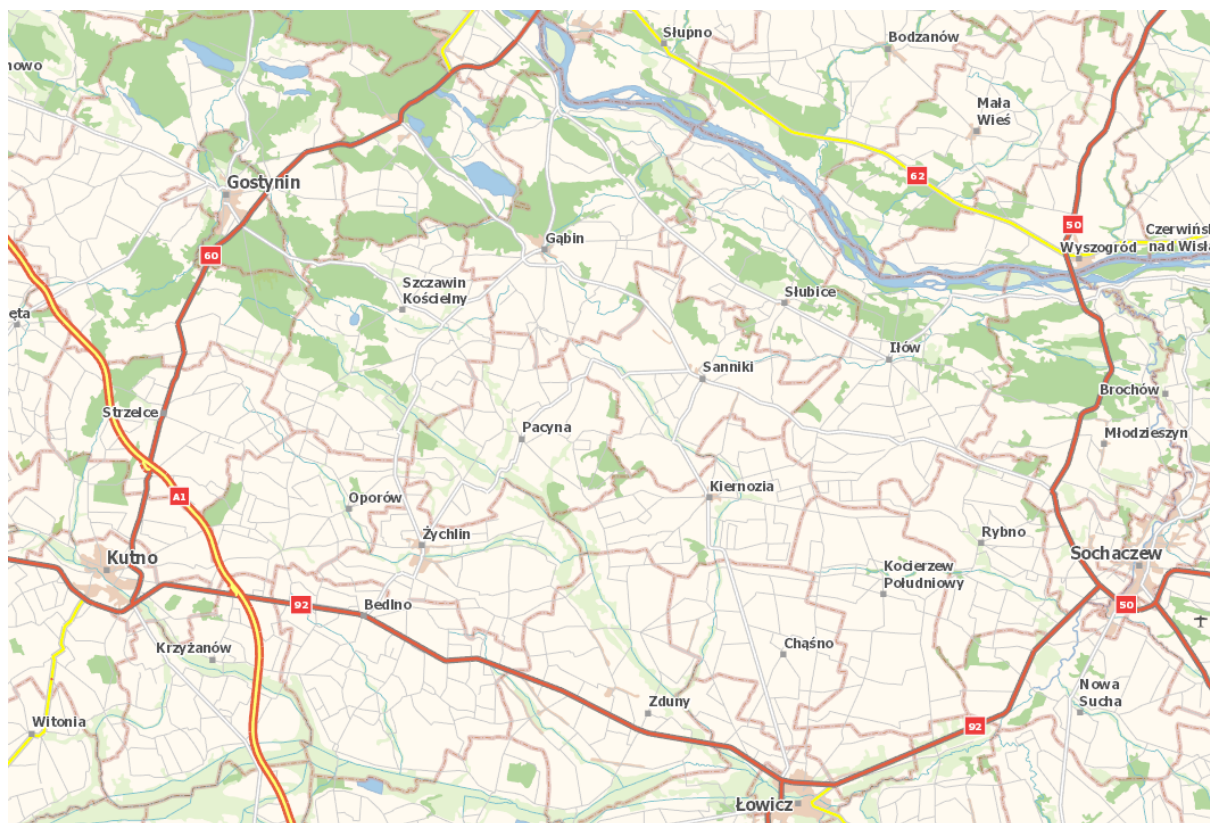
Źródło: opracowanie własne

Pod względem administracyjnym gmina Pacyna składa się z 18 sołectw: Anatolin, Podczachy, Remki, Luszyń, Pacyna, Rakowiec, Podatkówek, Raków, Skrzyszewy, Rybie, Słomków, Sejkowice, Łuszczanów, Przylaski, Robertów, Radycza, Wola Pacyńska, Janówek. Całkowita powierzchnia gminy Pacyna wynosi 90,85 km².

Gmina pod względem krajobrazu ma charakter rolniczy – typowymi krajobrazami są pola, lasy oraz wsie o luźnej zabudowie.

Poniżej przedstawiono położenie komunikacyjne gminy Pacyna.

Rysunek 3 Położenie komunikacyjne gminy Pacyna

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Sieć dróg stanowi droga wojewódzka nr 583, drogi powiatowe, gminne i wewnętrzne. Ponadto w gminie występuje sieć dróg wewnętrznych gospodarczych stanowiących dojazd do pól. System drogowy odgrywa najistotniejszą rolę w obsłudze komunikacyjnej mieszkańców gminy. Sieć dróg nie jest rozbudowana co wynika z niewielkiej liczby miejscowości na terenie gminy – sieć zapewnia dobre połączenia zarówno z ośrodkami zewnętrznymi jak i ze wszystkimi sołectwami w gminie, ośrodkami miejskimi wyższego rzędu tj. Gostyninem, Sochaczewem i Kutnem. Drogi wymagają przebudowy do pełnych parametrów wymaganych dla danej kategorii dróg. Konieczność modernizacji dotyczy również infrastruktury towarzyszącej: chodników, parkingów, oświetlenia. Gmina boryka się z problemem małej liczby kilometrów trasy rowerowe.

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe.

Dziedzictwo kulturowe

Gmina Pacyna może poszczycić się licznymi zabytkami, będącymi pozostałościami bogatego dziedzictwa kulturowego naszych terenów, które stanowią szczególnie cenne pamiątki minionych dziejów, należą do nich zabytki ruchome, jak i nieruchome. Wśród najważniejszych zabytków nieruchomych znajdują się budynki i budowle użytku publicznego i prywatne domy. Brak jest zabytków objętych wojewódzką ewidencją zabytków prowadzoną przez Wojewódzkiego Mazowieckiego Konserwatora Zabytków. Zabytki nieruchome o największej wartości historycznej są ujęte w gminnej ewidencji zabytków i zlokalizowane są w:

- Czarnowie:
 - Zespół dworsko-folwarczny,
 - Dwór w zespole dworsko-folwarcznym,
 - Park w zespole dworsko-folwarcznym,

- Kątach: dwór (ruiny), park, spichlerz (ruiny),
- Luszynie:
 - Kościół parafialny pw. św. Stanisława wraz z najbliższym otoczeniem,
 - Założenie pałacowo-parkowo-folwarczne,
 - Pałac w założeniu pałacowo-parkowym,
 - Stróżówka (kordegarda) w założeniu pałacowo-parkowym,
 - Ogrodzenie w założeniu pałacowo-parkowym,
 - Park w założeniu pałacowo-parkowym,
 - Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki,
 - Cmentarz wojenny z I wojny światowej,
- Modelu:
 - Zespół dworsko-folwarczny,
 - Dwór (ruiny) w zespole fwersko-folwarcznym,
 - Park w zespole dworsko-folwarcznym,
- Pacynie: kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca, cmentarz parafialny parafii,
- wsi Rybie: kapliczki przydrożne,
- Skrzyszewach:
 - Założenie pałacowo-parkowe,
 - Pałac w założeniu, ob. Zespół Opiekuńczo-Leczniczy dla Dorosłych Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi
 - Brama w założeniu pałacowo-parkowym,
 - Park w założeniu pałacowo-parkowym,
 - Oficyna w założeniu pałacowo-parkowym.

Część zabytków na terenie gminy Pacyna znajduje się w złym stanie materialnym i wymaga przeprowadzenia prac konserwatorsko-remontowych. Zabytki, których właścicielami są osoby prywatne są przez nie zabezpieczane we własnym zakresie (właściciele zabytków mają możliwości uzyskania dofinansowania na renowację od Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków).

Gospodarka odpadami

Odpady komunalne z terenu gminy Pacyna odbierane są w sposób:

- selektywny – od 1 stycznia 2018 r. segregacja odpadów komunalnych odbywa się w czterech frakcjach, polegająca na oddzielnym gromadzeniu odpadów opakowaniowych tj. papieru (w worku niebieskim), szkła (w worku zielonym), metalu, tworzyw sztucznych, odpadów wielomateriałowych (w worku żółtym) oraz bioodpadów (w worku brązowym, a od 1 września 2023 r. w odrębnym pojemniku),
- nieselektywny - od 1 kwietnia 2020 r. każdy mieszkaniec zobowiązany jest do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych – z tego względu niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne są odpadami, których nie można wysegregować (odpady resztkowe po segregacji).

Na terenie gminy Pacyna nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. W gminie nie funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. Widoczna jest konieczność budowy PSZOK do potrzeb w zakresie zbierania odpadów komunalnych. Głównym kosztem funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi poniesionym przez Gminę Pacyna jest koszt odbioru, odzysku, recyklingu i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, czyli koszt odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych odbieranych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy Pacyna.

Gmina sukcesywnie realizuje działania na rzecz usuwania wyrobów zawierających azbest, głównie płyt azbestowych i cementowych w pokryciach dachowych.

Infrastruktura techniczna

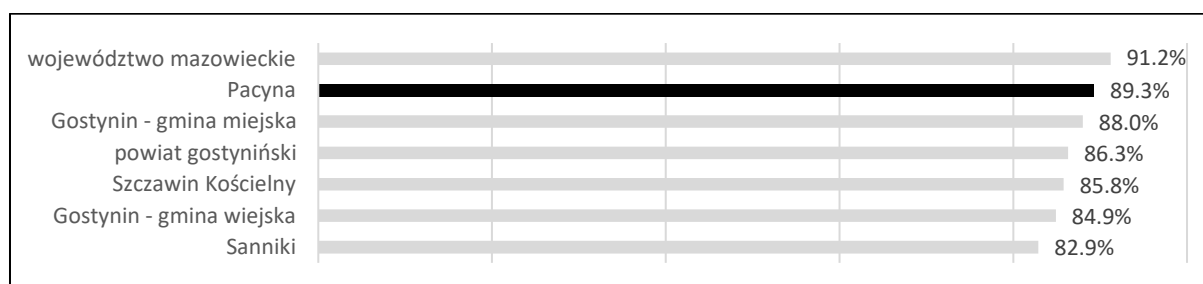
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Gmina Pacyna dysponuje czynną siecią rozdzielczą wodociągów oraz kanalizacyjną.

Sieć wodociągowa

Istniejąca sieć wodociągowa jest w różnym stanie technicznym. Długość wybudowanych sieci wodociągowych w gminie wynosi 101,7 km.

Wykres 16 Osoby korzystające z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu gostynińskiego, województwa mazowieckiego i w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (2023 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

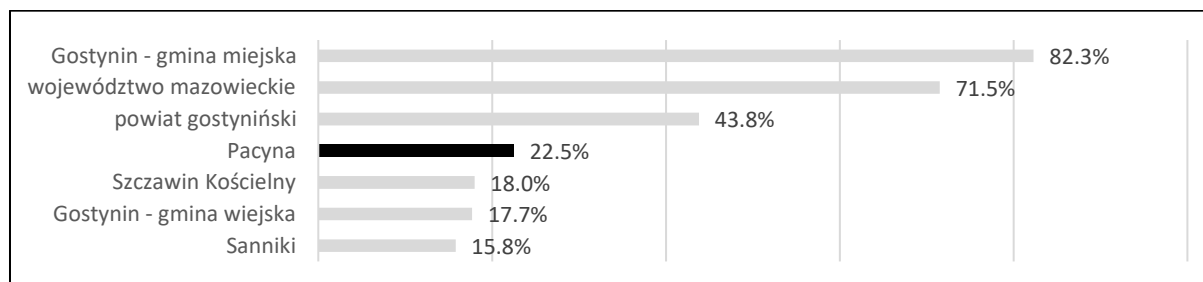
Dla gminy Pacyna odnotowano wskaźnik wyższy niż dla powiatu gostynińskiego i niższy niż dla województwa mazowieckiego.

Do zarządzanych przez Gminę obiektów należą stacje uzdatniania wody pitnej w Pacynie, Anatolinie i Czarnowie.

Sieć kanalizacyjna

Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej w gminie wynosi 8 km.

Wykres 17 Osoby korzystające z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców w powiecie gostynińskim, województwie mazowieckim i w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (2023 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wskaźnik dla gminy jest niż niż dla powiatu gostynińskiego i dla województwa mazowieckiego.

Obserwuje się inwestycje w przydomowe oczyszczalnie ścieków (m.in. dzięki współfinansowaniu inwestycji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz środków unijnych).

Oczyszczalnie ścieków

Na terenie gminy funkcjonują 2 komunalne oczyszczalnie ścieków w Pacynie i Luszyńcu.

Zaopatrzenie w ciepło

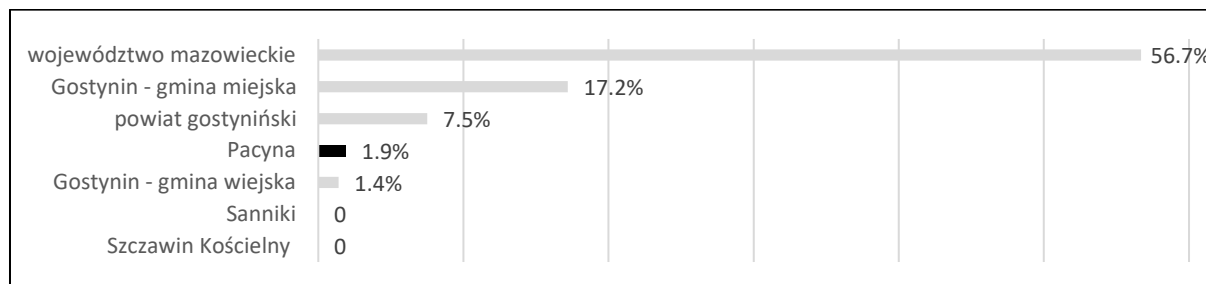
Z uwagi na znaczne rozproszenie zabudowy mieszkaniowej nie występują na terenie gminy systemy ciepłownicze. Na całym obszarze gminy jej mieszkańcy, instytucje, budownictwo użyteczności publicznej i podmioty gospodarki zaopatrują się w ciepło z indywidualnych źródeł czyli kotłowni zlokalizowanych najczęściej w ogrzewanym budynku. W gminie występuje znaczna dywersyfikacja zużywanych paliw przez odbiorców ciepła. Dominującym paliwem jest drewno. Jedynie w budynkach użyteczności publicznej przewagę ma gaz ziemny. Relatywnie mniejsze zużycie gazu w budownictwie mieszkaniowym i budownictwie pozostałym wynika głównie z dostępności i ceny drewna. Na terenie gminy występują instalacje OZE produkujące ciepło. Są to kotły na biomasę (drewno) służące do produkcji ciepła na cele grzewcze i przygotowania ciepłej wody użytkowej, kolektory słoneczne do przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz pompy ciepła pracujące w zarówno w instalacjach centralnego ogrzewania jak i przygotowania ciepłej wody użytkowej.

Sieć gazowa

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 będący częścią gazociągu relacji Gostynin (Leśniewice) – Sochaczew. Infrastruktura gazowa jest sukcesywnie rozwijana. Pozostałe potrzeby ciepłne w gospodarce komunalno-bytowej mieszkańców gminy (głównie terenów wiejskich) są zaspokajane za pomocą dostaw gazu płynnego LPG dostarczanego w butlach gazowych.

Poniżej zaprezentowano porównanie gmin powiatu gostynińskiego, powiatu gostynińskiego i województwa mazowieckiego pod kątem % mieszkańców korzystających z sieci gazowej w 2023 r.

Wykres 18 Osoby korzystające z sieci gazowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu gostynińskiego, województwa mazowieckiego i w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (2023 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Gmina Pacyna jest gminą o marginalnym zasięgu sieci gazowej.

Sieć elektroenergetyczna

Zaopatrzenie gminy w energię elektryczną odbywa się za pomocą linii głównych 15 kV wyprowadzonych i zasilanych z Głównych Punktów Zasilania GPZ 110/15KV zlokalizowanych w Żychlinie i Gąbinie. Ponadto przez południową część gminy przebiega linia napowietrzna 220 kV relacji Konin – Mory.

Infrastruktura teleinformatyczna

Dostępność mieszkańców gminy Pacyna do infrastruktury telekomunikacyjnej systematycznie się poprawia. Sieć przewodowa telekomunikacyjna obejmuje teren całej gminy. Dzieje się tak za sprawą rozwoju telefonii komórkowej. Praktycznie cały obszar gminy objęty jest zasięgiem wszystkich

funkcjonujących w Polsce operatorów sieci komórkowej. Rozwija się również rynek usług informatycznych, tj. transmisja danych i dostęp do sieci internetowej. Dalszy rozwój społeczeństwa informacyjnego na terenie gminy będzie uzależniony od ograniczenia bariery ekonomicznej w dostępie do Internetu oraz od efektywnego informatyzowania administracji publicznej na poziomie gminy. Procesowi temu powinny towarzyszyć działania związane z uświadamianiem i edukacją mieszkańców jak korzystać z usług i technologii informacyjnych, zwłaszcza w grupie wiekowej osób 50+. Stały dostęp do Internetu szerokopasmowego posiada cała gmina, a zwłaszcza placówki użyteczności publicznej.

Odnawialne źródła energii

W gminie istnieją dobre warunki do wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Zauważalny jest wzrost liczby instalacji OZE w gminie.

Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina przystąpiła również do opracowania Planu Ogólnego.

Zauważalny w ostatnich latach wzrost liczby nowo wydzielanych działek budowlanych, powstałych w wyniku podziałów gruntów rolnych, w połączeniu z rosnącą liczbą wydawanych decyzji o warunkach zabudowy, stanowi wyraźny wskaźnik intensyfikacji ruchu inwestycyjnego na obszarze Gminy Pacyna. Zjawisko to potwierdza rosnące zainteresowanie przekształcaniem gruntów rolnych na cele budownictwa mieszkaniowego oraz gospodarczo-usługowego, co jest efektem zarówno atrakcyjności lokalizacyjnej gminy, jak i poprawiającej się dostępności komunikacyjnej oraz zwiększonego zapotrzebowania na tereny pod zabudowę jednorodzinną.

Wzmoczona aktywność w zakresie podziałów geodezyjnych i planistycznych decyzji inwestycyjnych odzwierciedla dynamiczne procesy urbanizacyjne zachodzące w gminie. Wymaga to podejmowania działań ukierunkowanych na rozwój infrastruktury technicznej, zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz aktualizację dokumentów planistycznych w kierunku zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego. Analiza trendów demograficznych, ruchu budowlanego oraz dynamiki lokalnego rynku nieruchomości wskazuje, że w perspektywie 20-letniej zapotrzebowanie na nowe mieszkania w Gminie Pacyna może wynieść około 500–650 lokali mieszkalnych, co przekłada się na możliwość przyrostu populacji o około 2 000 nowych mieszkańców. Prognozowany rozwój mieszkaniowy stanowi istotny impuls dla lokalnej gospodarki oraz wzmacnia potencjał społeczny i demograficzny gminy.

W odpowiedzi na rosnące potrzeby mieszkańców oraz zwiększone zainteresowanie inwestycjami prywatnymi, przewiduje się możliwość lokalizowania zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej wzdłuż dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych – w pasie o szerokości do 100 metrów od ich przebiegu. Takie rozwiązanie pozwoli na stopniową rozbudowę istniejących siedlisk oraz tworzenie nowych kompleksów zabudowy, zapewniając jednocześnie racjonalne wykorzystanie przestrzeni i istniejącej infrastruktury. Rozwój zabudowy wzdłuż sieci dróg przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Pacyna, poprawy dostępności usług publicznych i infrastruktury technicznej oraz integracji nowych mieszkańców z lokalną społecznością. Będzie to również działanie sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich, ograniczające rozpraszanie zabudowy i wspierające harmonijny rozwój przestrzenny gminy.

W dłuższej perspektywie rozwój mieszkaniowy powinien być traktowany nie tylko jako odpowiedź na bieżące potrzeby demograficzne, ale również jako element budowania konkurencyjności i stabilności społeczno-gospodarczej gminy. Odpowiednie planowanie przestrzenne i inwestycje w infrastrukturę towarzyszącą umożliwią wykorzystanie potencjału migracyjnego i inwestycyjnego Gminy Pacyna,

wzmacniając jej pozycję jako atrakcyjnego miejsca do życia, pracy i prowadzenia działalności gospodarczej. **Mobilność**

Infrastruktura drogowa obejmuje drogę wojewódzką nr 583, a także szereg dróg powiatowych, gminnych oraz wewnętrznych. Dodatkowo, w gminie znajdują się drogi wewnętrzne, które służą dojazdowi do pól. System komunikacyjny gminy ma kluczowe znaczenie dla transportu mieszkańców. Choć sieć drogowa nie jest rozbudowana, zapewnia ona sprawne połączenia zarówno z okolicznymi miejscowościami, jak i z większymi miastami, takimi jak Gostynin, Sochaczew czy Kutno. Niemniej jednak, drogi w gminie wymagają przebudowy, aby spełniały pełne normy dla swojej kategorii, a także modernizacji infrastruktury towarzyszącej, takiej jak chodniki, parkingi i oświetlenie. Gmina zмага się również z niedostateczną liczbą tras rowerowych.

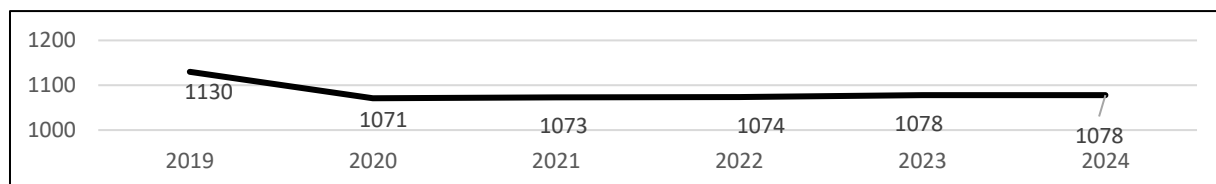
Jeśli chodzi o komunikację publiczną, w gminie Pacyna dostępne są regularne połączenia autobusowe, które umożliwiają mieszkańcom dotarcie do większych miast, takich jak Gostynin i Łódź. Usługi te są stosunkowo dobrze rozwinięte, ale ograniczona liczba połączeń może stanowić wyzwanie, szczególnie w mniej zaludnionych rejonach. W gminie realizowane są przewozy wewnątrzgminne.

W gminie nie ma linii kolejowych.

Mieszkalnictwo

Na zasoby mieszkaniowe występujące na terenie gminy składa się łącznie 1 078 mieszkań zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2024 r. Standardy średniej powierzchni użytkowej mieszkania są niższe niż dla powiatu gostynińskiego, województwa mazowieckiego i Polski. W skład zabudowy mieszkalnej w gminie Pacyna wchodzi m.in. obiekty z okresu przed 1945 r., które wymagają znaczących remontów. Poniżej przedstawiono jak zmieniała się liczba mieszkań w gminie Pacyna w latach 2019-2024.

Wykres 19 Liczba mieszkań w gminie Pacyna w latach 2019-2024

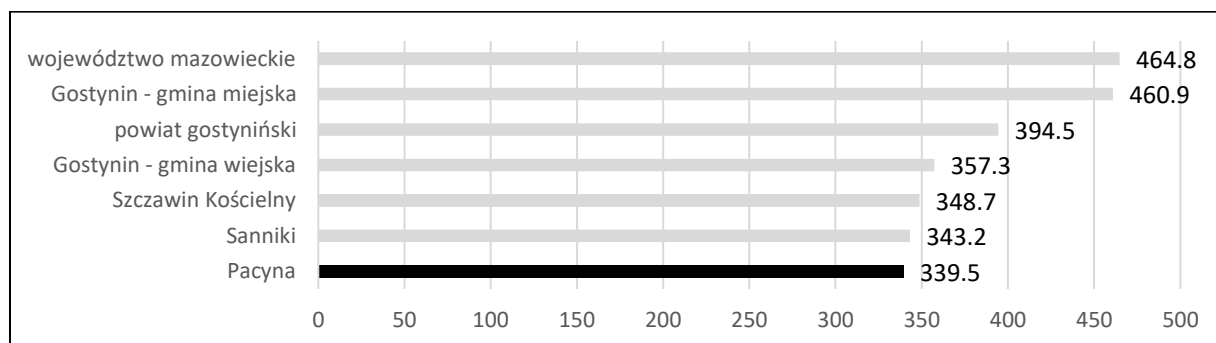

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Na przestrzeni lat 2019 - 2024 liczba mieszkań na terenie gminy zmniejszyła się o 52 mieszkania.

Poniżej przedstawiono porównanie powiatu gostynińskiego, województwa mazowieckiego i gmin powiatu gostynińskiego pod względem liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Wykres 20 Wskaźnik liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie gostynińskim, województwie mazowieckim i w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Gmina Pacyna charakteryzuje się najniższym analizowanym wskaźnikiem spośród wszystkich gmin powiatu gostyńskiego.

Analizując ruch budowlany/mieszkaniowy w ujęciu regionalnym należy zauważyć, że wzmożony ruch budowlany obserwuje się w największych miastach województwa. Wysokie wskaźniki nowo oddanych mieszkań występują także na terenach wiejskich, położonych w pobliżu najważniejszych ośrodków miejskich. Wskazuje to na rozlewanie się zabudowy mieszkaniowej na obszary wiejskie położone w sąsiedztwie głównych ośrodków miejskich w tym w gminie Pacyna. Choć obecne wskaźniki mogą być postrzegane jako niekorzystne, stanowią one jednocześnie wyraźny sygnał o istniejącym potencjale do dalszego rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Niska intensywność zabudowy oraz ograniczona liczba mieszkań tworzą przestrzeń do wyznaczania nowych terenów pod zabudowę – zarówno indywidualną, jak i w formie bardziej zorganizowanych osiedli. Szczególnie istotne znaczenie może mieć rozwój zabudowy jednorodzinnej na atrakcyjnych działkach budowlanych, które gmina jest w stanie zaoferować przy odpowiednich działaniach planistycznych. Istnieje możliwość lokalizacji zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej wzdłuż wszystkich dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych – w pasie o szerokości do 100 metrów od ich przebiegu. Rozwiązanie to odpowiada na duże zainteresowanie mieszkańców rozbudową istniejących budynków, budową nowych domów i obiektów gospodarczych oraz tworzeniem nowych posesji, wspierając jednocześnie zrównoważony rozwój przestrzenny gminy. Zgodnie z wewnętrznymi analizami Gminy (ruch budowlany, zainteresowanie inwestorów, trendy mieszkaniowe, rozwój infrastruktury), zapotrzebowanie na nowe mieszkania w gminie wyniesie ok. 2000 mieszkań w przeciągu najbliższych 20 lat.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy należy zaliczyć stosunkowo bogate zasoby kulturowe, rozwiniętą sieć wodociągową, teleinformatyczną i elektroenergetyczną, funkcjonujące oczyszczalnie ścieków.

Jako niezadowalające należy wskazać brak bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z siecią dróg krajowych, brak linii kolejowych, brak PSZOK, stan dróg wymagający poprawy, nierozwiniętą sieć tras rowerowych, brak systemu ciepłowniczego, zbyt mały zasięg sieci kanalizacyjnej, marginalny zasięg sieci gazowej, niedobory w infrastrukturze turystycznej, stosunkowo niską dostępność mieszkań w porównaniu do innych gmin powiatu gostyńskiego.

1.4 Sytuacja klimatyczno-środowiskowa

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji klimatyczno-środowiskowej gminy Pacyna.

Przestrzeń i środowisko

Ukształtowanie terenu, gleby, budowa geologiczna

Na zróżnicowanie typów i gatunków gleb na obszarze gminy największy wpływ mają stosunki wodne. Na wysoczyźnie występują gleby bielicowe i brunatne oraz czarne ziemie, których udział jest stosunkowo wysoki. Spotykane są one przeważnie na niżej położonych terenach w sąsiedztwie dolin rzecznych. W samych dolinach i obniżeniach terenu zalegają gleby torfowe, torfowo- murszowe i murszowe. Wskaźnik bonitacji gleb użytków rolnych wynosi w gminie średnio 1,04. Najwyższy wskaźnik mają gleby miejscowości Radycza i Podczachy (1,18), najniższy w miejscowości Łuszczanówek (0,81). Z uwagi na przydatność gleb dla produkcji rolnej spośród gruntów wyodrębniono gleby bezwzględnie

chronione, grunty chronione i grunty niechronione. Do gleb bezwzględnie chronionych zaliczono gleby o bardzo korzystnych warunkach glebowych dla produkcji rolnej. Charakteryzują się one przydatnością dla wszystkich kierunków i rodzajów upraw a także dla sadownictwa i warzywnictwa. Gleby takie skoncentrowane są głównie w północnej części gminy (Rybie, Robertów, Katy Przylaski, Janówek i Remki) a w południowej w obrębie miejscowości Model, Czarnów i Skrzeszewy. Ponadto gleby bezwzględnie chronione występują również we wsiach Pacyna, Kamionka, Luszyn i Radycza. Grunty chronione stanowią ponad 75% obszaru gminy. Drugą grupę stanowią grunty chronione o średnio korzystnych warunkach dla produkcji rolnej. Najbardziej udają się na nich żyto i ziemniaki. Dobre efekty uzyskuje się również uprawiając na nich warzywa i przeznaczając pod sady. Gleby te występują we wsiach Sejkowice (Łuszczanówek), oraz Raków (Anielew). Trzecią grupę gruntów ornych stanowią niechronione grunty o mało korzystnych i niekorzystnych warunkach glebowych dla produkcji rolnej. Są to głównie gleby brunatne. Opłacalność ich rolniczego użytkowania jest niska, a możliwości podniesienia żyzności niewielkie. Obecnie uprawia się na nich rośliny o niewielkich wymaganiach glebowych (żyto, ziemniaki, owies, łubin). Największe obszary takich gleb występują w rejonie wsi Łuszczanówek, Sejkowice i Słomków. Z uwagi na brak ekonomicznego uzasadnienia do prowadzenia na tych glebach działalności rolniczej oraz biorąc pod uwagę bardzo niską lesistość gminy obszary te powinny zostać przeznaczone pod zalesianie.

Złoże kopalne

Na obszarze gminy Pacyna nie występują zasoby surowców mineralnych.

Wody

Wody powierzchniowe

Przez południowy teren gminy przepływa rzeka Przysowa, wpadając jednocześnie do Słudwi, lewobrzeżnego dopływu Bzury. Łąki porośnięte są kępami krzewów, poprzecinane rowami i dawnymi wyrobiskami po wydobywaniu torfu- obecnie tworzą tzw. Kanały Pacyńskie. Gnieźdzą się tam chętnie ptaki ,na przykład błotniaki stawowe i łąkowe, żurawie, derkacze, bąki, jak również migrujące gęsi i kaczki. Poniżej przedstawiono dane dotyczące poszczególnych JCWP znajdujących się na terenie gminy Pacyna:

A) RW2000102724499 „Przysowa”:

- status: naturalna część wód
- stan ogólny: zły stan wód
- przypisane cele środowiskowe:
 - stan/potencjał ekologiczny: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D,
 - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(g,h,i)perylen(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
- działania podstawowe:
 - Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin,
 - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność,
 - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych;
- działania uzupełniające:
 - Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami,

- Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP
- Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych;

B) RW200010275445 „Osetnica do Dopływu z Bud Kaleńskich”:

- status: silnie zmieniona część wód
- stan ogólny: zły stan wód
- przypisane cele środowiskowe:
 - stan/potencjał ekologiczny: dobry potencjał ekologiczny,
 - stan chemiczny: dobry stan chemiczny,
- działania podstawowe:
 - Analiza sposobu prowadzenia działań restytucyjnych z uwzględnieniem zachowania funkcji cieków oraz realizacja działań restytucyjnych na podstawie przeprowadzonej analizy (do 2027 r.),
 - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność,
 - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych,
- działania uzupełniające: Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami

C) RW200010272469 „Nida”:

- status: naturalna część wód
- stan ogólny: zły stan wód
- przypisane cele środowiskowe:
 - stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, azot azotanowy, fosforany, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartość w wodzie: do 2740 μ S/cm), MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieków dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D,
 - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry,
- działania podstawowe: Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność,
- działania uzupełniające:
 - Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP,
 - Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami,
 - Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych;

Stan JCWP w gminie Pacyna oceniony został jako zły.

Wody podziemne

Główny użytkowy poziom wodonośny na terenie gminy występuje w piaszczystych utworach czwartorzędowych, następnie trzeciorzędowych oraz kredowych. Zasadnicze znaczenie ma jednak poziom IV - rzędowy. Decydują o tym największe zasoby tych wód, najłatwiejsza ich odnawialność oraz

najpłytsze ich występowanie. Charakteryzuje się on także zmienną głębokością występowania, zmiennym stopniem izolacji od wpływu czynników powierzchniowych, a także różną miąższością, czyli stopniem zagrożenia wód podziemnych przed zanieczyszczeniami mogącymi przedostać się z powierzchni terenu do użytkowego poziomu wodonośnego. Powiat gostyniński należy do obszaru występowania wód geotermalnych wyróżnionego jako okręg grudziądzko-warszawski. Jest to rozległa struktura o dużych zasobach energetycznych, gdyż zakres temperatur w złożu waha się od 20 do 60°C. Gmina leży w granicach jednolitej części wód podziemnych JCWPd:

A) GW200047:

- stan ogólny: dobry,
- przypisane cele środowiskowe: dobry stan ilościowy, dobry stan chemiczny,
- działania podstawowe:
 - ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP),
 - reambulacja dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszarów ochronnych głównego zbiornika wód podziemnych,
 - opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP),
- działania uzupełniające:
 - weryfikacja zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych ustalonych na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych wykonanych przed 2004 r.,
 - ograniczenie zużycia wody w rolnictwie,
 - wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP,
 - ograniczenie zużycia wody w przemyśle,
 - dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych,
 - opracowanie dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych,

B) GW200063:

- stan ogólny: dobry,
- przypisane cele środowiskowe: dobry stan ilościowy, dobry stan chemiczny,
- działania podstawowe: ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP),
- działania uzupełniające: wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP.

Na terenie gminy Pacyna znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 215 (wstępnie rozpoznany).

Formy ochrony

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Poniżej przedstawiono lokalizację gminy względem różnych form ochrony przyrody.

Obszary specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000

Na terenie gminy zlokalizowany jest specjalny obszar specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 „Dolina Przysowy i Słudwi” (PLB100003).

Rysunek 4 Położenie gminy Pacyna względem obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000

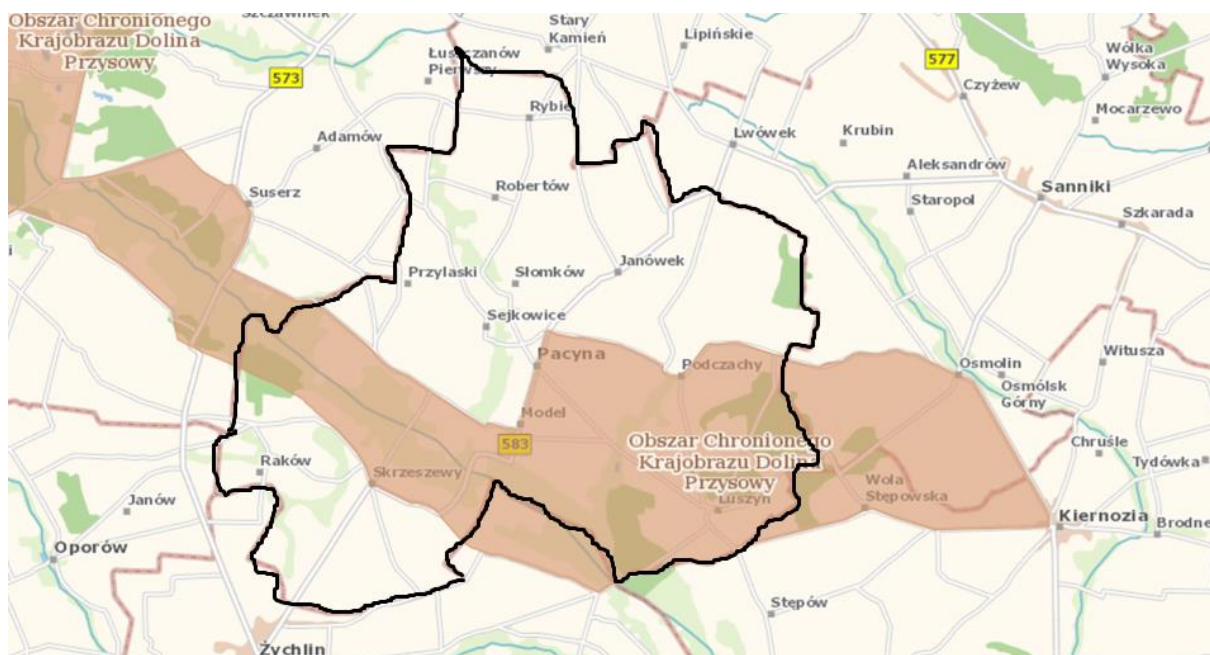

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Obszary Chronionego Krajobrazu

Na terenie gminy zlokalizowany jest Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Przysowy”.

Rysunek 5 Położenie gminy Pacyna względem obszarów chronionego krajobrazu

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Pacyna zlokalizowany jest 1 pomnik przyrody w Skrzyszewach (grupa drzew).

Rysunek 6 Pomniki przyrody w gminie Pacyna

Źródło: www.crfop.gdos.gov.pl

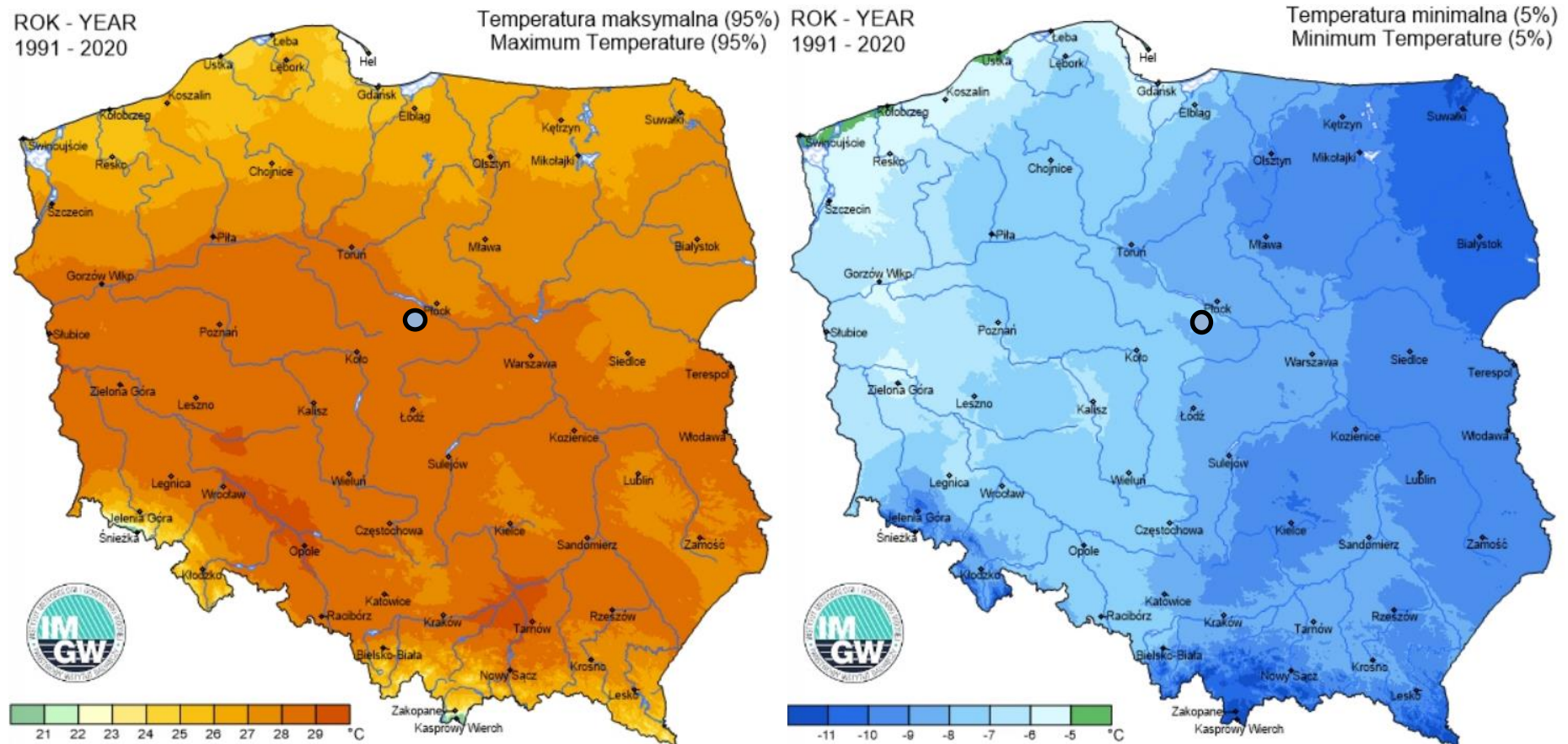
Powietrze

Największym zanieczyszczeniem powietrza na terenie gminy jest niska emisja. Problemem jest spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości. Sytuacja ta nasila się szczególnie w sezonie grzewczym i powoduje wyraźne okresowe pogorszenia stanu sanitarnego powietrza na terenach zasiedlonych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Kolejnym znaczącym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest transport drogowy.

Warunki pogodowe

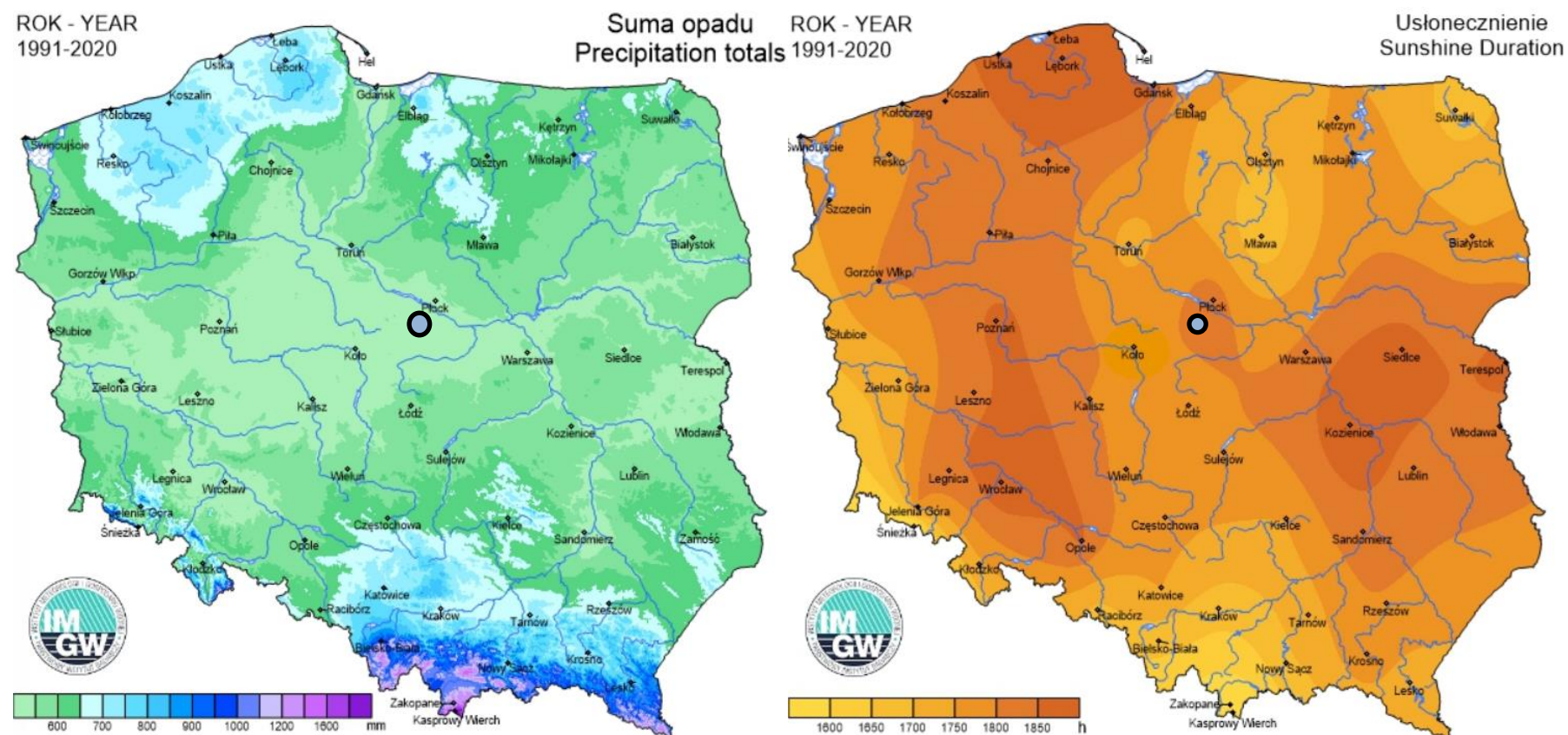
Poniżej zaprezentowano graficznie dane dla wielolecia 1991-2020 r. i zaznaczono lokalizację gminy Pacyna.

Rysunek 7 Ekstremalne temperatury maksymalne i minimalne w Polsce w latach 1991-2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.klimat.imgw.pl

Rysunek 8 Ekstremalne sumy opadów i ekstremalne usłonecznienie w Polsce w latach 1991-2020 r.

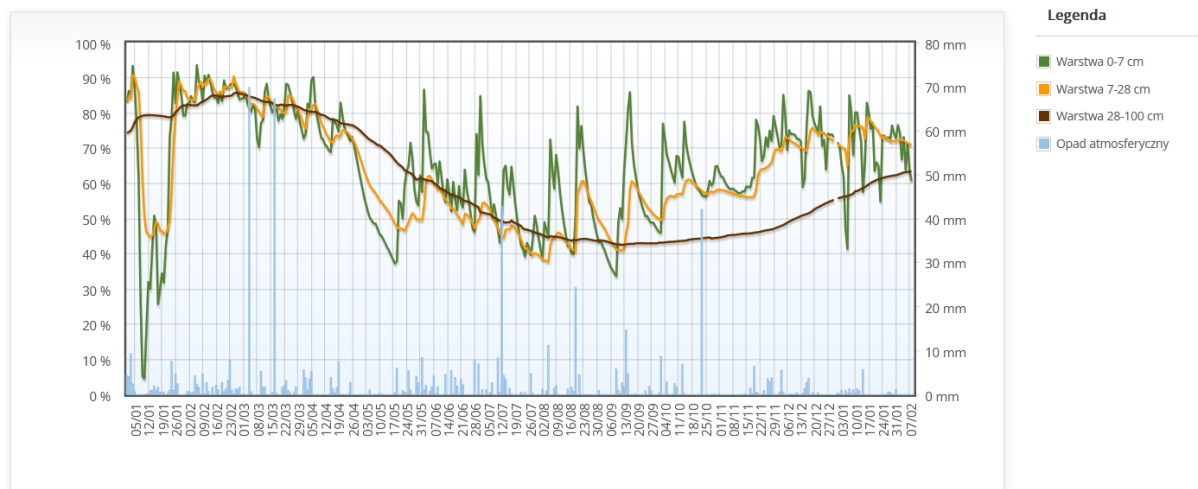

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.klimat.imgw.pl

W gminie Pacyna nie odnotowuje się ekstremalnych wartości temperatury, usłonecznienia i opadów w odniesieniu do wskaźników ogólnopolskich.

Jednym z istotnych zagrożeń klimatycznych dla gminy Pacyna jest występowanie susz. Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik wilgotności gleby dla powiatu gostyńskiego w 2024 r.

Wykres 21 Wskaźnik wilgotności gleby 0-100% dla powiatu gostyńskiego (2024 r.)

Źródło: www.imgw.pl

Na powyższym wykresie widać, że wskaźnik wilgotności gleby w analizowanym okresie był niższy niż 40% w styczniu, maju, lipcu i wrześniu, co mogło wskazywać na deficyt wody w strefie korzeniowej. Wartości wskaźnika rokrocznie prezentują podobne wartości.

Odnawialne źródła energii

W gminie istnieją dobre warunki do wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Zauważalny jest wzrost liczby instalacji OZE w gminie.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy należy zaliczyć dobre parametry gleb, rozwiniętą sieć rzeczną, warunki do rozwoju OZE.

Jako niezadowolające należy wskazać występujący problem tzw. „niskiej emisji” i niewielką powierzchnię terenów objętych formami ochrony przyrody.

2 Określenie cech warunkujących rozwój gminy i społeczności lokalnej

2.1 Analiza SWOT /TOTS

Pogłębiona analiza stanu i uwarunkowań rozwoju gminy Pacyna pozwala na dokonanie bilansu strategicznego gminy. Sporządzono go w oparciu o analizę SWOT, która polega na szczegółowym zestawieniu mocnych i słabych stron oraz określeniu szans i zagrożeń rozwoju gminy. Analiza została dokonana w podziale na 4 poniższe obszary:

- sfera społeczna,
- sfera gospodarcza,
- sfera przestrzenna,
- sfera klimatyczno-środowiskowa.

Analiza SWOT – sfera społeczna

Poniżej analiza SWOT gminy Pacyna w sferze społecznej.

Tabela 18 Analiza SWOT gminy Pacyna w sferze społecznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– zapewnione podstawowe usługi zdrowotne – rozwinięta baza kulturalna – rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna – sieć szkół odpowiednia do potrzeb gminy – stosunkowo wysoki poziom edukacji – odpowiednie zarządzanie kryzysowe – rozwinięta współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego	– starzejące się społeczeństwo – spadek liczby mieszkańców – odpływ wykształconych i aktywnych zawodowo osób do większych ośrodków miejskich – występujące problemy społeczne – brak specjalistycznej opieki zdrowotnej – stosunkowo niski poziom bezpieczeństwa publicznego – utrzymująca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej – stosunkowo niska aktywność organizacji pozarządowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
– możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych (w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027) na działania zwiększające przedsiębiorczość mieszkańców, rozwiązujące problemy społeczne, inwestycje gminne zwiększające atrakcyjność gminy zwłaszcza dla młodych ludzi	– niekorzystne prognozy demograficzne (dalszy odpływ mieszkańców)

Źródło: opracowanie własne

Mocne strony gminy związane są przede wszystkim z rozbudowaną bazą kulturalną i sportową, odpowiednim zarządzaniem kryzysowym, rosnącą działalnością organizacji pozarządowych, wysokim

poziomem edukacji, malejącą liczbą osób korzystających z pomocy społecznej oraz rozwiniętą współpracą z innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Słabe strony dotyczą czynników demograficznych, bezpieczeństwa publicznego, występowania problemów społecznych, dostępności do specjalistycznych usług zdrowotnych, działalności organizacji pozarządowych, liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Jako szanse należy wskazać fundusze zewnętrzne a jako zagrożenie definiowane są jako niekorzystne prognozy demograficzne.

Analiza SWOT – sfera gospodarcza

Poniżej analiza SWOT gminy Pacyna w sferze gospodarczej.

Tabela 19 Analiza SWOT gminy Pacyna w sferze gospodarczej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– widoczny wzrost przedsiębiorczości w gminie – coraz niższy poziom bezrobocia – racjonalna gospodarka finansami publicznymi – wysoki poziom zamożności mieszkańców w porównaniu do innych gmin powiatu – potencjał do rozwoju agroturystyki	– odpływ wykształconych i aktywnych zawodowo osób do większych ośrodków miejskich – poziom przedsiębiorczości jeden z niższych w powiecie – brak dużych zakładów pracy
SZANSE	ZAGROŻENIA
– możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 – pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych	– niekorzystne prognozy demograficzne (dalszy odpływ siły roboczej) – niska rozpoznawalność turystyczna i gospodarcza gminy – niestabilność przepisów prawa dotyczących inwestycji i prowadzenia działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne

Mocne strony gminy wiążą się przede wszystkim z wzrostem przedsiębiorczości w gminie, coraz niższym poziomem bezrobocia, racjonalną gospodarką finansami publicznymi, wysokim poziomem zamożności mieszkańców i potencjałem do rozwoju agroturystyki. Szansą dla gminy w omawianej sferze są fundusze zewnętrzne. Jako słabe strony zdefiniowano utrzymujący się odpływ wykwalifikowanej kadry, poziom przedsiębiorczości jeden z niższych w powiecie i brak dużych zakładów pracy. Zagrożenia to głównie niekorzystne prognozy demograficzne, niska rozpoznawalność turystyczna gminy oraz niestabilność prawa dotyczącego prowadzenia działalności gospodarczej.

Analiza SWOT – sfera przestrzenna

Poniżej analiza SWOT gminy Pacyna w sferze przestrzennej.

Tabela 20 Analiza SWOT gminy Pacyna w sferze przestrzennej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– dobry stan i parametry sieci elektroenergetycznej i teleinformatycznej – zasoby kulturowe o stosunkowo wysokiej atrakcyjności turystycznej – rozbudowana sieć wodociągowa – funkcjonujące oczyszczalnie ścieków	– brak bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z siecią dróg krajowych – brak linii kolejowych – mała liczba tras rowerowych – jakość dróg wymagająca remontów i modernizacji – brak systemu ciepłowniczego – zbyt mały zasięg sieci kanalizacyjnej

	– marginalny zasięg sieci gazowej – brak PSZOK – stosunkowo niska dostępność mieszkań
SZANSE – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 na inwestycje komunalne i proinwestycyjne – pozyskiwanie inwestorów	ZAGROŻENIA – mnogość kosztochłonnnych potrzeb inwestycyjnych, których realizacja musi być rozłożona w czasie

Źródło: opracowanie własne

Mocne strony gminy dotyczą dobrego stanu sieci elektroenergetycznej i teleinformatycznej, atrakcyjnych zasobów kulturowych, rozbudowanej sieci wodociągowej, funkcjonujących oczyszczalni ścieków. Jako szanse dla rozwoju gminy wskazano fundusze zewnętrzne i pozyskiwanie inwestorów. Jako słabe strony wskazano niską dostępność komunikacyjną gminy, małą liczbę tras rowerowych, jakość dróg wymagającą poprawy, zbyt mały zasięg sieci kanalizacyjnej, brak systemu ciepłowniczego, brak PSZOK, niską dostępność mieszkań, marginalny zasięg sieci gazowej. Zagrożeniem dla rozwoju gminy może być niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

Analiza SWOT – sfera klimatyczno-środowiskowa

Poniżej analiza SWOT gminy Pacyna w sferze klimatyczno-środowiskowej.

Tabela 21 Analiza SWOT gminy Pacyna w sferze klimatyczno-środowiskowej

MOCNE STRONY – gleby o potencjale właściwym dla upraw rolniczych – rozwinięta sieć rzeczna – wzrost wykorzystania OZE w gminie	SŁABE STRONY – występujący problem tzw. „niskiej emisji” – stosunkowo mała powierzchnia terenów objętych formami ochrony przyrody
SZANSE – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 na inwestycje komunalne i proinwestycyjne – pozyskiwanie inwestorów	ZAGROŻENIA – niska świadomość ekologiczna mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Mocne strony gminy dotyczą dobrych parametrów gleb, rozwiniętej sieci rzecznej i warunków do rozwoju OZE. Jako szanse dla rozwoju gminy wskazano fundusze zewnętrzne i pozyskiwanie inwestorów. Jako słabe strony wskazano występujące zjawisko tzw. „niskiej emisji” i stosunkowo małą powierzchnię terenów objętych formami ochrony przyrody. Zagrożeniem dla rozwoju gminy może być niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

2.2 Identyfikacja potencjału rozwojowego gminy

Gmina Pacyna posiada wiele atutów, które mogą przyczynić się do jej rozwoju, szczególnie w obszarze gospodarczym. Analizując aktualny stan gminy oraz jej potencjał, kluczowe wydają się dwa główne obszary: rozwój agroturystyki i poprawa infrastruktury komunalnej.

W kontekście rozwoju gospodarczego, gmina Pacyna wykazuje duży potencjał do rozwoju usług agroturystycznych, szczególnie w obliczu rosnącego trendu turystyki alternatywnej. Coraz większe zainteresowanie turystyką przyjazną środowisku, z naciskiem na korzystanie z naturalnych zasobów oraz dziedzictwa kulturowego, stanowi doskonałą okazję dla gminy. Agroturystyka, która jest jedną z form turystyki wiejskiej, doskonale wpisuje się w potrzeby współczesnych podróżnych szukających wypoczynku w zgodzie z naturą. Ponadto, w gminie Pacyna zauważalne jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych, co stwarza korzystne warunki do rozwijania tego typu usług. Mieszkańcy mogą przejść z działalności rolniczej na pozarolniczą, wykorzystując posiadane zasoby oraz walory przyrodnicze regionu.

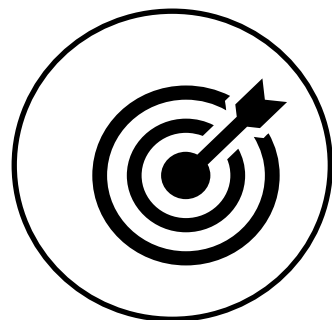
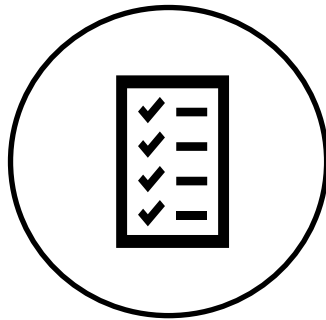
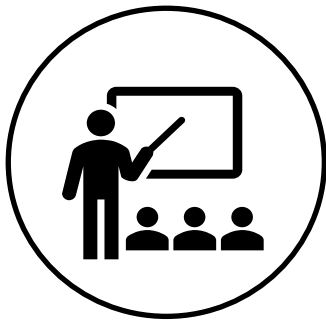
Biorąc pod uwagę atrakcyjność naturalnego środowiska gminy, jej zasoby przyrodnicze oraz potencjał związany z ochroną środowiska, rozwój agroturystyki może stać się ważnym czynnikiem w tworzeniu nowych miejsc pracy oraz wzrostu gospodarczego. Usługi te mogą stanowić alternatywę dla tradycyjnych działalności rolnych, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju regionu. Dodatkowo, wspierając ten sektor, gmina może wzmocnić swoją markę jako miejsce przyjazne turystom, którzy poszukują spokoju, kontaktu z naturą i autentycznych doświadczeń kulturowych.

Kolejnym aspektem, który powinien zostać uwzględniony w strategii rozwoju gminy, jest stan infrastruktury komunalnej. W szczególności brak kanalizacji sanitarnej oraz inne niedobory infrastrukturalne stanowią poważne ograniczenie dla dalszego rozwoju. Brak odpowiednich rozwiązań w zakresie infrastruktury może wpłynąć na jakość życia mieszkańców oraz odstraszać potencjalnych inwestorów. Z kolei poprawa warunków infrastrukturalnych, w tym rozwój sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, może stanowić fundament dalszego rozwoju gminy i jej atrakcyjności inwestycyjnej. W tym kontekście niezbędne są działania mające na celu modernizację i rozbudowę infrastruktury, które stworzą warunki do rozwoju nowych inicjatyw gospodarczych.

Dodatkowo, jednym z wyzwań, przed którymi stoi gmina Pacyna, jest niekorzystna sytuacja demograficzna. Spadek liczby ludności, starzejące się społeczeństwo oraz migracja młodszych mieszkańców do większych miast mogą stanowić poważną przeszkodę w rozwoju lokalnym. W odpowiedzi na te problemy warto zainwestować w inicjatywy skierowane na poprawę jakości życia mieszkańców, tworzenie nowych miejsc pracy oraz oferowanie atrakcji, które przyciągną osoby młodsze. Wspieranie przedsiębiorczości, edukacja, a także zrównoważony rozwój w oparciu o zasoby przyrodnicze gminy mogą być kluczowe dla poprawy sytuacji demograficznej.

Reasumując, rozwój gminy Pacyna powinien opierać się na wykorzystaniu jej zasobów naturalnych i kulturowych, w szczególności na rozwoju agroturystyki. Kluczowe jest również dalsze inwestowanie w infrastrukturę oraz stymulowanie lokalnej przedsiębiorczości. Jednak równie istotne jest podejmowanie działań w kierunku poprawy sytuacji demograficznej i zapewnienia mieszkańcom godnych warunków życia.

CZĘŚĆ STRATEGICZNA

3 Wizja, misja i cele Strategii

W przedmiotowym punkcie opisano wizję Strategii i misję Gminy Pacyna oraz przedstawiono cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań wraz z wskaźnikami osiągnięcia celów. Ponadto opisano zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

3.1 Wizja i misja

W przedmiotowym punkcie przedstawiono proces formułowania głównych założeń Strategii wraz ze wskazaniem podmiotów uczestniczących w tym procesie.

Główne założenia Strategii zostały opracowane w oparciu o analizy wskazane w niniejszej Strategii oraz w wyniku procesu konsultacji z jednostkami organizacyjnymi Gminy Pacyna i innymi jednostkami. Poniżej wymieniono jednostki zaangażowane w proces definiowania najważniejszych założeń Strategii:

- Gmina miejska Gostynin,
- Gmina wiejska Gostynin,
- Gmina Sanniki,
- Gmina Szczawin Kościelny,
- Powiat Gostyniński,
- Województwo Mazowieckie,
- placówki oświatowe z terenu gminy Pacyna,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pacynie,
- organizacje pozarządowe z terenu gminy Pacyna,
- mieszkańcy gminy,
- Dyrektor Regionalny Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie,
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie,
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Warszawie.

Szeroki katalog podmiotów zaangażowanych w proces definiowania głównych założeń Strategii zagwarantował możliwość zebrania opinii z różnych środowisk. Poniżej zaprezentowano ścieżkę formułowania głównych założeń Strategii.

Rysunek 9 Proces formułowania głównych założeń Strategii

Źródło: opracowanie własne

Poniżej przedstawiono wizję i misję gminy.

Wizja

Wizja przyszłości gminy jest podstawą określenia głównych celów i programów działania w ramach strategii rozwoju. Wizja pełni funkcję swoistego stabilizatora działań, przez określenie ogólnych ram, zapewniających spójność celów i programów. Wizja wyraża generalne dążenia władz i społeczeństwa gminy w postaci obrazu jego przyszłości.

Rozbudowana treść pojęcia “wizja gminy” uwzględniać powinna:

- determinanty geograficzne,
- wyzwania cywilizacyjne,
- pryncypia ustrojowe,
- wewnętrzne zróżnicowania strukturalne,
- dynamikę przeobrażeń,
- oczekiwane efekty.

Determinanty geograficzne są najbardziej trwałym elementem wizji, wynikającym z konsekwencji położenia określonego cechami środowiska przyrodniczego i bezpośredniego sąsiedztwa z innymi gminami. Wizja przyszłości budowana w tym kontekście, ma na celu podniesienie znaczenia gminy i wykorzystania możliwości wynikających z relacji z otoczeniem.

Wyzwania cywilizacyjne mierzone są dystansem w poziomie rozwoju cywilizacyjnego, dotyczącym głównie potencjału intelektualnego, poziomu wykształcenia, stopnia postępu naukowo-technicznego i jego zastosowania w produkcji, rozwoju systemów komunikacji i telekomunikacji. Wizja wynikająca z tych uwarunkowań wyznaczać powinna realny kierunek dążeń do podniesienia poziomu życia.

Pryncypia ustrojowe, w tym ogólne postanowienia konstytucyjne i deklaracje polityczne, jak demokracja parlamentarna, pluralizm polityczny, tworzenie społeczeństwa obywatelskiego – konkretyzują się w postaci decentralizacji władzy i samorządności terytorialnej. Pryncypia te w odniesieniu do konkretnej gminy określają mechanizm postępu i perspektywy otwarcia na przyszłość, wykorzystania aktywności i przedsiębiorczości społecznej.

Wewnętrzne zróżnicowania społeczne pozwalają na określenie stopnia jednorodności bądź zróżnicowania przestrzennego gminy, stwarzając w ten sposób możliwość interpretacji celów ogólnych

i odmiennej ich hierarchizacji w odniesieniu do wyróżnionych obszarów. Kryteria zróżnicowania są z reguły odmienne dla poszczególnych sfer. W sferze społecznej wyróżnić można obszary koncentracji potencjału społecznego i gospodarczego oraz stanu posiadania z jednej strony, a obszary ubóstwa i regresu gospodarczego z drugiej strony. W sferze ekologicznej obszary o wybitnych walorach mogą kontrastować z obszarami degradacji środowiska. W sferze produkcyjnej wyróżnić można np. obszary nowoczesnej produkcji przemysłowej i rolniczej oraz obszary zacofane, wymagające restrukturyzacji i modernizacji. W infrastrukturze technicznej mogą to być obszary o dobrej dostępności i zasilaniu w różne media oraz tereny pozbawione odpowiedniego wyposażenia. Zróżnicowania przestrzenne wzbogacają wizję i nadają jej cech realności.

Dynamika przeobrażeń odgrywa istotną rolę w kształcie wizji gminy. Znajduje swój wyraz w tempie przeobrażeń, wyznaczanym napięciami między tendencjami do przyspieszenia zmian, a oporami statycznych struktur i przyzwyczajęń. Świadomość wchodzenia w nową fazę rozwoju uwarunkowana jest poczuciem tożsamości oraz stopniem aktywności i przedsiębiorczości społeczeństwa. Dynamice przeobrażeń określonej przez główne siły motoryczne gminy, towarzyszyć będzie zawsze tendencja do stabilizacji i gwarancji niezbędnych zabezpieczeń w sferze społecznej, kulturowej i ekologicznej.

Reasumując, wizja gminy to docelowy odległy w czasie obraz gmin – cel, dla osiągnięcia którego podejmowane są starania władz, podmiotów gospodarczych, organizacji, instytucji i osób prywatnych – wszystkich sił i środowisk działających w gminie. Wizja przyszłości gminy jest równocześnie wyrazem wiary we własne siły i możliwości rozwoju, mających swe źródło w uświadomionych atutach i szansach, jakie są możliwe do wykorzystania w długiej perspektywie oraz słabościach i zagrożeniach, które należy przezwyciężyć lub przynajmniej złagodzić intensywność ich oddziaływania.

Na tej zasadzie sformułowano poniższą wizję gminy Pacyna:

Gmina Pacyna rozwija się w sposób zintensyfikowany i zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Mieszkańcy gminy mają dobry dostęp do miejsc pracy, edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i wypoczynku, estetycznej i przyjaznej przestrzeni publicznej oraz zapewnione czyste środowisko i poczucie bezpieczeństwa publicznego. Lokalny kapitał społeczny i wysoki poziom usług publicznych, gwarantują stały rozwój demograficzno-gospodarczy gminy.

Misja

Trafność budowy strategii rozwoju gminy w istotnym stopniu zależy od określenia jej misji i wizji, a następnie od możliwości sprecyzowania celów i kierunków rozwoju gminy. Misja bywa różnie tłumaczona i ujmowana przez różnych autorów: od ujęć bardzo ogólnych, zawierających syntetyczną formułę celów działania, do szczegółowych akcentujących specyficzną rolę gminy i jej funkcje w otoczeniu.

Misję gminy należy formułować w kategoriach służenia społeczeństwu i pomnażania korzyści, jakie ono będzie odnosić w wyniku sprawnego i efektywnego działania gminy, opartego na wdrażanej strategii rozwoju.

Syntetycznie ujmując misja gminy to:

- przedmiot trwałych jej aspiracji,
- cel usystematyzowanych, długookresowych dążeń, wyznaczających i akcentujących jej społeczne funkcje i jej postępowanie,

- najbardziej ogólnie sformułowany cel istnienia i działalności gminy.

Misja, to równocześnie forma samookreślenia gminy w zakresie takich elementów, jak:

- po co istnieje i do czego dąży?
- co ma zamiar osiągnąć?
- na jakim obszarze chce działać?
- czyje potrzeby zaspokajać i jak to robić?

Gmina realizuje swoją misję poprzez zaspokojenie dążeń i potrzeb miejscowego społeczeństwa. Zaspokajanie tych potrzeb na społecznie akceptowanym poziomie stanowi konieczny warunek istnienia gminy, uzasadnia jego byt.

Misja określa zatem rolę jaką spełnia gmina na rzecz „swojego” społeczeństwa. Rolę nadzwyczajną tj. taką, którą nie jest w stanie pełnić żadna inna organizacja, instytucja, urząd itp. Misja określa zakres działań Gminy, kształtuje jej odbiór w społeczeństwie i otoczeniu zewnętrznym, co jest szczególnie istotne dla powodzenia realizacji danej strategii rozwoju. Sformułowanie misji pomaga koncentrować wysiłki na realizacji wspólnych kierunków działań, służy ogólnej racjonalności alokacji posiadanych zasobów i środków, czyni bardziej prawdopodobnym przyszły sukces gminy.

Na tej zasadzie sformułowano poniższą misję Gminy Pacyna:

Gmina Pacyna jako istotna część rozwoju powiatu gostyńskiego. Gmina jest miejscem zapewniającym zaspokojenie wszystkich potrzeb życia codziennego oraz promującym rozwój człowieka, z zachowaniem lokalnej i regionalnej tożsamości i kultury, a także miejscem otwartym na osoby przyjezdne. Gmina kieruje swoje działania na zwiększenie atrakcyjności życia, wspieranie innowacyjności i podejmowanie wyzwań, rozwój edukacji i przedsiębiorczości, turystyki i aktywności społecznej, troska o środowisko naturalne, dbałość o zdrowie, bezpieczeństwo i potrzeby wszystkich mieszkańców, wzmacnianie współpracy między samorządowej i międzysektorowej.

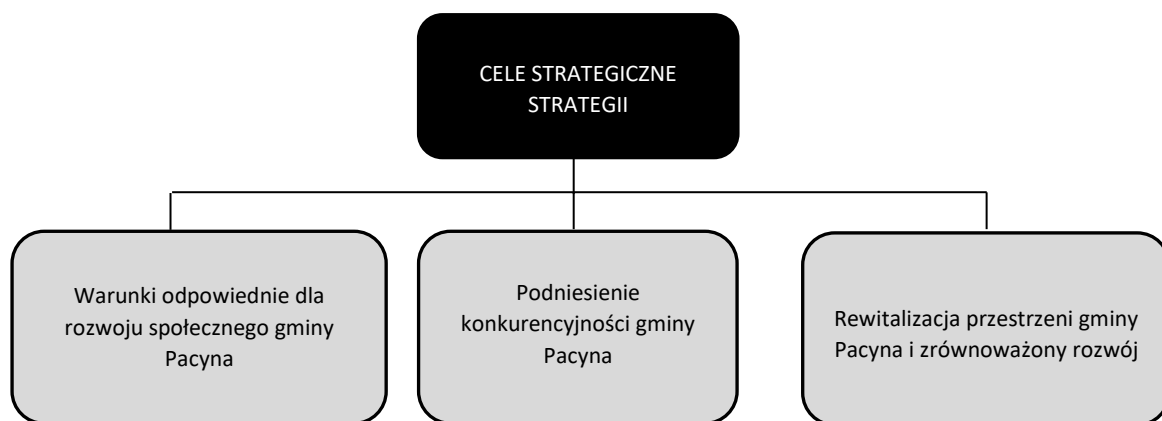
3.2 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Osiągnięcie celów przyczyni się do zrealizowania wizji Strategii. Wszystkie działania podejmowane w perspektywie czasowej niniejszego dokumentu powinny być zgodne z określoną misją Strategii.

Poniżej w ujęciu graficznym zaprezentowano cele strategiczne Strategii. Następnie w układzie tabelarycznym przedstawiono również cele operacyjne i działania w ramach poszczególnych celów strategicznych. Cele zdefiniowano na podstawie wniosków z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy sprecyzowanych w punkcie 1.4 niniejszej Strategii.

Rysunek 10 Cele strategiczne Strategii

Źródło: opracowanie własne

Tabela 22 Cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki realizacji celów

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW
1. Warunki odpowiednie dla rozwoju społecznego gminy Pacyna	1.1 Tworzenie sieci powszechnego dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz upowszechnianie e-usług	1.1.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci telekomunikacyjnych zwiększających dostęp do szerokopasmowego Internetu 1.1.2 Rozwój i promocja e-usług	- liczba mieszkańców mogących korzystać z szerokopasmowego internetu - liczba wprowadzonych e-usług publicznych
	1.2 Zwiększenie dostępu do usług medycznych oraz profilaktyka zdrowia	1.2.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną dostosowaną do zidentyfikowanych potrzeb i trendów demograficznych 1.2.2 Rozwój infrastruktury całodobowej opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym 1.2.3 Wspieranie działań zmierzających do zwiększenia oferty i poprawy jakości podstawowych usług zdrowotnych 1.2.4 Działania na rzecz utworzenia oferty specjalistycznej opieki zdrowotnej 1.2.5 Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia oraz promocja profilaktyki zdrowia	- liczba prowadzonych punktów całodobowej opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym - liczba przeprowadzonych inwestycji w infrastrukturę zdrowotną - liczba przeprowadzonych kampanii na rzecz zdrowego stylu życia oraz profilaktyki zdrowia - liczba nowych specjalistycznych usług zdrowotnych świadczonych w gminie
	1.3 Podniesienie jakości kształcenia	1.3.1 Budowanie programów edukacyjnych w zakresie kompetencji kluczowych na rynku pracy 1.3.2 Rozszerzenie oferty edukacji pozaszkolnej 1.3.3 Rozwój poradnictwa i doradztwa edukacyjno-zawodowego na każdym etapie kształcenia 1.3.4 Wprowadzenie szkoleń, doradztwa oraz innych form podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych 1.3.5 Modernizacja infrastruktury i wyposażenie placówek edukacyjnych wraz z obiektami sportowymi	- liczba programów edukacyjnych w zakresie kompetencji kluczowych - liczba dzieci korzystająca z rozszerzonej oferty edukacji pozaszkolnej - liczba wdrożonych nowych form i programów nauczania z zastosowaniem nowatorskich rozwiązań programowych i organizacyjnych - liczba zrealizowanych godzin poradnictwa i doradztwa edukacyjno-zawodowego - liczba nauczycieli i pracowników pedagogicznych, którzy ponieśli swoje kwalifikacje - liczba zmodernizowanych i/lub wyposażonych placówek edukacyjnych
	1.4 Wspieranie działań na rzecz włączenia społecznego	1.4.1 Usprawnianie współpracy między pracodawcami, organizacjami pozarządowymi a instytucjami pomocy społecznej w zakresie wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 1.4.2 Rozwój usług pomocy środowiskowej 1.4.3 Upowszechnianie aktywnych i twórczych metod spędzania wolnego czasu 1.4.4 Zachęcanie społeczeństwa do współuczestniczenia w życiu publicznym, wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej 1.4.5 Aktywizacja osób starszych	- liczba kampanii na rzecz aktywnych i twórczych metod spędzania wolnego czasu - liczba kampanii na rzecz zachęcania społeczeństwa do współuczestniczenia w życiu publicznych - liczba wspartych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
	1.5 Wspieranie sektora organizacji pozarządowych	1.5.1 Wsparcie organizacji pozarządowych 1.5.2 Promocja i upowszechnianie wolontariatu	- liczba wspartych organizacji pozarządowych - liczba kampanii na rzecz promocji i upowszechnienia wolontariatu
	1.6 Rozwój oferty kulturalnej	1.6.1 Wspieranie działalności jednostek działających w obszarze kultury 1.6.2 Organizacja wydarzeń kulturalnych na terenie gminy	liczba zrealizowanych przedsięwzięć kulturalnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym
2. Podniesienie konkurencyjności gminy Pacyna	2.1 Rozwój przedsiębiorczości	2.1.1 Projekty i inwestycje przedsiębiorstw 2.1.2 Integracja przedsiębiorców oraz wspieranie wymiany doświadczeń i wiedzy 2.1.3 Wprowadzenie udogodnień dla nowopowstałych przedsiębiorstw, w szczególności dla przedsiębiorstw z potencjałem rozwojowym 2.1.4 Wspieranie instytucji otoczenia biznesu i profesjonalizacja usług 2.1.5 Wsparcie szkoleniowo-doradcze na rzecz tworzenia nowych przedsiębiorstw i samozatrudnienia 2.1.7 Aktywizacja mieszkańców w celu zwiększenia aktywności i mobilności zawodowej 2.1.8 Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w lokalnej gospodarce	- liczba przedsiębiorstw, które zrealizowały projekty i inwestycje, w tym B+R - liczba wdrożonych narzędzi doradczo-szkoleniowych i mentorskich na rzecz rozwoju lokalnych przedsiębiorstw - liczba wprowadzonych udogodnień dla nowopowstałych przedsiębiorstw - liczba kampanii na rzecz aktywizacji mieszkańców w celu zwiększenia aktywności i mobilności zawodowej - liczba osób zatrudnionych w lokalnej gospodarce, które podniosły swoje kwalifikacje
	2.2 Racjonalne wykorzystanie walorów gospodarczych gminy	2.2.1 Uzbrajanie terenów inwestycyjnych 2.2.2 Optymalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych 2.2.3 Opracowanie spójnego systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej 2.2.4 Wzmocnienie oferty inwestycyjnej i zapewnienie wysokiej jakości obsługi inwestora 2.2.5 Wspieranie rozwoju agroturystyki	- powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych - liczba wybudowanych hal produkcyjnych - liczba kampanii na rzecz promocji gospodarczej i inwestycyjnej gminy - liczba stanowisk w administracji samorządowej zajmujących obsługą inwestora - liczba nowopowstałych przedsiębiorstw agroturystycznych
	2.3 Budowa i modernizacja systemów infrastruktury zapobiegającej zagrożeniom	2.4.1 Podejmowanie działań mających na celu zapewnienie odporności na skutki zmian klimatu 2.4.2 Zwiększenie bezpieczeństwa i ciągłości dostaw energii elektrycznej i innych mediów energetycznych	- liczba zrealizowanych przedsięwzięć na celu zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego - liczba wykrytych przestępstw - liczba wyposażonych jednostek OSP i innych służb

Strategia Rozwoju Gminy Pacyna na lata 2026-2035

		2.4.3 Wspieranie działań policji, straży pożarnej i innych służb w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego mieszkańców gminy	
	2.4 Rozwój różnych form rolnictwa	2.4.1 Promocja lokalnych producentów rolniczych, produktów regionalnych 2.4.2 Promocja i wspieranie rozwoju rolnictwa wysokiej jakości, w tym ekologicznego 2.4.3 Edukacja rolników w zakresie korzyści wynikających z łączenia małych gospodarstw rolnych z usługami agroturystycznymi 2.4.4 Ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz wdrożenie i przestrzeganie Dobrej Praktyki Rolniczej w postaci nawożenia i składania nawozów i kiszonek w pobliżu cieków	- liczba nowopowstałych rolniczych mikroprzedsiębiorstw - liczba kampanii na rzecz promocji i wsparcia rozwoju rolnictwa wysokiej jakości w gminie - liczba rolników, którzy podnieśli wiedzę na temat łączenia małych gospodarstw rolnych z usługami agroturystycznymi - liczba kampanii promocyjnych lokalnych produktów
	2.5 Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej oraz rozwój infrastruktury sportowej	2.5.1 Tworzenie oferty turystycznej gminy Pacyna oraz dostosowanie jej do wymagań odbiorców 2.5.2 Modernizacja i ewidencjonowanie szlaków turystycznych 2.5.3 Promowanie oferty turystycznej gminy Pacyna z wykorzystaniem nowoczesnej informacji turystycznej 2.5.4 Wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw zwiększających aktywność fizyczną, zapobiegając patologiom społecznym, wykluczeniu osób niepełnosprawnych i zjawisku otyłości poprzez budowę i modernizację obiektów sportowo-rekreacyjnych	- liczba zewidencjonowanych i zmodernizowanych szlaków turystycznych - liczba kampanii na rzecz promowania oferty turystycznej gminy - liczba wspartych przedsięwzięć i inicjatyw zwiększających aktywność fizyczną - liczba zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych
3. Rewitalizacja przestrzeni gminy Pacyna i zrównoważony rozwój	3.1 Zintegrowane działania rewitalizacyjne w wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i technicznym	3.1.1 Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji 3.1.2. Prowadzenie działań w zakresie optymalnego wykorzystania specyficznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów gminy Pacyna 3.1.3 Opracowanie Planu ogólnego gminy i realizacja jego założeń 3.1.4 Działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu komunikacyjnemu w gminie	- powierzchnia terenów objętych planami zagospodarowania przestrzennego - powierzchnia gminy objęta gminnym programem rewitalizacji - liczba wsi, w których zapewniono nowe połączenia komunikacyjne
	3.2 Rozwój funkcji społecznie użytecznych, włączenie społeczne, walka z ubóstwem	3.2.1 Rozwój infrastruktury opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym 3.2.2 Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej 3.2.3 Rozwój inicjatyw lokalnych, w tym poprzez włączenie się w porządkowanie przestrzeni publicznych	- liczba wspartych obiektów opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym - liczba obiektów użyteczności publicznej, w których usunięte zostały bariery architektoniczne utrudniające korzystanie z tych obiektów przez osoby ze szczególnymi potrzebami
	3.3 Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego	3.3.1 Ochrona i zachowanie obiektów zabytkowych i zasobów kultury 3.3.2 Przeprowadzenie prac konserwatorskich obiektów zabytkowych i użyteczności publicznej 3.3.3 Dostosowanie i adaptacja na cele kulturalne i turystyczne obiektów dziedzictwa historycznego lub kulturowego 3.3.4 Poprawa walorów estetycznych gminy	- liczba wspartych obiektów zabytkowych i zasobów kultury - liczba obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego, które zostały dostosowane na cele kulturalne i turystyczne - liczba obiektów użyteczności publicznej, których stan techniczny został poprawiony - liczba przedsięwzięć na rzecz poprawy walorów estetycznych gminy
	3.4 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej i strategii niskoemisyjnych	3.4.1 Prowadzenie działań na rzecz inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej i w sektorze mieszkaniowym 3.4.2 Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowych	- liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych modernizacji energetycznej - liczba obiektów mieszkalnych poddanych modernizacji energetycznej - liczba nowych inwestycji OZE
	3.5 Rozbudowa infrastruktury technicznej oraz wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska	3.5.1 Budowa, modernizacja i poprawa bezpieczeństwa infrastruktury drogowej w pasach dróg gminnych 3.5.2 Wspieranie rozbudowy, modernizacji, poprawy bezpieczeństwa i rozwoju infrastruktury towarzyszącej w pasach dróg powiatowych i dróg wojewódzkich na terenie gminy 3.5.3 Realizacja tras rowerowych zgodnych z wojewódzkimi standardami infrastruktury na terenie gminy 3.5.4 Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej 3.5.5 Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej 3.5.6 Budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury niezbędnej do odprowadzania wód opadowych, retencji wód opadowych i zagospodarowywania w miejscu powstawania wód opadowych na terenie gminy 3.5.7 Budowa PSZOK 3.5.8 Działania na rzecz rozbudowy sieci gazowej 3.5.9 Uzbrojenie wyznaczonych terenów pod budownictwo mieszkalne i wspieranie działań na rzecz tworzenia i rozwoju zasobów mieszkaniowych, w tym budowa mieszkań socjalnych 3.5.10 Realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej oraz promocja nowych technologii grzewczych i odnawialnych źródeł energii	- liczba kilometrów nowych dróg gminnych - liczba kilometrów dróg gminnych poddanych modernizacji - liczba kilometrów tras rowerowych zgodnych z wojewódzkimi standardami infrastruktury rowerowej - liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów odprowadzania i oczyszczania ścieków - liczba obiektów niezbędnych do odprowadzania, retencji i zagospodarowywania wód opadowych, które zostały wybudowane lub przebudowane - liczba kilometrów zmodernizowanej sieci wodociągowej - powierzchnia terenów wyznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe - powierzchnia obiektów, z których usunięte zostały materiały azbestowe - liczba kilometrów nowej/zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej - liczba kilometrów wybudowanej sieci gazowej - powierzchnia nowopowstałych obiektów zbiorników wodnych - liczba zmodernizowanych GPSZOK - powierzchnia gminy objęta monitoringiem

		• 3.5.11 Usuwanie azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz usuwanie Barszczu Sosnowskiego • 3.5.12 Zwiększenie retencji wodnej terenów rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez m.in. budowę zbiornika retencyjnego, prawidłowe retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych • 3.5.13 Monitoring przestrzeni publicznej	
--	--	---	--

Źródło: opracowanie własne

3.3 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym

Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Dokumentami wykonawczymi dla Strategii Rozwoju Gminy Pacyna na lata 2026-2035 są obowiązkowe i fakultatywne plany lub programy funkcjonujące na jej terenie. Stanowią one zbiór szczegółowych rozwiązań i kierunków interwencji, które w dokumencie nie mogły zostać zamieszczone. Część ze wskazanych dokumentów jest aktualna w momencie przygotowania Strategii. Konieczność ich aktualizacji jest analizowana pod kątem całego okresu obowiązywania tego dokumentu. W poniższym zestawieniu znajdują się zarówno opracowania obowiązkowe, jak i dokumenty o charakterze fakultatywnym, których implementacja ma wpływ na realizację celów strategii rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Pacyna na lata 2026-2035

Tabela 23 Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

OBSZAR TEMATYCZNY	DOKUMENTY NA POZIOMIE LOKALNYM	WYTYCZNE
Planowanie przestrzenne	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego	Aktualizacja obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego dokonywana jest w przypadku pojawienia się nowych terenów, które mogą być wykorzystane w zakresie gospodarczym, osiedleńczym czy rekreacyjnym. Zapisy Planu nie powinny pozostawać w sprzeczności z zapisami Strategii.
	Plan ogólny gminy	Dokument planistyczny o zasięgu całej gminy. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego, który zastąpi studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jako dokument, z którym badana będzie zgodność planów miejscowych, ale także decyzji o warunkach zabudowy. Decyzje o warunkach zabudowy będą mogły być wydawane wyłącznie na obszarach wskazanych w planie ogólnym. Plan ogólny będzie zawierał ustalenia dotyczące funkcji terenów dopuszczalnych do wyznaczenia w dokumentach niższego szczebla, jak i ramowe ustalenia dotyczące kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, z którymi dokumenty te będą musiały zachowywać zgodność. Plan opracowywany jest na podstawie kierunków rozwoju polityki przestrzennej w gminie określonych w Strategii.
Gospodarka Komunalna	Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Pacyna	Zapisy Regulaminu powinny być zgodne z kierunkami działań dotyczącymi czystości, porządku i estetyki w gminie określonymi w Strategii.
	Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Pacyna	Treść rokrocznej Analizy dotycząca przewidywanych prac powinna być zgodna z kierunkami działań dotyczącymi gospodarki odpadami w gminie określonymi w Strategii.
Ochrona Środowiska i adaptacji do zmian klimatu	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Pacyna na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.	Aktualizacja Planu – w tym wpisanie nowych planowanych zadań do Planu – oraz ewentualne opracowanie nowego Planu powinny uwzględniać kierunki rozwoju dotyczące budynków mieszkalnych i publicznych, jakości powietrza określonych w Strategii.
	Program Usuwania Azbestu i WYROBÓW Zawierających Azbest z terenu Gminy Pacyna na lata 2013-2032	Aktualizacja Programu (lub opracowanie nowego Programu) powinny uwzględniać kierunki działań dotyczące stanu budynków mieszkalnych i publicznych, jakości środowiska naturalnego określone w Strategii.
Polityka Społeczna	Programy, Plany lub Strategie dotyczące rozwiązywania problemów społecznych	Aktualizacja lub opracowanie dokumentów powinny uwzględniać kierunki działań dotyczące rozwiązywania problemów społecznych określonych w Strategii.
Rozwój Lokalny	Program współpracy Gminy Pacyna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego	Rokroczne programy powinny uwzględniać kierunki działań dotyczące wsparcia organizacji pozarządowych określonych w Strategii.
Finanse Publiczne	Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Pacyna, Uchwały budżetowe	Prognoza powinna uwzględniać inwestycje wpisane literalnie do Strategii.

Źródło: opracowanie własne

Poniżej w ujęciu tabelarycznym przedstawiono dokumenty strategiczne, z którymi zgodność powinny wykazywać działania w ramach przedmiotowej Strategii. Dokumenty podzielono na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny. W zestawieniu ujęto obowiązujące dokumenty.

Tabela 24 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi w podziale na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny

POZIOM EUROPEJSKI	POZIOM KRAJOWY	POZIOM REGIONALNY	POZIOM LOKALNY
Instrument na rzecz odbudowy	Krajowy Plan Odbudowy	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+	Program współpracy Gminy Pacyna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności
Wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS+, Funduszu Spójności, EFMR	Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	Strategia rozwoju powiatu gostyńskiego na lata 2016-2030
Europejski Zielony Ład	Średniookresowa Strategia rozwoju kraju	Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	Program Gospodarki Niskoemisyjnej gminy Pacyna na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.
		Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pacyna na lata 2023- 2033
		Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły	Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Gminy Pacyna na lata 2013-2032
		Plan przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy	

Źródło: opracowanie własne

Działania realizowane w ramach Strategii powinny wykazywać zgodność z ww. dokumentami strategicznymi i dokumentami dotyczącymi programów finansowych. Efektem zachowania zgodności Strategii może być m.in. zwiększenie szans na pozyskanie zewnętrznych środków na realizację przedsięwzięć m.in. ze środków unijnych w perspektywie 2021-2027.

W ujęciu zgodności Strategii z innymi dokumentami na poziomie europejskim, Strategia powinna być zgodna w szczególności z dokumentami i instrumentami finansowymi dotyczącymi możliwości dofinansowania działań na terenie gminy, co w ujęciu krajowym sprowadza się zwłaszcza do Krajowego Programu Odbudowy i programów funduszy strukturalnych. Ponadto w ujęciu krajowym Strategia w szczególności powinna być zgodna z najważniejszymi strategiami rozwoju kraju.

Poziom lokalny

W ujęciu lokalnym kluczowe dla przedmiotowej Strategii są inne dokumenty strategiczne i sektorowe dotyczące bezpośrednio terenu gminy.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Pacyna na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.

W Planie wskazano, że jego celem jest wsparcie działań na rzecz realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego do roku 2020, tj.

- redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- redukcji zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej.

Przedmiotowa Strategia przewiduje działania na rzecz zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza w gminie m.in. poprzez działania termomodernizacyjne, wymianę źródeł ciepła na mniej emisyjne czy rozwój OZE.

Program współpracy Gminy Pacyna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności.

Strategia przewiduje rozwój współpracy Gminy Pacyna z organizacjami społecznymi, co zostało uwzględnione w kierunkach działań.

Strategia rozwoju powiatu gostyńskiego na lata 2016-2030

Strategia przewiduje następujący cel nadrzędny: Powiat Gostyński jako Jednostka Samorządu Terytorialnego wraz z Miastem Gostynin, Gminą Gostynin, Gminą Pacyna, Gminą Sanniki, Gminą Szczawin Kościelny wpisuje się w spójność terytorialną Województwa Mazowieckiego. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez realizację celów głównych:

- wykorzystanie OZE ze szczególnym uwzględnieniem fotowoltaiki, instalacji solarnych, elektrowni wiatrowych i wód geotermalnych,
- troska o utrzymanie walorów obszaru ekologicznie czystego sąsiadującego z Gostyńsko-Włocławskim Parkiem Krajobrazowym oraz terenami wpisanymi w obszar Natura 2000,
- rozwój bazy edukacyjnej ukierunkowanej na kształcenie zawodowe w obszarze transport, logistyka, drogownictwo, motoryzacja, informatyka, ekonomia, budownictwo, turystyka i gastronomia,
- kształtowanie warunków dla tworzenia zakładów przemysłowych o nieuciążliwej produkcji, które utworzą miejsca pracy związane z preferowanymi profilami kształcenia,
- przygotowanie nowoczesnego pakietu ofert w zakresie pomocy społecznej, warsztatów terapii zajęciowej, warunków działania rodzin zastępczych, tworzenia nowych lokalizacji domów pomocy społecznej oraz punktów wczesnego wspomagania rozwoju,
- wsparcie dla tworzenia sieci usług rehabilitacyjnych,
- promocja rozwoju budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego o niskiej zabudowie,
- wpływanie na rozwój warunków dla uprawiania aktywnej turystyki rodzinnej z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i komunikacyjnych powiatu gostyńskiego,
- budowa infrastruktury rowerowej (połączenie z istniejącą siecią tras rowerowych) umożliwiającej dojazd do pracy i uprawianie turystyki oraz oprawę bezpieczeństwa na drogach,
- rozwój turystyki konnej z wykorzystaniem istniejących i nowych pomiotów działających w tym obszarze,
- budowa infrastruktury umożliwiającej uprawianie turystyki wodnej na dostępnych akwenach z możliwością utworzenia szlaków turystyczno-edukacyjnych,

- organizacja oraz udział w masowych imprezach turystycznych, edukacyjnych i promujących integrację osób niepełnosprawnych o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim,
- aktywna współpraca i rozwój organizacji III sektora,
- udział w tworzeniu warunków do obsługi konferencyjnej podmiotów zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Pacyna na lata 2026-2035 nie pozostaje w sprzeczności z ww. celami.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pacyna na lata 2023- 2033

W Strategii wskazano następujące cele strategiczne:

- wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im opieki
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu ubóstwem, uzależnieniami oraz bezrobociem.
- skuteczny system wsparcia osób starszych, niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą
- budowa instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Przedmiotowa Strategia Rozwoju Gminy Pacyna na lata 2026-2035 obejmuje swoim zakresem kwestie rozwiązywania problemów społecznych w gminie.

Program Usuwania Azbestu i WYROBÓW Zawierających Azbest z terenu Gminy Pacyna na lata 2013-2032

Celem Programu jest oczyszczenie terenu gminy Pacyna z azbestu poprzez usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest. Strategia jest zgodna z ww. celami poprzez cel operacyjny 3.5 i kierunek działań 3.5.11, „Usuwanie azbestu oraz wyrobów zawierających azbest”.

Poziom regionalny

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

W ujęciu regionalnym dokumentem strategicznym o podstawowym i nadrzędnym znaczeniu jest Strategia rozwoju województwa Mazowieckiego 2030+. Przesądza ona o kierunkach prowadzonej przez samorząd województwa polityki województwa, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych i ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu. Strategia wpisuje się w ramy czasowe przyszłej perspektywy programowania Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz przenosi na poziom regionalny zapisy dokumentów przyjętych przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Komisję Europejską.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ stanowi punkt odniesienia dla pozostałych regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych i wykonawczych w województwie, w tym dla Strategii Rozwoju Gminy Pacyna na lata 2026-2035. Pozostałe istotne dokumenty planistyczne o znaczeniu lokalnym dotyczą przede wszystkim zagospodarowania przestrzennego, współpracy międzygminnej.

W Strategii przyjęto cel główny jako „Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska” oraz następujące cele strategiczne:

- Cel 1 „Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze” poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
- Cel 2 „Dostępne i mobilne Mazowsze” poprzez poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego,

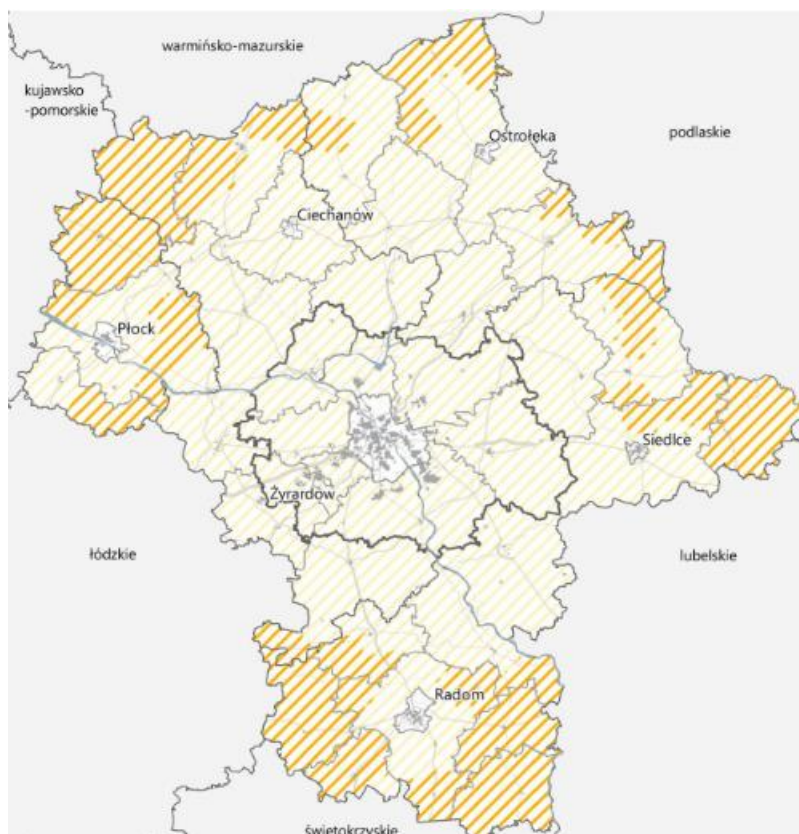
- Cel 3 „Zielone, niskoemisyjne Mazowsze” poprzez poprawę stanu środowiska przez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody,
- Cel 4 „Mazowsze zintegrowane społecznie” poprzez poprawę jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki,
- Cel 5 „Mazowsze bogate kulturowo” poprzez wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia.

Strategia swoimi założeniami jest zgodna z ww. celami i działaniami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Przewiduje bowiem wspieranie działalności gospodarczej w gminie, realizację inwestycji drogowych zwiększających dostępność komunikacyjną i spójność terytorialną gminy i regionu, działania na rzecz środowiska naturalnego i stosowanie zasad ograniczających negatywny wpływ działalności człowieka na środowisko, zwiększenie dostępności usług publicznych Gminy Pacyna, edukację i ustawiczny rozwój dzieci, młodzieży i osób dorosłych oraz dbanie o lokalne zasoby kulturowe i środowiskowe wraz z promowaniem turystycznym gminy.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Gmina Pacyna zidentyfikowana została jako wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych. Obszary te zdefiniowano jako położone peryferyjnie, o utrudnionym dostępie do ośrodka wojewódzkiego, w niewielkim stopniu uczestniczące w procesach rozwojowych kraju. Istotne bariery rozwoju tych obszarów obejmują niską dostępność do usług publicznych, zdekapitalizowanie tkanki osadniczej i zagrożenie walorów przyrodniczych w procesie gwałtownego poszukiwania alternatywnych dróg rozwoju oraz słabą jakość infrastruktury technicznej. Funkcjonowanie tych obszarów opiera się na niewyspecjalizowanym rolnictwie, a także agroturystyce z wykorzystaniem m.in. wartości kulturowych czy innych obszarach gospodarki. Działania dążące do wewnętrznej integracji województwa, poprawy jego spójności (m.in. doinwestowanie takich obszarów) pomogą ograniczać dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Rysunek 11 Położenie gminy Pacyna na planie wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych w województwie mazowieckim

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Dla tych obszarów wskazano następujące zasady zagospodarowania:

- poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych poprzez wspieranie prac scaleniowych i wymiany gruntów,
- kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych I-III,
- wielofunkcyjny rozwój obszarów o średniej i niskiej zdolności produkcyjnej przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego (m.in.: tradycyjnego krajobrazu rolniczego, wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, trwałych użytków zielonych),
- poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, w tym przywrócenie połączeń kolejowych na nieczynnych liniach kolejowych, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych,
- budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- poprawa bezpieczeństwa energetycznego, m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej w zakresie niskich i średnich napięć,
- zwiększenie nasycenia infrastrukturą informatyczno-komunikacyjną a także zapewnienie dostępu do systemu e-usług,
- tworzenie przestrzeni publicznych będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych,

- objęcie ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej charakterystycznej dla poszczególnych regionów, w tym układów ruralistycznych.

Strategia jest zgodna z ww. zasadami zagospodarowania. W ramach celu 3.1 „Wsparcie rolnictwa” przewiduje działania m.in. na rzecz zwiększania areалу gospodarstw rolnych przy jednoczesnym likwidowaniu mały i nierentownych gospodarstw, modernizację i budowę dróg dojazdowych do pól i dróg gminnych, budowę sieci wodno-kanalizacyjnej, zwiększenie dostępu cyfrowego do usług publicznych czy modernizacji świetlic wiejskich, które stanowią jeden z elementów aktywizujących społeczność lokalnych.

Poniżej przedstawiono kierunki zagospodarowania przestrzennego w poszczególnych obszarach tematycznych.

Środowisko

W zakresie kształtowania systemu ochrony przyrody na obszarze województwa mazowieckiego w Planie określono następujące działania:

- utrzymanie potencjału przyrodniczego i krajobrazowego wszystkich obszarów cennych przyrodniczo,
- regulację granic obszarów chronionych (parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu), w tym weryfikację i aktualizację aktów prawnych ustanawiających te obszary,
- przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji na obszary chronione,
- uwzględnianie zapisów wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych sporządzanych dla obszarów objętych ochroną prawną,
- właściwe zarządzanie zasobami przyrodniczymi i gospodarczymi na obszarach objętych ochroną prawną,
- przeciwdziałanie wszelkim negatywnym wpływom na siedliska roślin i zwierząt,
- prowadzenie wspólnych działań z sąsiednimi województwami na obszarach położonych na styku województw, w szczególności w zakresie kształtowania powiązań ekologicznych oraz utrzymania systemu obszarów chronionych,
- wdrażanie koncepcji zielonej i błękitnej infrastruktury poprzez kształtowanie spójnego systemu ekologicznego województwa.

Strategia przewiduje realizację celu strategicznego 3 „Kształtowanie przestrzeni gminy jako terenu funkcjonalnego i przyjaznego środowiska” a w jego ramach m.in. działania na rzecz zachowania potencjału przyrodniczego gminy.

Kultura

W zakresie kultury na obszarze województwa mazowieckiego w Planie przewidziano zachowanie i kreowanie ładu przestrzennego, zachowanie walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowanie pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym poprzez:

- przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji i rurbanizacji,
- wzmacnianie przestrzennych walorów obiektów oraz układów przestrzennych (w tym obiektów i obszarów poprzemysłowych) poprzez rewitalizację, restaurację oraz rekultywację,
- ochronę, rewitalizację i rewaloryzację obiektów i obszarów historycznych (zwłaszcza architektury drewnianej i poprzemysłowej, dworskiej, obronnej, dorobku nauki i techniki) w tym zabytków mających znaczenie symboliczne,
- odbudowę i rekonstrukcję dóbr należących do światowego i krajowego dziedzictwa po zniszczeniu w wyniku konfliktów zbrojnych lub katastrof spowodowanych zagrożeniami naturalnymi.

Strategia przewiduje działania na rzecz pielęgnacji zasobów kulturowych gminy (zespółów dworskich, kościołów, cmentarzy itp.), które są elementem wpływającym na lokalną i regionalną tożsamość kulturową mieszkańców gminy i województwa. Powyższe ma nastąpić m.in. poprzez realizację celu operacyjnego 3.2 „Rozwój potencjału turystycznego i kulturowego oraz infrastruktury poprawiającej atrakcyjność gminy”.

Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami w Planie określono tworzenie odpowiednich warunków dla funkcjonowania przyjętego systemu gospodarki odpadami poprzez m.in.:

- realizację inwestycji, wynikających z obowiązującego planu gospodarki odpadami oraz dokumentów go realizujących,
- wspieranie działań mających na celu ograniczanie negatywnego oddziaływania instalacji do zagospodarowania odpadów oraz rekultywację składowisk.

Strategia przyczynia się do realizacji ww. założeń m.in. poprzez realizację celu operacyjnego 3.1 „Poprawa stanu i rozwój infrastruktury technicznej”, w ramach którego ma nastąpić poprawa stanu infrastruktury technicznej gminy Pacyna w tym m.in. tej dotyczącej gospodarki odpadami.

Infrastruktura społeczna

W zakresie rozwoju infrastruktury społecznej w Planie wskazano poprawę jakości i dostępności do infrastruktury społecznej, w tym poprzez:

- budowę i rozbudowę bazy kultury o znaczeniu regionalnym, budowę i rozbudowę sieci muzeów, rewitalizację oraz adaptację zasobów dziedzictwa kultury, w tym obiektów zabytkowych dla potrzeb kultury,
- rozbudowę specjalistycznej infrastruktury ochrony zdrowia (w tym szpitali wojewódzkich), zakładów opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej, jak również opieki rehabilitacyjnej oraz obiektów pomocy społecznej,
- rozbudowę placówek i bazy dydaktycznej uczelni, infrastruktury naukowo-badawczo-rozwojowej oraz placówek oświatowych, w tym szkolnictwa zawodowego.

Strategia przyczynia się do powyższych założeń poprzez realizację celu operacyjnego 1.3 „Wzrost aktywności zawodowej, poziomu wykształcenia i kompetencji mieszkańców gminy” poprzez doposażenie placówek oświatowych i działania na rzecz poprawy jakości kształcenia dzieci i młodzieży. Ponadto Strategia w ramach celu operacyjnego 3.2 „Rozwój potencjału turystycznego i kulturowego oraz infrastruktury poprawiającej atrakcyjność gminy” przewiduje pielęgnację istniejących zasobów kulturowych gminy Pacyna również na cele kulturowe.

Infrastruktura techniczna

W zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i oczyszczania ścieków w Planie uwzględniono inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym mające na celu:

- budowę magistral przesyłowych i poprawę stanu technicznego sieci,
- rozbudowę ujęć wody i sieci wodociągowej w obszarze zainwestowania metropolii warszawskiej,
- wspieranie budowy i rozbudowy systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w małych miastach i na obszarach wiejskich, szczególnie w zwartych systemach osadniczych (stosowanie zasady „skojarzonego działania” w stosunku do zadań dotyczących wodociągowania i kanalizacji), w tym:
 - na obszarach o najniższym wyposażeniu w sieć wodociągową w północnowschodnim i południowo-wschodnim obszarze województwa;

- na obszarach zagrożonych deficytem wód powierzchniowych;
- na obszarach zainwestowanych położonych na terenach zalewowych.
- porządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracji warszawskiej, w tym:
 - modernizację wybranych obiektów systemów kanalizacyjnych;
 - budowę kolektorów odciążających istniejący system i w nieskanalizowanych częściach miasta oraz pompowni ścieków w systemie kanalizacji ogólnospławnej, sanitarnej i deszczowej.
- porządkowanie gospodarki ściekowej wokół Jeziora Zegrzyńskiego i zbiornika Domaniów,
- dostosowanie do standardów europejskich systemów odprowadzenia i oczyszczania ścieków dla aglomeracji powyżej 100 000 RLM,
- rozbudowę sieci kanalizacyjnej w miastach dla aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców od 15 000 do 100 000,
- dostosowanie oczyszczalni ścieków w aglomeracjach ściekowych powyżej 10 000 RLM do wymagań dyrektywy 91/271/EWG w zakresie podwyższonego usuwania biogenów we wszystkich oczyszczalniach,
- wyposażenie w oczyszczalnie ścieków i kanalizacje jednostek osadniczych o skupionej zabudowie o równoważnej liczbie mieszkańców od 2 000 do 15 000,
- sukcesywną sanitację terenów o zabudowie rozproszonej na obszarach wiejskich i miejskich (przedomowe oczyszczalnie ścieków lub wywożenie ścieków przy zapewnieniu ich oczyszczania),
- budowę ochronnego systemu kanalizacyjnego wokół zbiorników wodnych: Soczewka, Ruda, Nowe Miasto, Wykrot i innych oraz jezior w powiatach płockim, gostyńskim, sierpeckim, a także rzek wykorzystywanych w celach rekreacyjnych i kąpieliskowych,
- budowę systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków deszczowych z terenów zurbanizowanych, głównych tras komunikacyjnych i obszarów przemysłowych.

Infrastruktura transportowa

W planie wskazano m.in. na przebudowę/remont poszczególnych odcinków dróg. Na terenie gminy Pacyna przewidziano realizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie drogi wojewódzkiej pn. „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 583 na odcinku od km 7+627 do km 14+000 oraz od km 16+100 do 16+600 w gm. Pacyna – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego”. Transport lotniczy, kolejowy i śródlądowy nie występują w gminie więc nie odniesiono się do tych obszarów w analizie zgodności z zapisami Planu.

Infrastruktura energetyczna

W obszarze infrastruktury energetycznej w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu wskazano w Planie, że niezbędny jest także rozwój, modernizacja i dywersyfikacja źródeł energii i paliw, w tym ich rozproszenie, a także wzrost efektywności wytwarzania, przesyłania oraz zużycia energii i paliw. Kierunki rozwoju energetyki związane są także z realizacją pakietu klimatyczno-energetycznego Unii Europejskiej, zakładającego ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, wzrost udziału energii odnawialnej oraz poprawę efektywności energetycznej.

Strategia przewiduje również rozwój odnawialnych źródeł energii w gminie oraz ograniczenie użytkowania nieekologicznych źródeł ciepła.

Turystyka

W zakresie kształtowania atrakcyjności turystycznej i okołoturystycznej w Planie uwzględniono:

- rozwój stref rekreacji oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,
- rozwój zagospodarowania turystycznego zbiorników wodnych oraz rzek regionu wraz z otoczeniem,
- rozwój ponadlokalnych przestrzeni turystycznych,
- kształtowanie zintegrowanej sieci tras i szlaków turystycznych, w tym kulturowych oraz powiązanie ich z trasami i szlakami województw sąsiednich,
- rozwój infrastruktury towarzyszącej dla tras i szlaków turystycznych oraz utworzenie spójnego systemu ich oznakowania,
- podniesienie atrakcyjności turystycznej obiektów zabytkowych, w tym poprzemysłowych, elementów dziedzictwa kulturowego i kultu religijnego, linii wąskotorowych oraz obiektów kultury i ich wykorzystanie na cele turystyczne,
- rozbudowę i modernizację wyspecjalizowanej infrastruktury konferencyjno-kongresowej, wystawienniczej i biznesowej,
- rozwój ośrodków rekreacji wodnej z towarzyszącym im zapleczem (m.in. porty, przystanie, stacje, ośrodki turystyki wodnej) w sąsiedztwie rzek i zbiorników wodnych,
- budowę i rozwój infrastruktury do uprawiania sportów zimowych,
- rozwój kompleksów wypoczynkowych, rekreacyjnych i centrów wypoczynku (m.in. parki rozrywki i aquaparki) na terenach atrakcyjnych turystycznie,
- rozwój infrastruktury turystyki uzdrowskiej, w tym uzdrowiska Konstancin-Jeziorna w zakresie rozwoju sektora usług lecznictwa uzdrowskiego oraz funkcji rekreacyjnych,
- rozwój infrastruktury turystyki prozdrowotnej (spa i wellness) oraz medycznej,
- rozwój i wykorzystanie potencjału wód geotermalnych oraz mikroklimatu kompleksów lasów sosnowych,
- zapewnienie właściwego poziomu dostępności komunikacyjnej do atrakcji turystycznych,
- wykorzystanie rzek jako turystycznych szlaków wodnych, przepraw promowych i tras tramwajów wodnych.

Działania przewidziane w Strategii wpisują się w ww. katalog. Strategia przewiduje rozwój agroturystyki w gminie, co jest zgodne z celem operacyjnym 2.2 „Wsparcie przedsiębiorczości” i 3.2 „Rozwój potencjału turystycznego i kulturowego oraz infrastruktury poprawiającej atrakcyjność gminy”.

Zagrożenia

W Planie założono podejmowanie działań na rzecz zapobiegania zagrożeniom naturalnym poprzez:

- uwzględnianie map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego, planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz studiów ochrony przeciwpowodziowej (dla odcinków rzek które nie zostały objęte ww. mapami) a także Planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły,
- przeciwdziałanie wystąpieniu skutków powodzi i suszy, także we współpracy z sąsiednimi województwami,
- realizację inwestycji z zakresu ochrony przeciwpowodziowej przewidzianych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryt rzecznych, budowa wałów przeciwpowodziowych, urządzeń piętrzących i zbiorników retencyjnych) oraz działań strategicznych ujętych w Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla dorzecza Wisły (m.in. budowa, rozbudowa i przebudowa infrastruktury przeciwpowodziowej),
- utrzymanie oraz zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni poprzez m.in.: zmniejszanie odpływu wód opadowych i roztopowych ze zlewni, zwiększenie różnych form

retencji wodnej (budowa zbiorników retencyjnych wraz z budowlami hydrotechnicznymi, zwiększanie lesistości, odtwarzanie terenów wodno-błotnych, przywracanie naturalnego charakteru cieków i naturalnych przepływów wód, tworzenie polderów zalewowych),

- zapewnienie wysokiego stopnia zabezpieczeń technicznych i organizacyjnych w zakresie zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych związanych z głównymi rzekami regionu m.in. z rzeką Wisłą oraz funkcjonowaniem stopnia wodnego we Włocławku, zapory w Dębem, zbiornika w Domaniowie,
- ograniczanie zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- zwiększanie bezpieczeństwa powodziowego terenów o intensywnym zagospodarowaniu oraz obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska, obiektów użyteczności publicznej, stanowiących cenne dziedzictwo kulturowe, itp.,
- zwiększanie wykorzystania wód opadowych i roztopowych,
- realizację projektu pt. „System Osłony Przeciwsuwiskowej”,
- stabilizację i zabezpieczanie terenów osuwiskowych przy zachowaniu wartości przyrodniczo-krajobrazowych obszaru.

Strategia w ramach celu operacyjnego 3.1 „Poprawa stanu i rozwój infrastruktury technicznej” przewiduje działania m.in. na rzecz zabezpieczenia terenów gminy przed skutkami powodzi, suszy i innych zdarzeń będących pokłosiem zmian klimatycznych.

Gospodarka

W Planie wyróżniono się strategiczne obszary żywicielskie, które stanowią nie tylko o samowystarczalności żywnościowej województwa, ale są również obszarami o znaczeniu ponadregionalnym:

- płocki,
- opinogórski,
- nadbużański,
- sochaczewsko-grójecki,
- garwolińsko-kozienicki,
- lipski.

Gmina Pacyna została przypisana do płockiego SOŻ. Obszary te obejmują około 1/3 powierzchni województwa i stanowią szczególnie cenny zasób dla produkcji żywności – charakteryzują się wysokim potencjałem przyrodniczym, wykształconymi specjalizacjami oraz ponadprzeciętną towarowością produkcji rolniczej. W zakresie zrównoważonego kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w Planie uwzględniono działania:

- przeciwdziałanie nadmiernemu przeznaczaniu gruntów rolnych na inne cele poprzez uwzględnianie w SUiKZP uwarunkowań wynikających ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz przeciwdziałanie przeznaczaniu przez gminy gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze w MPZP z uwzględnieniem struktury użytków rolnych oraz uwzględnianie położenia i sąsiedztwa w procesie decyzyjnym,
- ochronę przed presją urbanizacyjną najcenniejszych i najbardziej produktywnych elementów rolniczej przestrzeni produkcyjnej (predestynowanych do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu w województwie mazowieckim, ze szczególnym uwzględnieniem: Równiny Łowicko-Błońskiej, Wysoczyzn: Ciechanowskiej, Płońskiej i Siedleckiej, rejonu Grójca oraz obszarów nadwiślańskich w powiatach: garwolińskim, kozienickim i lipskim),
- ograniczanie przeznaczania najlepszych gleb pod uprawy roślin energetycznych,
- przeciwdziałanie fragmentacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw, w tym scalanie gruntów i zagospodarowanie poscaleniowe,

- zachowywanie funkcji towarzyszących produkcji żywności, m.in. utrzymywanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego, zachowywanie wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, utrzymywanie trwałych użytków zielonych dla ochrony bioróżnorodności,
- wzmacnianie wykształconych kierunków produkcji rolniczej oraz zwiększanie towarowości gospodarstw rolnych w celu utrzymania wysokiego poziomu i jakości produkcji rolniczej tych obszarów,
- upowszechnianie działań rolno-środowiskowo-klimatycznych zapewniających rozwój gospodarki rolnej zintegrowanej z ochroną zasobów i walorów przyrodniczych, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego,
- działania na rzecz poprawy warunków glebowo-wodnych dla rolnictwa m.in. poprzez budowę i renowację infrastruktury nawadniającej i odwadniającej,
- upowszechnienie działań polegających na wdrożeniu zapisów Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, tzw. programu azotanowego.

Strategia jest zgodna z ww. założeniami – w ramach celu operacyjnego 3.1 „Wsparcie rolnictwa” przewiduje działania m.in. na rzecz zwiększania areалу gospodarstw rolnych, likwidowanie zbyt małych i nierentownych gospodarstw, wsparcie doradcze dla rolników.

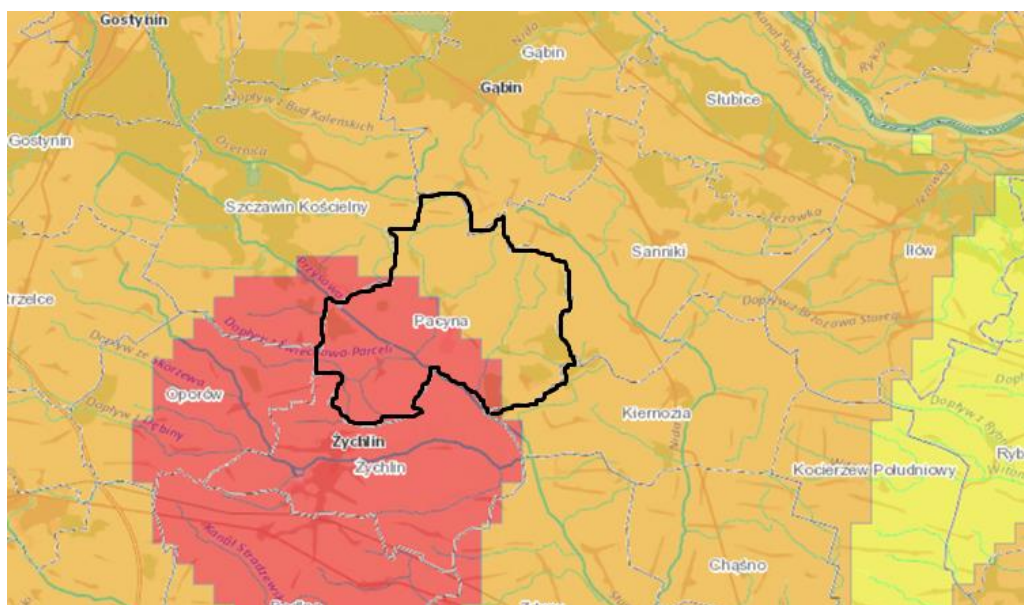
Plan przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy

Plan Przeciwdziałania skutkom suszy przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (Dz. U. 2021r. poz. 1615) jest najważniejszym dokumentem strategicznym w zakresie przeciwdziałania suszom. Poniżej przedstawiono w jakim stopniu tereny gminy Pacyna są zagrożone poszczególnymi rodzajami suszy (rolniczą, atmosferyczną, hydrologiczną i hydrogeologiczną). Stopnie zostały przypisane do poniższych kolorów:

- klasa I – słabo zagrożone
- klasa II – umiarkowanie zagrożone
- klasa III – silnie zagrożone
- klasa IV – ekstremalnie zagrożone

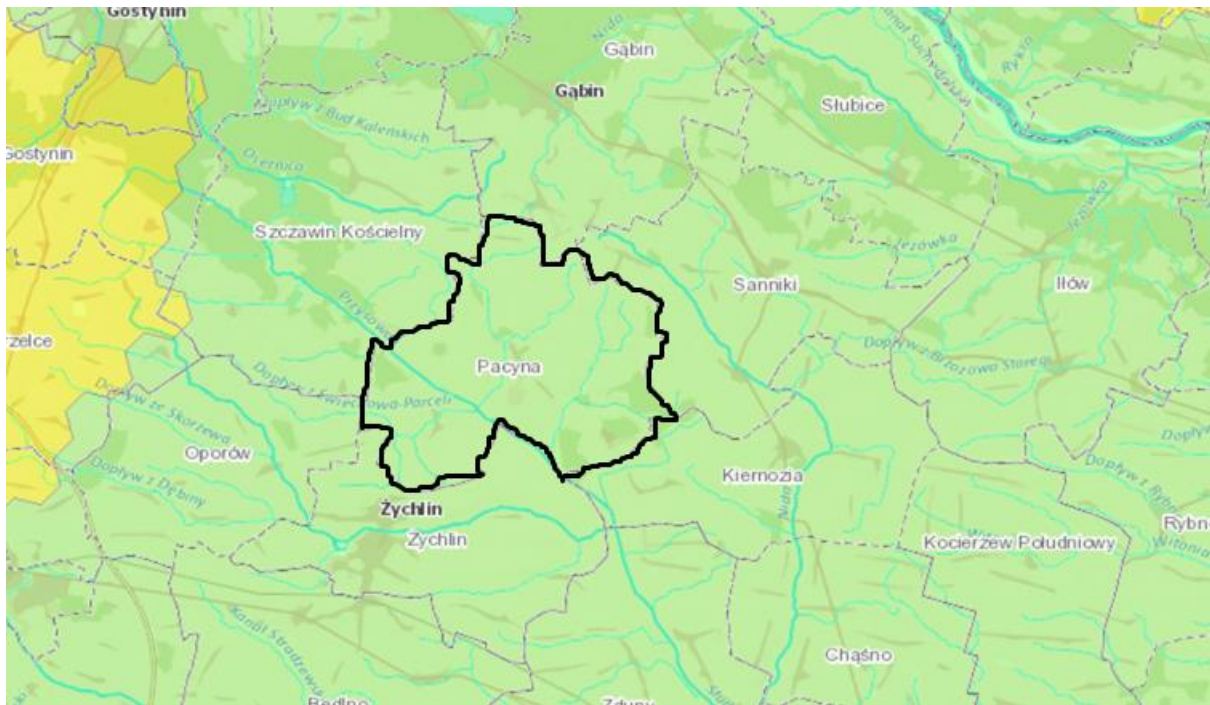

Rysunek 12 Mapa zagrożenia suszą atmosferyczną

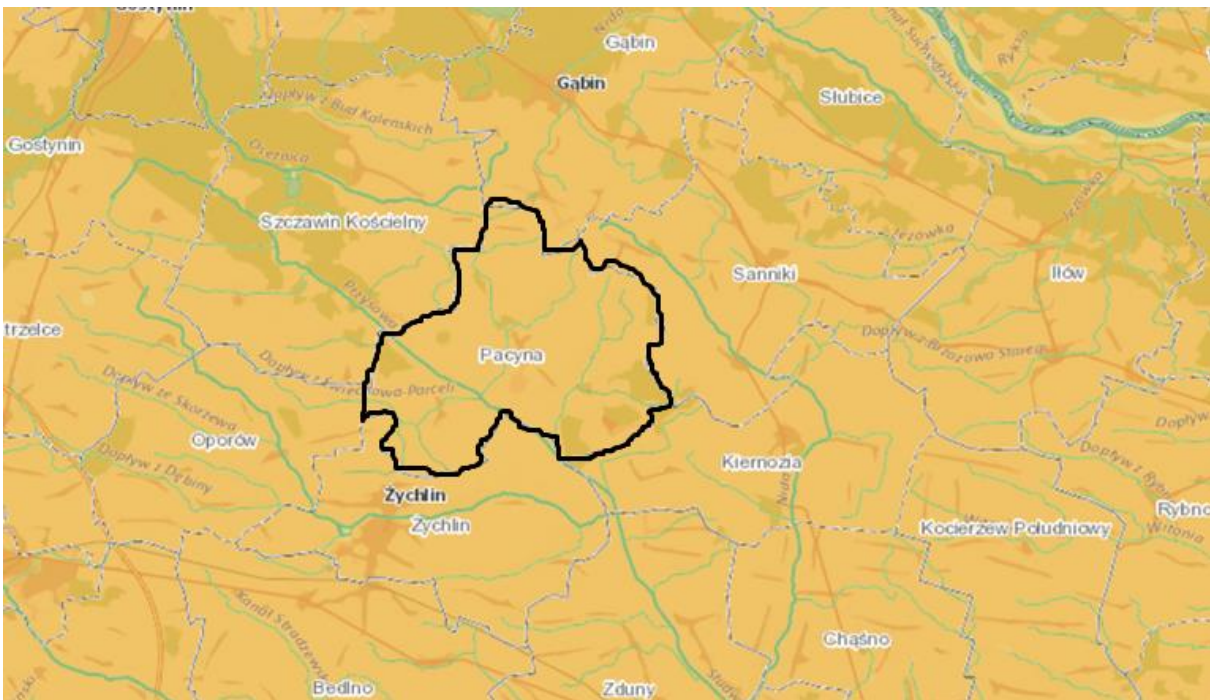
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 15 Mapa zagrożenia suszą hydrogeologiczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 16 Mapa łącznego zagrożenia suszą

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Powyższe mapy wskazują, że tereny gminy Pacyna są ekstremalnie zagrożone suszą rolniczą i w części atmosferyczną. W przypadku szusy hydrologicznej i hydrogeologicznej zagrożenie oszacowano odpowiednio jako umiarkowane i słabe. W przypadku łącznego zagrożenia suszą tereny gminy Pacyna są silnie zagrożone.

W Planie w katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy wskazano:

- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
- retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
- realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji,
- podpiętrzanie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy,
- analiza możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji,
- budowa oraz przebudowa urządzeń melioracyjnych wodnych dla zwiększania retencji glebowej,
- wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych,
- budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych,
- przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych,
- przegląd pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym i o bardzo intensywnym stopniu wykorzystania.

Przedmiotowa Strategia przewiduje w ramach celu operacyjnego 3.5 „Rozbudowa infrastruktury technicznej oraz wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska” m.in. zwiększenie retencji wodnej terenów rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez m.in. prawidłowe retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Istotne znaczenie – biorąc pod uwagę obecne i przyszłe zmiany klimatu – przy wdrażaniu Strategii ma jej zgodność z dokumentami dotyczącymi gospodarowania wodami, przeciwdziałania suszy i zarządzania ryzykiem powodziowym. Z uwagi na charakter gospodarczy gminy oraz jej położenie, silny nacisk powinien być położony na wsparcie działań mających na celu zwiększeniu retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, co powinno następować poprzez prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

W Planie jako jedno z działań mających przeciwdziałać zagrożeniu powodziowemu i skutkom występowania susz wskazano wszelkie działania związane z retencjonowaniem wód opadowych. W Planie wskazano, że retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego ma nastąpić m.in. przez zwiększenie naturalnej i sztucznej retencji dolin rzecznych z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego terenu.

Przedmiotowa Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Planu – przewiduje utrzymanie istniejących rozwiązań retencyjnych.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

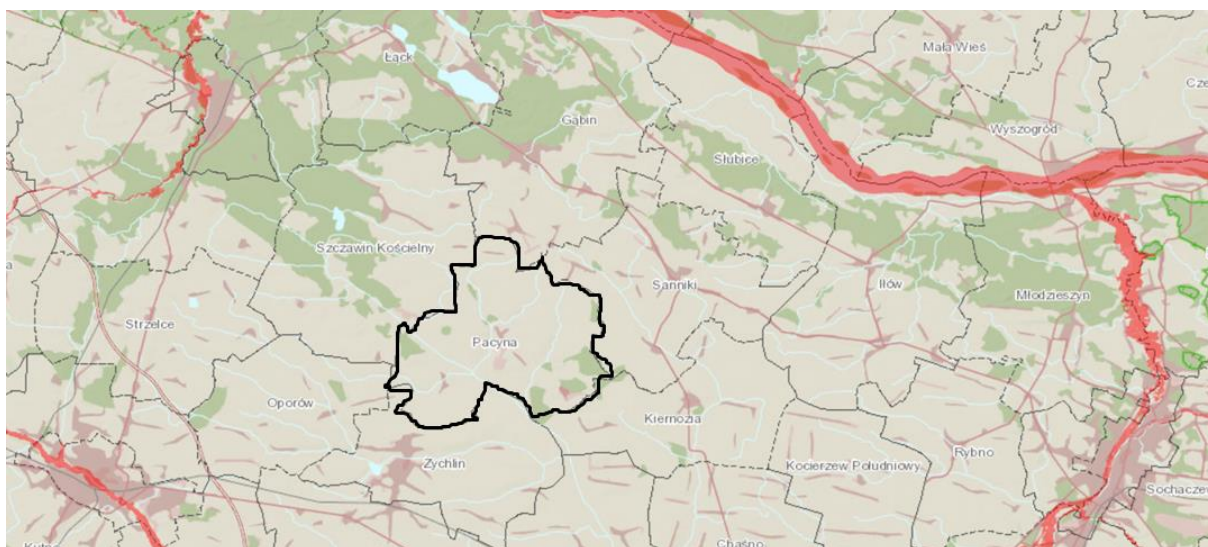
Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym stanowi strategiczny dokument służący właściwemu zarządzaniu ryzykiem powodziowym. W Planie (przyjętym na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1841), zachowującym ważność zgodnie z art. 555 ust. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne) jako jedno z głównych działań przeciwdziałających zagrożeniu powodziowemu wskazano zbiorniki retencyjne. W dokumencie wskazuje się, że niewłaściwa gospodarka przestrzenna, w szczególności inwestowanie na terenach

zagrożonych, w tym w obszarach zagrożenia powodziowego rzek oraz zbyt niska pojemność retencyjna naturalnych jak i sztucznych zbiorników, nie tylko w dolinach rzek, ogranicza skuteczne działania w sytuacjach nadmiaru lub deficytu wód powierzchniowych. Istnieje zatem ryzyko, że w przyszłości zjawiska te będą występować ze zwiększoną częstotliwością. Zwiększone prawdopodobieństwo występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych silnymi opadami, mogących powodować zalewanie obszarów, może wystąpić w szczególności na obszarach, na których nieodpowiednio prowadzona jest gospodarka przestrzenna.

Przedmiotowa Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Planu – przewiduje utrzymanie istniejących rozwiązań retencyjnych i budowę nowych oraz rozwiązania przeciwpowodziowe.

Poniżej przedstawiono mapę, na której zaznaczono (na czerwono) obszary szczególnie narażone na wystąpienie powodzi rzecznej położone oraz położenie gminy Pacyna.

Rysunek 17 Położenie gminy Pacyna na tle obszarów szczególnego zagrożenia powodzią rzeczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.hydroportal.isok.gov.pl

Na terenie gminy Pacyna nie występują tereny szczególnie narażone wystąpieniem powodzi rzecznej i od strony morza.

Poziom krajowy

Zgodność z Krajowym Programem Odbudowy czy programami operacyjnymi będzie wynikała z realizacji poszczególnych projektów w ramach programów. Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego – obejmuje swoim zakresem rozwój gospodarczy, społeczny i przestrzenny zgodny z kierunkami wskazanymi w ww. dokumentach. Ponadto Strategia jest zgodna z założeniami Polityki Energetycznej Polski do 2040 r. Cele Polityki jest bezpieczeństwo energetyczne – przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko - biorąc pod uwagę optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych. Cel główny doprecyzowuje cele szczegółowe polityki podzielone na działania. Strategia wykazuje zgodność z poniższymi celami szczegółowymi:

- cel 1: Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych,
- cel 2: Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej,
- cel 6: Rozwój odnawialnych źródeł energii,
- cel 7: Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,

- cel 8: Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.

Poziom europejski

Europejski Zielony Ład

Europejski zielony ład to pakiet inicjatyw politycznych, którego celem jest skierowanie UE na drogę transformacji ekologicznej a ostatecznie – osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Pakiet inicjatyw wyznacza kierunki, w których zmierzać powinna Europa:

- świeże powietrze, czysta woda, zdrowe gleby i różnorodność biologiczna,
- energooszczędne budynki (nowe i wyremontowane),
- zdrowa i przystępna cenowo żywność,
- wzrost znaczenia transportu publicznego,
- czystsza energia i najnowsze ekologiczne innowacje technologiczne,
- przyszłościowe miejsca pracy i umiejętności niezbędne do transformacji,
- odporny przemysł.

Europejski Zielony Ład ma pomóc przekształcić UE w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę:

- która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto,
- w której nastąpi oddzielenie wzrostu gospodarczego od zużywania zasobów,
- w której żadna osoba ani żaden region nie pozostaną w tyle.

Strategia przewiduje działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy – pod tym kątem należy rozpatrywać zgodność Strategii z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu.

3.4 Model funkcjonalno-przestrzenny

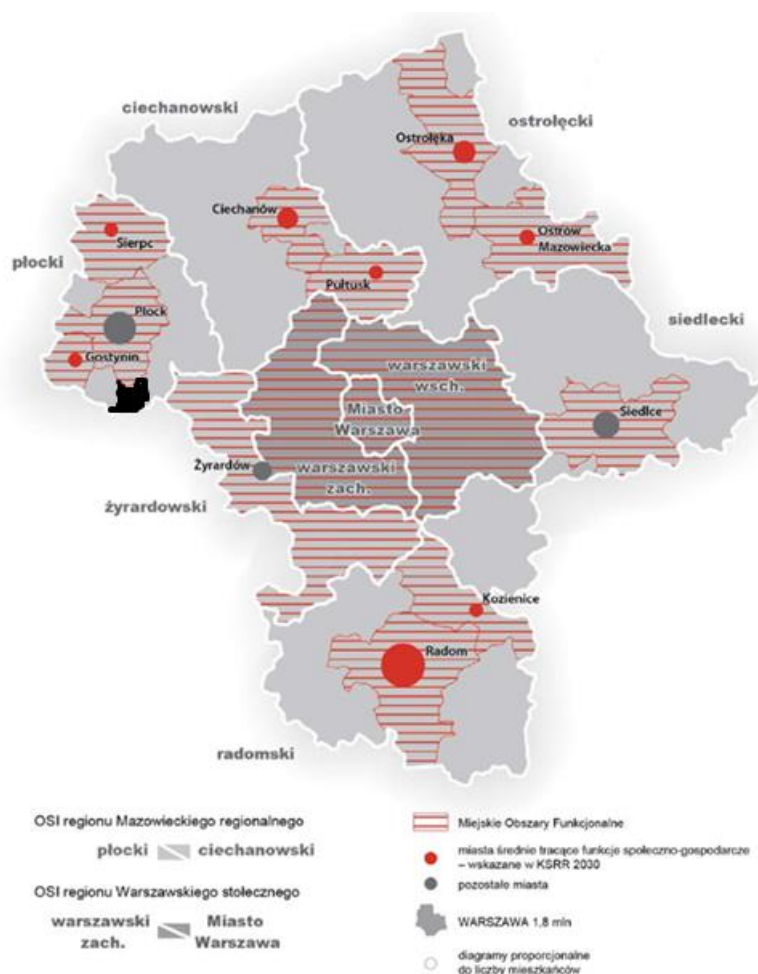
Obszary Strategicznej Interwencji w województwie mazowieckim

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne. W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ wskazano OSI dwojakiego rodzaju: krajowe („Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze” i „Obszar zagrożony trwałą marginalizacją”) i regionalne.

Gmina Pacyna nie została zaliczona do żadnej z ww. kategorii OSI.

Poniżej przedstawiono położenie gminy Pacyna na tle OSI województwa mazowieckiego.

Rysunek 18 Lokalizacja gminy Pacyna na mapie województwa mazowieckiego uwzględniającej Obszary Strategicznej Interwencji

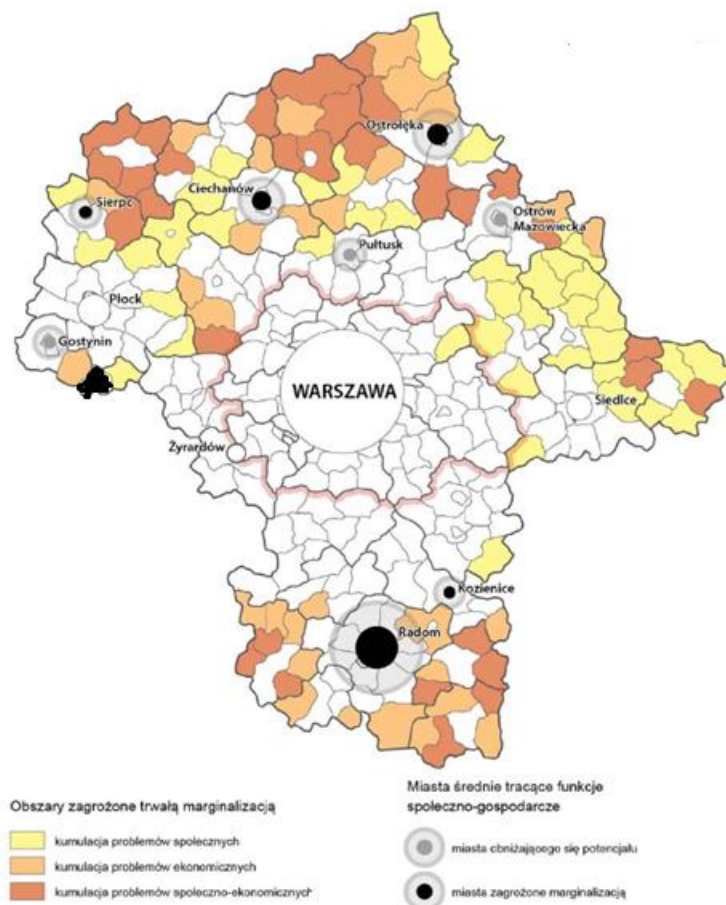

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

Grafika pokazuje, że gmina Pacyna należy do płockiego obszaru strategicznej interwencji - OSI problemowego. Działania w OSI płockim skoncentrowane będą na wskazanych poniżej obszarach.

1. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa komunikacyjnego obszaru poprzez:
 - wyprowadzenie transportu materiałów niebezpiecznych poza obszary zurbanizowane,
 - rozwój transportu kolejowego, w tym budowę układu kolejowego łączącego Płock z Warszawą,
 - rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych,
 - rozwój sieci dróg dla rowerów i infrastruktury dla pieszych.
2. Poprawa dostępności do usług publicznych i infrastruktury komunalnej poprzez:
 - rozwój i podnoszenie standardów specjalistycznej opieki zdrowotnej, zwłaszcza w zakresie onkologii i geriatry,
 - wdrażanie działań profilaktycznych i kształtowanie postaw prozdrowotnych,
 - wspieranie i promowanie systemu kształcenia, w szczególności w dziedzinie ochrony zdrowia,
 - rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych.

Rysunek 19 Lokalizacja gminy Pacyna na mapie województwa mazowieckiego uwzględniającej obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

Gmina Pacyna nie została uwzględniona jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją.

Model funkcjonalno-przestrzenny gminy Pacyna

Punkt został opracowany w oparciu o obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej powinien przyczyniać się do koordynacji przestrzennej planowanych działań z uwzględnieniem zagadnień środowiskowych i ładu przestrzennego. W gminie Pacyna proces taki ma miejsce przy wykorzystaniu instrumentów do kreowania polityk przestrzennych w postaci miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

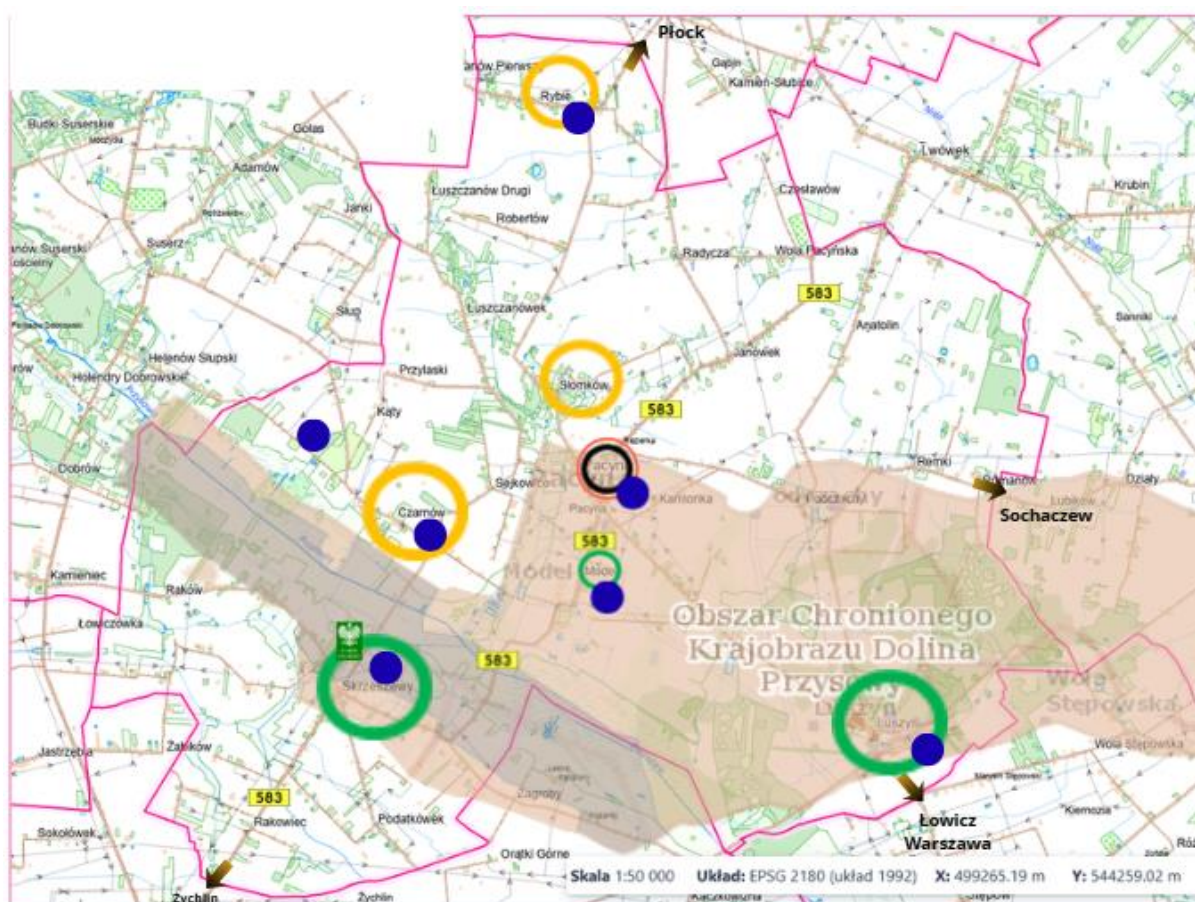
Model z założenia stanowi ilustrację założeń ukierunkowanej terytorialnie polityki rozwoju lokalnego w tym przypadku gminy Pacyna. Przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy, wynikającą z uwarunkowań związanych z jej położeniem, trendami rozwojowymi (zarówno globalnymi, np. demograficznymi, klimatycznymi czy technologicznymi, jak i specyficznymi dla gminy) oraz kierunki zmian oczekiwanych w wyniku realizacji strategii. Prezentuje cele jakościowe i ilościowe w kontekście przestrzennym. Model wskazuje (na podstawie m.in. wniosków z diagnozy, analizy uwarunkowań) obszary kluczowe dla osiągnięcia celów (np. obszary problemowe, obszary z potencjałem rozwojowym, obszary o określonych funkcjach czy specjalnej roli) oraz rodzaje powiązań występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami (powiązania funkcjonalne). Niekiedy obszarem problemowym dla rozwoju gminy jest obszar całej gminy. Model ma za zadanie nakreślić stan docelowy obszarów z

uwzględnieniem relacji między nimi. Na podstawie modelu wskazywane są obszary strategicznej interwencji. Podsumowując, w praktyce model na poziomie lokalnym określa i sytuje przestrzennie:

- wizję i cele rozwojowe gminy,
- obszary kluczowe dla rozwoju gminy,
- ogólne zasady gospodarowania konkretnymi strefami/obszarami wskazanymi w modelu,
- schematyczne rozmieszczenie inwestycji.

W przedmiotowej Strategii przyjęto następujący zakres modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej w gminie Pacyna:

- strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych w tym system powiązań przyrodniczych, główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych, główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej;
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania struktur przestrzennych.

Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Rola gminy Pacyna w rozwoju regionu

Gmina Pacyna położona jest w powiecie gostyńskim, w zachodniej części województwa mazowieckiego. Sieć dróg stanowi droga wojewódzka nr 583, drogi powiatowe, gminne i wewnętrzne. Ponadto w gminie występuje sieć dróg wewnętrznych gospodarczych stanowiących dojazd do pól. System drogowy odgrywa najistotniejszą rolę w obsłudze komunikacyjnej mieszkańców gminy. Sieć dróg nie jest rozbudowana co wynika z niewielkiej liczby miejscowości na terenie gminy – sieć zapewnia dobre połączenia zarówno z ośrodkami zewnętrznymi jak i ze wszystkimi sołectwami w gminie, ośrodkami miejskimi wyższego rzędu tj. Gostyninem, Sochaczewem Czy Kutnem. Drogi wymagają przebudowy do pełnych parametrów wymaganych dla danej kategorii dróg. Konieczność modernizacji

Hierarchia jednostek osadniczych w gminie opiera się na wyraźnym zróżnicowaniu funkcji oraz potencjału rozwojowego poszczególnych miejscowości. Głównym ośrodkiem wzrostu pozostaje Pacyna, pełniąca funkcję centralnego punktu organizacji życia społeczno-gospodarczego. To tutaj koncentrują się podstawowe usługi publiczne, instytucje administracyjne oraz działalność gospodarcza o znaczeniu ponadlokalnym. Pacyna, jako miejscowość o najwyższym poziomie wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, pełni rolę kluczowego biegunu rozwoju, którego oddziaływanie obejmuje całą gminę. Rozwój Pacyny wzmacniany jest dodatkowo przez korzystne powiązania komunikacyjne, w tym szczególnie przez drogę wojewódzką nr 583, stanowiącą istotny korytarz rozwojowy sprzyjający lokalizacji usług i przedsiębiorczości.

Obok głównego ośrodka wzrostu wyróżniają się również miejscowości o znaczącej sile demograficznej i społecznej, takie jak Skrzyszewy, Luszyń oraz Model. Ze względu na swoją wielkość i liczbę mieszkańców definiowane są one jako lokalne ośrodki wzrostu, stanowiące uzupełnienie i wzmocnienie funkcji Pacyny. Ich rola przejawia się w obsłudze mieszkańców w zakresie usług podstawowych, a także w kształtowaniu lokalnych więzi społecznych i przestrzeni aktywności gospodarczej. Dzięki temu zapewniany jest bardziej równomierny rozkład funkcji osadniczych w gminie, co zapobiega nadmiernej koncentracji wszelkich aktywności wyłącznie w centrum administracyjnym.

W strukturze osadniczej gminy funkcjonują również jednostki o znaczeniu sublokalnym, takie jak Czarnów, Słomków czy Rybie. Choć ich rola w hierarchii osadniczej jest niższa, pełnią one ważne funkcje w skali najbliższego otoczenia. Są to ośrodki o charakterze sublokalnym, zaspokajające elementarne potrzeby mieszkańców w zakresie usług i dostępu do infrastruktury. Ich oddziaływanie ma wymiar ograniczony, skoncentrowany głównie na najbliższej przestrzeni wiejskiej, niemniej istotnie przyczyniają się do spójności osadniczej i równowagi w rozmieszczeniu ludności.

Całość układu osadniczego gminy opiera się zatem na czytelnej hierarchii, w której Pacyna pełni rolę nadrzędną, lokalne ośrodki wzrostu zapewniają wsparcie i odciążenie głównego centrum, a sublokalne jednostki podtrzymują spójność i ciągłość sieci osadniczej na poziomie mikroregionalnym. Tak zdefiniowana struktura sprzyja zrównoważonemu rozwojowi przestrzennemu, wzmacnia potencjał gospodarczy i pozwala na efektywniejsze wykorzystanie istniejących zasobów infrastrukturalnych oraz społecznych.

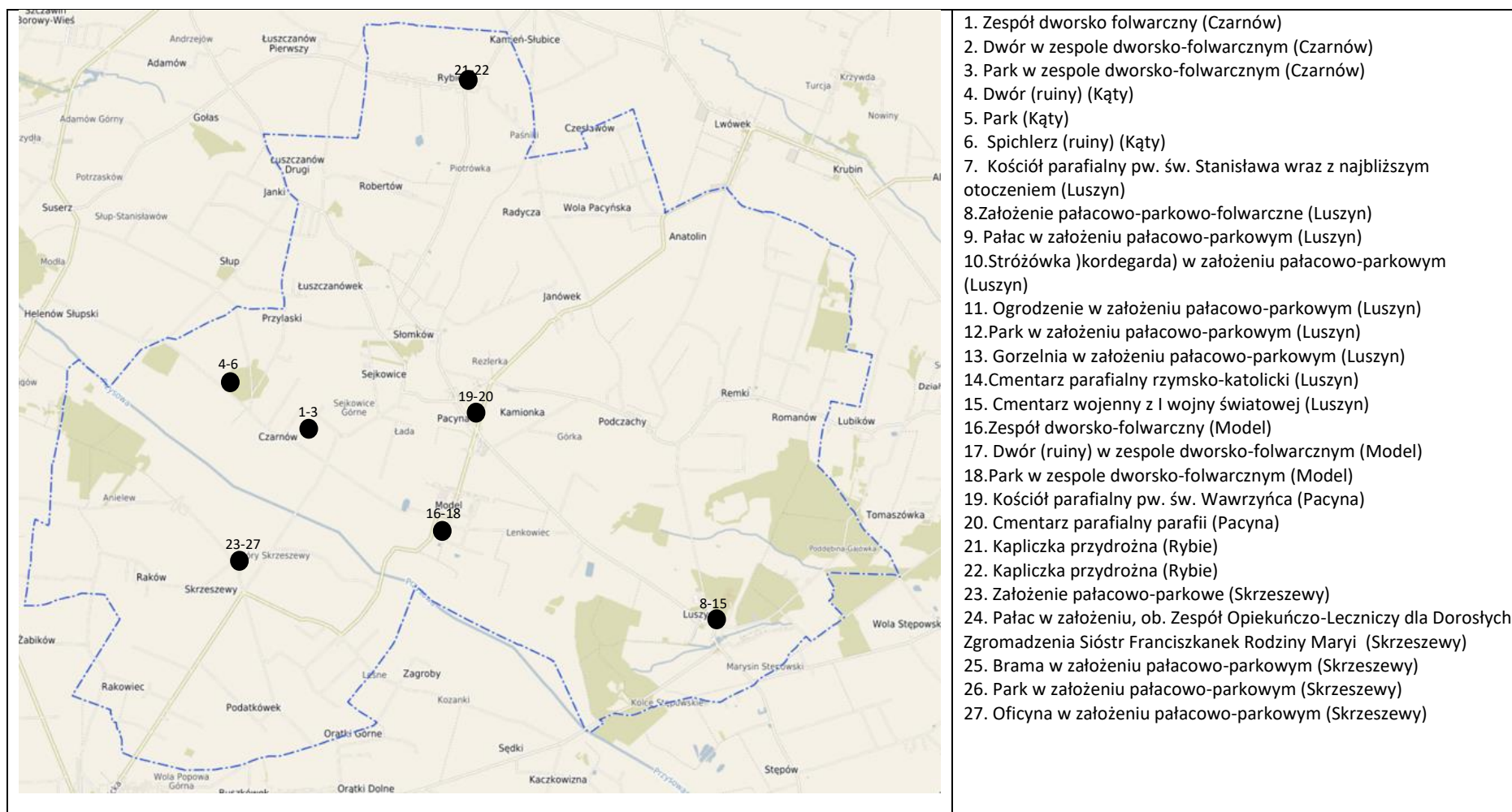
Charakterystyka funkcjonalno-przestrzenna gminy

Poniżej opisano szczegółowo kwestie wpływające na rozwój funkcjonalno-przestrzenny gminy Pacyna.

a) Dobra kulturowe

Poniżej przedstawiono graficznie orientacyjne rozmieszczenie dóbr kulturowych (zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków) w gminie Pacyna.

Rysunek 21 Rozmieszczenie dóbr kulturowych o dużej wartości kulturowej i historycznej w gminie Pacyna

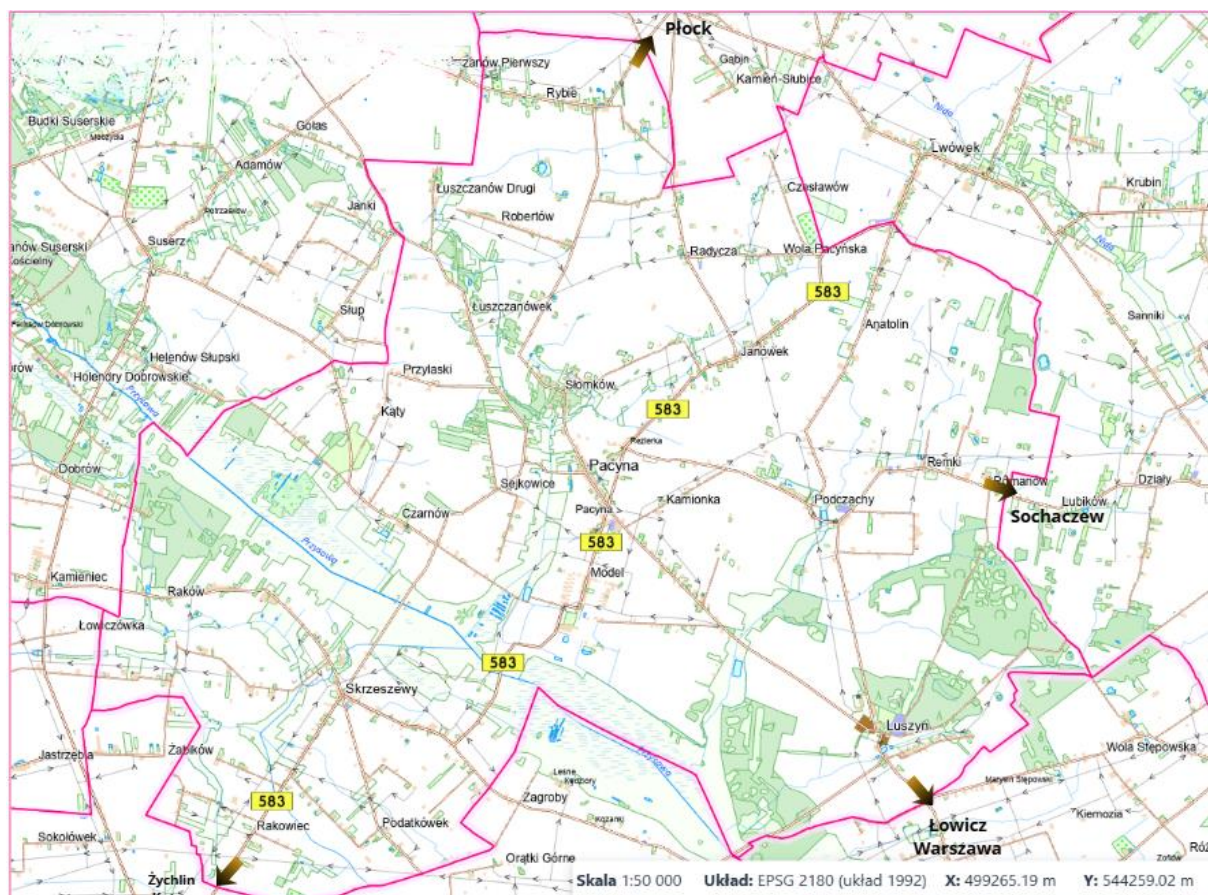
Źródło: opracowanie własne

Zabytki znajdują się w Czarnowie, Kątach, Luszyń, Modelu, Pacynie, wsi Rybie i Skrzyszewach.

b) Główne korytarze i elementy sieci transportowych

Poniżej przedstawiono graficznie orientacyjny przebieg dróg w gminie Pacyna.

Rysunek 22 Drogi w gminie Pacyna

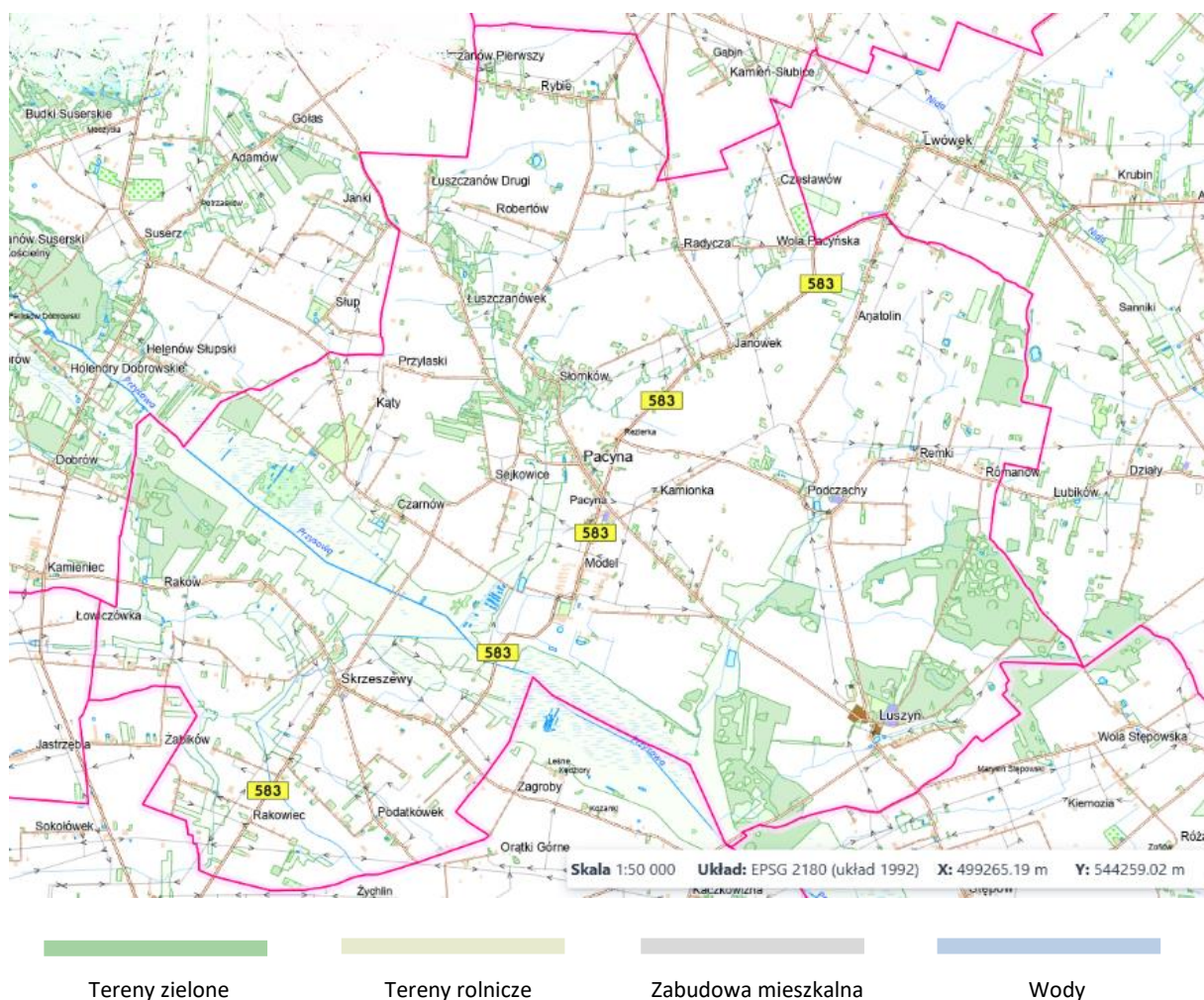
Źródło: opracowanie własne

Droga wojewódzka nr 583 przebiega w układzie północ-południe przez teren gminy. Wszystkie drogi układu podstawowego pełnią złożone funkcje od przenoszenia ruchu zewnętrznego, obsługi zbierania ruchu z dróg znaczenia bardziej lokalnego do bezpośredniej obsługi przyległych terenów, działek położonych w ich sąsiedztwie. Drogi kategorii gminnej pełnią funkcje dróg lokalnych i często dojazdowych. Natężenie ruchu na terenie gminy Pacyna jest typowe dla tego typu gmin i jest różne w zależności od lokalizacji dróg. Największe natężenie jest na drodze wojewódzkiej w porze tzw. szczytu. Na terenie gminy nie odbywa się ruch pociągów.

c) System powiązań przyrodniczych

Poniżej przedstawiono graficznie orientacyjny podział terenu gminy na tereny rolnicze, mieszkaniowe, zielone i wody.

Rysunek 23 Podział funkcjonalny terenu gminy Pacyna

Źródło: opracowanie własne

System powiązań przyrodniczych w gminie Pacyna opiera się przede wszystkim na dominującym udziale terenów rolniczych, które zajmują zdecydowaną większość powierzchni jednostki. Krajobraz rolniczy, charakterystyczny dla gminy, stanowi podstawowy element struktury przestrzennej oraz wyznacza ramy dla pozostałych form użytkowania terenu. Rozległe pola uprawne nie tylko kształtują lokalny charakter przestrzeni, ale również determinują kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego, ograniczając równocześnie możliwość intensywnego przekształcania środowiska naturalnego.

Uzupełnieniem terenów rolniczych są obszary zieleni, których udział w strukturze przestrzennej gminy jest relatywnie niewielki. Mimo ograniczonej powierzchni pełnią one kluczową rolę w kształtowaniu lokalnych powiązań przyrodniczych – stanowią bowiem elementy stabilizujące ekosystem, wpływają na poprawę jakości powietrza oraz retencję wodną, a także wzbogacają walory krajobrazowe gminy. Występujące fragmenty zieleni pełnią funkcję zarówno biologicznie czynną, jak i rekreacyjną, przy czym ich oddziaływanie pozostaje w dużej mierze lokalne i punktowe.

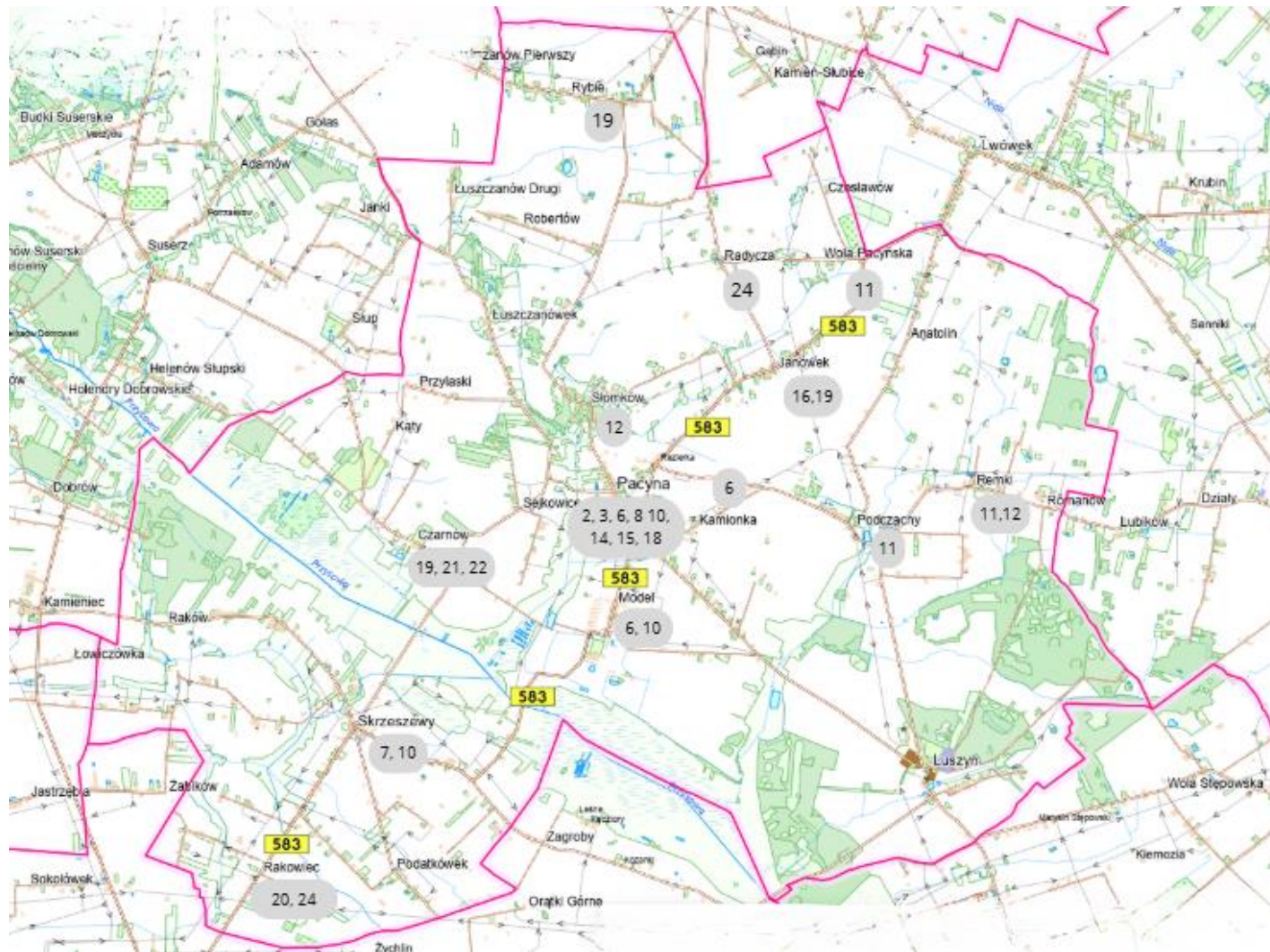
Istotnym składnikiem systemu przyrodniczego są również wody powierzchniowe, obejmujące rzeki i stawy rozlokowane w granicach gminy. Pełnią one funkcję naturalnych korytarzy ekologicznych, wzmacniając powiązania przyrodnicze w skali ponadlokalnej. Cenne z punktu widzenia środowiskowego są szczególnie doliny rzeczne, stanowiące ostoje bioróżnorodności oraz obszary sprzyjające migracji gatunków. Ich obecność ma także znaczenie gospodarcze i rekreacyjne, wzbogacając ofertę przestrzenną gminy oraz podnosząc atrakcyjność osadniczą wybranych miejscowości.

Zabudowa mieszkaniowa w gminie występuje w układzie rozproszonym, koncentrując się w obrębie miejscowości wiejskich. Jej oddziaływanie na system przyrodniczy jest zauważalne, lecz ograniczone ze względu na skalę i intensywność użytkowania terenu. Przestrzeń osadnicza wkomponowana jest w dominujący krajobraz rolniczy i nie narusza w sposób istotny ciągłości powiązań ekologicznych. Układ ten należy uznać za harmonijny, sprzyjający utrzymaniu równowagi między funkcjami przyrodniczymi a potrzebami rozwoju osadnictwa.

d) Planowane inwestycje

Poniżej przedstawiono graficznie orientacyjne rozmieszczenie planowanych inwestycji w gminie Pacyna.

Rysunek 24 Inwestycje w ramach Strategii

1. Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Luszyn
2. Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Pacynie
3. Modernizacja Oczyszczalni Ścieków w Pacynie
4. Przebudowa sieci wodociągowej Model – Skrzyszewy
5. Przebudowa dróg gminnych na terenie gminy Pacyna
6. Rozbudowa sieci gazowej gminnej w Pacynie, Model, Kamionka, budowa sieci gazowej w Pacynie, ul. Łowicka oraz wsi Janówek
7. Remont Przedszkola w Skrzyszewie
8. Remont i bieżące utrzymanie Szkoły Podstawowej w Pacynie
9. Bieżące utrzymanie sieci wodociągowych na terenie gminy Pacyna
10. Remonty obiektów OSP na terenie gminy Pacyna
11. Bieżące utrzymanie i remont świetlic wiejskich na terenie gminy Pacyna (w tym Remki, Podczachy, Wola Pacyńska)
12. Remont boiska sportowego w Słomkowie
13. Budowa nowej stacji uzdatniania wody
14. Remont parkingu przy Urzędzie Gminy Pacyna
15. Powiększenie terenu cmentarza w Pacynie
16. Budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne (pozyskanie terenów)
17. Budowa Domu Seniora wraz ze schronem dla ludności
18. Budowa Domu Kultury w Pacynie
19. Budowa Placów Zabaw na terenie gminy Pacyna (w tym Janówek, Czarnów, Rybie)
20. Odnowa i renowacja pałacu w Rakowcu
21. Budowa Świetlicy Wiejskiej w Czarnowie
22. Budownictwo komunalne lub socjalne w Czarnowie i Remkach
23. Budowa PSZOK na terenie gminy Pacyna
24. Zakup terenów pod inwestycje gminne, nieuciążliwych dla środowiska (Radycza – teren po magazynie zbożowym, Rakowiec)

Źródło: opracowanie własne

Przedsięwzięcia numer 5, 9, 16 są inwestycjami przewidzianymi do realizacji na terenie całej gminy. Z kolei inwestycje 13, 17, 19, 21 i 23 nie mają ustalonej lokalizacji.

Zauważalna jest znaczna koncentracja planowanych przedsięwzięć w Pacynie.

Znaczna część planowanych inwestycji, w tym również wpisanych do przedmiotowej Strategii, dotyczy obszaru całej gminy a ich dokładna lokalizacja nie jest możliwa do określenia na etapie tworzenia Strategii i rzeźzonego modelu funkcjonalno-przestrzennego (np. termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowych). Są to inwestycje pożądane w gminie, ale ich dokładne umiejscowienie i określenie skali czy sposobu realizacji nie zostało dokonane przez Gminę na etapie opracowywania niniejszego dokumentu.

e) Obszar Strategicznej Interwencji gminy

Gmina Pacyna boryka się na całym swoim terenie z problemami społecznymi, gospodarczymi i przestrzennymi. Charakter gminy, jej powierzchnia i struktura mieszkaniowa determinuje traktowanie gminy jako jednego obszaru o wspólnych problemach do rozwiązania bez wyszczególniania konkretnych lokalizacji jako obszarów szczególnej interwencji. Tym samym gmina Pacyna w całości traktowana jest jako Obszar Strategicznej Interwencji.

f) Problemy funkcjonalno-przestrzenne

Jak już zaznaczono w części analitycznej Strategii do głównych problemów gminy Pacyna w sferze przestrzennej należy zaliczyć występujący problem tzw. „niskiej emisji”, marginalny zasięg sieci gazowej, stan dróg wymagający ich modernizacji, niedobory w sieci tras rowerowych, zasoby mieszkaniowe wymagające rozwoju.

W odniesieniu do regionu gmina Pacyna – jako ośrodek subregionalny – boryka się z problemem marginalnego oddziaływania na region.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Jak już wspomniano na wstępie podrozdziału – został on opracowany w oparciu o obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz zapisy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pacyna. W szczególności dotyczy to kierunków rozwoju przestrzennego w gminie. Zapisy te stanowiąc będą podstawę do opracowania planu ogólnego gminy (dokumentu planistycznego o zasięgu całej gminy, który zastąpi studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy), którego obowiązek sporządzenia wynika z Ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2023.1688). Poniżej przedstawiono główne kierunki i zasady w poszczególnych elementach kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie. Należy nadmienić, że Strategia zawiera – w pewnym sensie – wyciąg najważniejszych zapisów w tym zakresie.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Jednym z celów polityki przestrzennej gminy jest zachowanie zasobów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie przestrzenią dostosowaną do potencjału przyrodniczego m.in. poprzez:

- ochronę i zachowanie obszarów przyrodniczo najcenniejszych o decydującym znaczeniu dla utrzymania równowagi ekologicznej z uwzględnieniem georóżnorodności i różnorodności biologicznej, w tym wzrost lesistości;
- przeciwdziałanie degradacji wód powierzchniowych i nadmiernej eksploatacji wód podziemnych,
- przeciwdziałanie skutkom suszy,
- zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcję emisji pyłów i gazów cieplarnianych,

- zminimalizowanie negatywnego oddziaływania hałasu w środowisku i ochronę mieszkańców przed polami elektromagnetycznymi,
- rekultywację zanieczyszczonych wód powierzchniowych,
- ochronę kompleksów wysokoprodukcyjnych gleb oraz trwałych użytków zielonych,
- dbałość o poprawne i pewne funkcjonowanie systemu melioracyjnego oraz systemu wałów przeciwpowodziowych,
- utrzymywanie stopnia lesistości gminy, poprzez prowadzenie zalesień na terenach nienadających się do zabudowy oraz użytkowania rolniczego,
- zadrzewianie i zakrzewianie terenów zagrożonych lub podatnych na erozję,
- uzyskanie poprawnych warunków przyrodniczych na obszarze gminy, to jest takich, które powodują przekroczenie dopuszczalnych norm zanieczyszczenia środowiska poza granicami przynależnymi na działce lub wywołującymi w obrębie działki nieodwracalne zmiany środowiska,
- ograniczenie nowej zabudowy zwartej,
- podniesienie stanu sanitarnego obszaru gminy przede wszystkim poprzez budowę i rozbudowę systemów infrastruktury technicznej (kanalizacja, woda, gaz, elektroenergetyka),
- nadanie odpowiedniej rangi zagadnieniu ekorozwoju w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- stosowanie wysokich wymogów ekologicznych przy realizacji dużych i uciążliwych obiektów liniowych, a przede wszystkim dróg.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej gminy, koncentrują się na zabytkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków. W odniesieniu do zasobów dziedzictwa kulturowego należy stosować następujące zasady:

- spełnianie wymagań ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego na podstawie przepisów i ustaw szczególnych,
- poprawa stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego poprzez realizację wytycznych konserwatorskich i zasad ogólnych ich ochrony,
- minimalizacja występujących zagrożeń istniejących wartości zasobów dziedzictwa kulturowego i czynników wywołujących te zagrożenia poprzez:
 - rewaloryzację obszarów zdegradowanych (wsie o zachowanym układzie historycznym) oraz obiektów zabytkowych, ukierunkowaną na ochronę i odnowę wartości kulturowych związaną z promowaniem walorów gminy, wzmacniającą aktywność i kreatywność miejscowej społeczności lokalnej,
 - przykładanie dużej staranności i solidności przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wydawaniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, a także zatwierdzaniu projektów budowlanych, do uwzględniania zasad ochrony zasobów kulturowych i realizacji wytycznych konserwatorskich, dla konkretnych obszarów o wysokich wartościach krajobrazowo-kulturowych,
 - kształtowanie nowych wartości środowiska kulturowego poprzez wykonanie specjalistycznego opracowania (niewymaganego przepisami, ale pożądanego), wskazującego na prawidłowe i ciekawe rozwiązania np. w zakresie form zabudowy, elementów kompozycji układów przestrzennych czy też atrakcyjności krajobrazu, w związku z przewidywanym zwiększeniem zurbanizowania gminy,
 - rozszerzenie ochrony na zasoby posiadające wartość dla tożsamości kulturowego gminy,

- zwiększenie aktywności działania i środków finansowych na obiekty związane ze spuścizną historyczną i kulturową i obiekty posiadające znaczenie edukacyjno-rekreacyjne,
- adaptację i dostosowanie sposobów użytkowania dóbr kultury do nowych wymagań życia społecznego i gospodarczego, co powinno być traktowane jako warunek ich przetrwania.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Na podstawie przeprowadzonych analiz wyraźnie widoczny jest potencjał gminy wiejskiej Pacyna do dalszego, umiarkowanego, ale stabilnego rozwoju – zarówno w zakresie mieszkalnictwa, jak i aktywności gospodarczej. Pomimo niekorzystnych prognoz demograficznych dla obszarów wiejskich oraz ograniczeń wynikających z rolniczego charakteru przestrzeni i wysokiego udziału gruntów rolnych klas bonitacyjnych I–III, gmina dysponuje istotnymi atutami lokalizacyjnymi. Należą do nich dogodne powiązania komunikacyjne z Gostyninem, Kutnem i Żychlinem, bliskość aglomeracji płockiej oraz warszawskiej, a także czytelna sieć lokalnych ośrodków usługowych. Przy odpowiedniej polityce planistycznej czynniki te mogą stać się fundamentem trwałego rozwoju.

W ostatnich latach w gminie Pacyna obserwuje się stopniowe zwiększanie zainteresowania osiedlaniem się na jej terenie. Trend ten wynika z dogodnego położenia gminy – w zasięgu codziennych dojazdów do Gostynina, Kutna i Płocka – oraz z rosnącej popularności modelu życia łączącego aktywność zawodową w większych ośrodkach miejskich z zamieszkiwaniem w spokojnym, wiejskim otoczeniu. Coraz większa grupa mieszkańców, zwłaszcza osób młodszych, traktuje gminę jako atrakcyjną lokalizację do stałego zamieszkania, korzystając równocześnie z rynku pracy w pobliskich miastach. Dodatkowym czynnikiem zwiększającym atrakcyjność gminy jest popularyzacja pracy zdalnej, która utrwaliła się po pandemii COVID-19 i sprzyja wyborowi terenów wiejskich o dobrej dostępności komunikacyjnej i wysokiej jakości środowiska.

Analiza zasobów mieszkaniowych wskazuje, że mimo stopniowego przyrostu liczby budynków w ostatnich latach, gmina nadal charakteryzuje się stosunkowo niską intensywnością zabudowy w porównaniu do swojego potencjału przestrzennego i demograficznego. W wielu sołectwach (m.in. Pacyna, Luszyń, Model czy Sejkowice) dostępne są wolne tereny możliwe do zagospodarowania pod zabudowę jednorodzinną i zagrodową. Jednocześnie obserwuje się rosnące zainteresowanie działkami budowlanymi, szczególnie w rejonach o dobrej dostępności do drogi wojewódzkiej nr 583 oraz w miejscowościach pełniących funkcję lokalnych centrów usługowych.

W świetle powyższych uwarunkowań można stwierdzić, że gmina wiejska Pacyna posiada istotny potencjał do dalszego rozwoju mieszkaniowego. Wyraźnie rosnące zapotrzebowanie na nowe domy jednorodzinne i działki budowlane wskazuje na konieczność wyznaczenia nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową. Polityka przestrzenna gminy powinna koncentrować się na:

- uzupełnianiu i dogłęszczaniu istniejących struktur osadniczych w miejscowościach z rozwiniętą infrastrukturą,
- zagospodarowaniu terenów niezainwestowanych w sąsiedztwie istniejących osiedli wiejskich i w strefach dobrze skomunikowanych,
- racjonalnym planowaniu zabudowy w obszarach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych,
- prowadzeniu działań w sposób zapewniający ład przestrzenny i ochronę zasobów rolnych oraz środowiskowych.

- a) Uporządkowanie i intensyfikacja istniejących struktur osadniczych

W pierwszym etapie działań rozwojowych kluczowe powinno być uzupełnianie i porządkowanie istniejących struktur osadniczych, w szczególności w miejscowościach dysponujących podstawową infrastrukturą usługową i edukacyjną, takich jak Pacyna, Luszyn, Model, Sejkowice i Podczachy. Należy dążyć do zwiększenia intensywności zabudowy w granicach obecnych jednostek osadniczych, przy jednoczesnym zachowaniu ładu przestrzennego oraz estetyki krajobrazu wiejskiego.

Ważnym elementem tego procesu powinno być również wykorzystanie istniejących zasobów mieszkaniowych, w tym pustostanów i nieużytkowanych budynków wiejskich, które po odpowiednich remontach lub adaptacjach mogą zostać przeznaczone na cele mieszkaniowe, usługowe lub społeczne.

Wzmocnienie dostępności do usług publicznych, rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, poprawa jakości dróg lokalnych oraz rozwój infrastruktury społecznej w tych miejscowościach będzie sprzyjać zatrzymywaniu młodych mieszkańców, przeciwdziałaniu depopulacji oraz podnoszeniu jakości życia na obszarach wiejskich.

Istotnym kierunkiem powinny być również działania rewitalizacyjne, obejmujące zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni – w tym dawnych terenów gospodarczych, nieużytkowanych zabudowań wiejskich czy nieczynnych obiektów usługowych – z przeznaczeniem na cele mieszkaniowe, społeczne i usługowe. Takie podejście pozwoli efektywnie wykorzystać istniejący potencjał terenowy, jednocześnie ograniczając nadmierne rozpraszanie zabudowy.

b) Rozszerzanie struktury osadniczej na tereny niezainwestowane

Drugim kierunkiem powinno być racjonalne zagospodarowywanie terenów niezabudowanych w sąsiedztwie istniejących osiedli wiejskich oraz w strefach o dobrej dostępności komunikacyjnej do Gostynina, Kutna i Żychlina, gdzie obserwuje się stopniowe procesy migracyjne i osiedleńcze. Takie podejście pozwoli ograniczyć rozproszenie zabudowy i zapewni spójność infrastrukturalną, co jest szczególnie istotne w gminie o rozproszonym układzie osadniczym. W tym kontekście wskazane jest wyznaczanie atrakcyjnych terenów pod budownictwo jednorodzinne, zlokalizowanych w miejscowościach o rozwiniętej infrastrukturze technicznej i społecznej, zapewniających dogodne warunki do osiedlania się nowych mieszkańców.

Planowanie nowych terenów mieszkaniowych, w szczególności zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej, powinno bazować na analizie lokalnych potrzeb oraz prognoz demograficznych, z uwzględnieniem możliwości technicznych i finansowych gminy w zakresie obsługi infrastrukturalnej. Szczególną uwagę należy zwrócić na rozwój funkcji mieszkaniowej w miejscowościach pełniących rolę lokalnych centrów gminnych, takich jak Pacyna, Luszyn czy Model, gdzie już dziś widoczne jest zainteresowanie inwestycjami o charakterze mieszkaniowym.

Rozwój w formie zwartej, kompaktowej zabudowy sprzyja optymalizacji kosztów budowy i utrzymania infrastruktury technicznej, a jednocześnie minimalizuje presję na grunty rolne wysokiej klasy bonitacyjnej oraz na obszary cenne przyrodniczo.

c) Wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych

Dla rozwoju gospodarczego gminy Pacyna istotne jest wyznaczenie obszarów pod działalność usługową i produkcyjną. Kluczowe znaczenie mają tereny dobrze skomunikowane – w szczególności położone wzdłuż drogi wojewódzkiej nr = i 583 oraz w bezpośrednim sąsiedztwie dróg powiatowych łączących gminę z Gostyninem, Kutnem i Żychlinem – a także posiadające dostęp do podstawowej infrastruktury technicznej.

Rozwój przedsiębiorczości powinien być ukierunkowany przede wszystkim na sektor małych i średnich przedsiębiorstw, działalność związaną z obsługą nowoczesnego rolnictwa, przetwórstwem produktów rolnych oraz usługami lokalnymi. W perspektywie średniookresowej istotne znaczenie może mieć także rozwój funkcji rekreacyjnych i agroturystycznych, które stanowią naturalne uzupełnienie dominującej funkcji rolniczej gminy. Planowanie nowych inwestycji powinno odbywać się w sposób harmonijny, z poszanowaniem ładu przestrzennego, unikaniem konfliktów z zabudową mieszkaniową oraz ochroną walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazowego.

d) Spójność struktury funkcjonalno-przestrzennej

Warunkiem zrównoważonego rozwoju gminy jest wypracowanie spójnej struktury funkcjonalno-przestrzennej, opartej na powiązaniach z miastami Gostynin, Kutno i Żychlin jako ośrodkami usług ponadpodstawowych oraz na sieci lokalnych centrów wiejskich w obrębie gminy Pacyna. Kluczowe znaczenie ma równoważenie funkcji mieszkaniowych, gospodarczych i usługowych z ochroną rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz zachowaniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych, w tym terenów cennych przyrodniczo oraz obszarów kształtujących tożsamość kulturową gminy.

Hierarchizacja funkcji przestrzennych powinna iść w parze z elastycznością planowania, umożliwiającą adaptację do zmieniających się uwarunkowań demograficznych, społecznych i gospodarczych, a także do rosnącego znaczenia nowoczesnych funkcji rolniczo-przetwórczych i usługowych. Tak ukształtowana struktura przestrzenna sprzyjać będzie zarówno rozwojowi lokalnej gospodarki, jak i podnoszeniu jakości życia mieszkańców.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130)

W perspektywie rozwoju gospodarczego gminy wiejskiej Pacyna niezbędne jest wskazanie priorytetowych obszarów przeznaczonych pod działalność inwestycyjną – zarówno usługową, jak i produkcyjną. Kluczowe znaczenie mają tu tereny dobrze skomunikowane, zlokalizowane wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 583 oraz w rejonach pozostających w bezpośrednim sąsiedztwie głównych ośrodków miejskich, takich jak Gostynin, Kutno czy Żychlin. To właśnie tam występuje koncentracja infrastruktury technicznej oraz potencjał rynku pracy. Planowane inwestycje powinny być realizowane w sposób harmonijny, z poszanowaniem istniejącej zabudowy mieszkaniowej i przyrodniczego charakteru otoczenia, przy jednoczesnym zachowaniu ładu przestrzennego i unikaniu konfliktów funkcjonalnych.

Szczególnie pożądanym jest rozwój działalności w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, usług lokalnych oraz przedsięwzięć powiązanych z rolnictwem, przetwórstwem produktów rolnych i obsługą nowoczesnego rolnictwa. Gmina dysponuje dużym potencjałem w zakresie produkcji rolnej, a korzystne położenie komunikacyjne umożliwia sprawne powiązania z rynkami zbytu w regionie. Właściwie ukierunkowany rozwój bazy gospodarczej może stać się czynnikiem stabilizującym sytuację demograficzną oraz poprawiającym warunki na lokalnym rynku pracy, jednocześnie wzmacniając atrakcyjność gminy Pacyna jako miejsca zamieszkania i inwestowania.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

1. Komunikacja

Podniesienie poziomu obsługi komunikacyjnej gminy Pacyna powinno nastąpić poprzez modernizację i rozbudowę najważniejszych dróg gminnych, zapewniających sprawne powiązania wewnętrzne oraz dobre skomunikowanie z układem dróg wyższego rzędu. Kluczowe będzie także tworzenie lokalnych

układów drogowo-ulicznych na terenach już zabudowanych i przeznaczonych do zainwestowania, a także rozwój komunikacji zbiorowej na obszarach o największym potencjale osiedleńczym i inwestycyjnym. Równolegle gmina powinna prowadzić aktywną politykę we współpracy z samorządem powiatowym i wojewódzkim w zakresie modernizacji i utrzymania drogi wojewódzkiej nr 583 oraz dróg powiatowych zapewniających powiązania z Gostyninem, Kutnem i Żychlinem.

Istotnym kierunkiem działań jest także wykorzystanie istniejącego potencjału do integracji różnych form transportu – samochodowego, autobusowego, kolejowego (ze szczególnym uwzględnieniem stacji w Gostyninie i Kutnie jako głównych węzłów przesiadkowych) oraz rowerowego. W ten sposób możliwe będzie stworzenie spójnego i efektywnego systemu mobilności, sprzyjającego zrównoważonemu rozwojowi gminy, poprawie dostępności do usług wyższego rzędu oraz wzmocnieniu powiązań funkcjonalnych z głównymi ośrodkami miejskimi regionu.

Ważnym kierunkiem działań jest wspieranie rozwoju działalności gospodarczej w dziedzinie transportu, w tym firm przewozowych, spedycyjnych i usług logistycznych, które mogą stać się jednym z elementów lokalnej gospodarki. Działania te powinny iść w parze z tworzeniem nowych oraz utrzymaniem istniejących linii autobusowych, zapewniających codzienną dostępność komunikacyjną mieszkańców do miejsc pracy, edukacji i usług publicznych. Rozwój sektora transportowego może także przyczynić się do tworzenia nowych miejsc pracy i poprawy mobilności wewnętrznej w gminie.

2. Infrastruktura techniczna i społeczna

a) kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę są następujące:

- modernizacja i uzupełnienie sieci wodociągowej w na terenach istniejącej zabudowy,
- rozbudowa sieci wodociągowej w kierunku rozwojowych terenów zabudowy, połączona z realizacją systemu kanalizacji sanitarnej,
- możliwości budowy lokalnych zbiorników retencyjnych, pełniących funkcję magazynowania i gospodarowania wodami opadowymi oraz zwiększających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe;

b) kierunki rozwoju systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych są następujące:

- modernizacja i rozbudowa istniejących oczyszczalni ścieków,
- etapowa realizacja systemu kanalizacji sanitarnej dla poszczególnych miejscowości,
- realizacja przydomowych oczyszczalni ścieków, przy sprzyjających warunkach gruntowo-wodnych, w sytuacji braku sieci kanalizacji sanitarnej lub do czasu jej doprowadzenia,
- do czasu realizacji sieci kanalizacji sanitarnej – dopuszczenie możliwości realizacji bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe wraz z udokumentowanym wywozem ścieków do oczyszczalni ścieków,
- budowa nowej oczyszczalni ścieków w miarę wzrostu zapotrzebowania i rozwoju osadnictwa;

c) kierunki rozwoju systemu odprowadzania wód opadowych są następujące:

- podstawą odprowadzania wód opadowych będą lokalne sieci kanalizacji deszczowej oraz lokalna infiltracja wód opadowych,
- odprowadzanie wód deszczowych do wód powierzchniowych siecią kanalizacji deszczowej należy obowiązkowo poprzedzić wykonaniem urządzeń podczyszczających dostosowanych do ilości ścieków i ładunku zanieczyszczeń, zgodnie z przepisami odrębnymi,

- odprowadzenie ścieków deszczowych będzie możliwe również poprzez wpusty ściekowe z wkładami podczyszczającymi do studni chłonnych, skrzynek rozsączających i dalej w grunt,
 - należy ograniczyć nawierzchnie szczelne na rzecz nawierzchni ażurowych, umożliwiając lokalną infiltrację wód opadowych,
 - podstawą odprowadzenia wód opadowych z dachów będzie spływ powierzchniowy do gruntu w granicach własnej działki; dopuszcza się inny sposób odprowadzenia wód opadowych z terenów zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi,
 - zachowanie suchych rowów jako elementu odwodnienia;
- d) kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w gaz są następujące:
- realizacja gazociągów średniego ciśnienia etapowo do poszczególnych miejscowości,
 - etapowa rozbudowa sieci gazowej w miejscowościach Pacyna, Model i Janówek (w tym przy ul. Łowickiej w Pacynie);
- e) kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w energię elektryczną w gminie są następujące:
- modernizacja, przebudowa, rozbudowa i budowa nowych sieci elektroenergetycznych średniego napięcia i niskiego napięcia 0,4 kV,
 - modernizacja i budowa nowych stacji transformatorowych,
 - dopuszczenie możliwości realizacji podziemnych kabli elektroenergetycznych,
 - lokalizacja potencjalnych rozwojowych terenów lokalizacji instalacji fotowoltaicznych,
 - dopuszczenie na potencjalnych rozwojowych terenach zabudowy produkcyjnej, usług produkcyjnych i składów,
 - wykorzystanie potencjalnych obszarów lokalizacji elektrowni wiatrowych,
 - dopuszczenie możliwości realizacji przydomowych odnawialnych źródeł energii,
 - ograniczenie zużycia energii elektrycznej – modernizacja oświetlenia ulicznego i stosowanie energooszczędnych urządzeń,
 - wykorzystanie ogniw fotowoltaicznych do zasilania w energię elektryczną pojedynczych obiektów budowlanych;
- f) kierunki rozwoju zaopatrzenia w ciepło są następujące:
- zastępowanie węgla kamiennego innymi mniej uciążliwymi źródłami energii, w tym biomasą,
 - modernizacja kotłowni i urządzeń grzewczych,
 - stosowanie nowoczesnych indywidualnych źródeł energii, w tym kotłów nowej generacji oraz wymiana starych urządzeń na nowe,
 - wykorzystanie rozproszonych źródeł energii cieplnej i elektrycznej, w tym pracujących w skojarzeniu,
 - wykorzystanie pomp ciepłych i kolektorów słonecznych,
 - wykorzystanie gazu, biogazu i gazu płynnego,
 - wykorzystanie energii elektrycznej, w tym również z odnawialnych źródeł energii – z ogniw fotowoltaicznych i małych przydomowych elektrowni wiatrowych,
 - ograniczenie zużycia energii cieplnej, w tym kontynuacja termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych, usługowych i innych wg aktualnych potrzeb;
- g) kierunki rozwoju obsługi telekomunikacyjnej są następujące:
- obsługa telekomunikacyjna gminy oparta będzie o operatorów telefonii sieciowej i komórkowej,
 - dopuszcza się korektę przebiegu i rozbudowę podziemnej sieci telefonicznej oraz możliwość realizacji sieci szerokopasmowych,

- lokalizacja inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej oraz lokalizacja infrastruktury telekomunikacyjnej o nieznacznym oddziaływaniu – będzie odbywać się zgodnie z przepisami odrębnymi,
 - budowa światłowodu w miejscowościach Pacyna i Janówek, rozbudowa w pozostałych miejscowościach;
- h) kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami są następujące:
- obowiązywać będzie system gospodarki odpadami przyjęty przez Radę Gminy z uwzględnieniem selektywnej zbiórki odpadów,
 - odpady komunalne trafiać będą do zakładu zagospodarowania odpadów zlokalizowanego w gminie,
 - budowa Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) w gminie.

3. Infrastruktura produkcyjna, usługowa, magazynowa

Na terenie gminy wiejskiej Pacyna zidentyfikowano obszary predysponowane do rozwoju funkcji gospodarczych, które w części zostały już objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego z przeznaczeniem pod obiekty produkcyjne, składy i magazyny. Tereny te posiadają korzystne uwarunkowania lokalizacyjne i infrastrukturalne – położone są w sąsiedztwie drogi wojewódzkiej nr 583, co zapewnia sprawne powiązanie komunikacyjne z Gostyninem, Kutnem, Żychlinem oraz Płockiem, a w szerszej perspektywie także z aglomeracją warszawską. Ich atrakcyjność zwiększa dostęp do podstawowych sieci uzbrojenia technicznego, w tym wodociągowej, energetycznej i kanalizacyjnej, a także bliskość oczyszczalni ścieków, co stwarza warunki do lokalizacji działalności wymagających odpowiednich zabezpieczeń środowiskowych.

Dogodne położenie komunikacyjne sprawia, że obszary te mogą stać się interesującą lokalizacją dla inwestorów z sektorów logistycznego, magazynowego i produkcyjnego, a także dla działalności związanych z obsługą rolnictwa i lokalnego rynku. Szczególny potencjał widoczny jest w rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego oraz działalności wspierających nowoczesne rolnictwo, co wpisuje się w dominujący charakter gospodarczy gminy.

Właściwie zaplanowany rozwój tych terenów – przy zachowaniu ładu przestrzennego, harmonijnym powiązaniu z zabudową mieszkaniową oraz poszanowaniu walorów przyrodniczych – może stać się jednym z kluczowych impulsów gospodarczych gminy Pacyna. Przyczyni się to do wzmocnienia lokalnego sektora MŚP, tworzenia nowych miejsc pracy oraz poprawy stabilności demograficznej gminy.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Wyznaczenie obszarów, na których dopuszczona zostanie lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW następuje w planie ogólnym oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW w ramach infrastruktury związanej z:

- pozyskiwaniem energii słonecznej polegającej na budowie elektrowni fotowoltaicznej;
- pozyskiwaniem energii wiatru polegającej na budowie elektrowni wiatrowej;
- pozyskiwaniem energii z biogazu polegającej na budowie biogazowni;
- pozyskiwaniem energii geotermalnej.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Na terenach zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, mieszkaniowo-usługowej, sportu i rekreacji, nie dopuszcza się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Na terenach obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych i hodowlanych zakazuje się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz przedsięwzięć polegających na chowie lub hodowli zwierząt. Zakazuje się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarach, na których występują formy ochrony przyrody. Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko dopuszcza się na terenach gospodarowania odpadami.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Gospodarka rolna stanowi jedną z podstawowych funkcji gminy, dla jej rozwoju zakłada się następujące kierunki i zasady kształtowania przestrzeni rolniczej i ochrony powierzchni ziemi:

- zachowanie i ochrona obszarów gleb o wysokich walorach dla produkcji rolnej;
- przeciwdziałanie skutkom suszy m.in. poprzez ograniczanie utraty naturalnej retencji i zachęcanie do jej odtwarzania na terenach zurbanizowanych oraz utrzymanie i odtwarzanie naturalnych możliwości retencyjnych ekosystemów wodnych i ekosystemów zależnych od wód;
- wdrażanie ekohydrologicznych rozwiązań m.in. poprzez: zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, pasy leśne, wyspy leśne, enklawy łąk śródpolnych, wprowadzanie roślinności towarzyszącej wodom powierzchniowym, a także budowa ścian denitryfikacyjnych stanowiących barierę przed dopływem azotanów ze zlewni rolniczej, także z obszarów nieskanalizowanych.

Dla ochrony i wzbogacania zasobów leśnych oraz obszarów zadrzewień zakłada się:

- zachowanie i ochronę zwartych kompleksów leśnych, wysp leśnych, pasów leśnych dla utrzymania wodochronnych i glebochronnych funkcji lasów związanych z retencyjnymi właściwościami ekosystemów leśnych, chroniących zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulujących stosunki hydrologiczne i przeciwdziałających suszy,
- zwiększanie powierzchni leśnych poprzez zalesianie gruntów o najniższej jakości i przydatności dla rolnictwa (gleb nieurodzajnych),
- dokonywanie zalesień uwzględniających wymogi ochrony przeciwpowodziowej,
- niewprowadzanie obcych geograficznie i siedliskowo gatunków drzew i krzewów (zadrzewienia śródpolne, przydrożne, itp.).

Na terenie obszarów chronionych decyzje o zalesieniu muszą być zgodne z planami ochrony lub planami zadań ochronnych tych obszarów, a w przypadku braku takich planów – zaopiniowane przez właściwe służby ochrony przyrody zgodnie z kompetencjami.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Na terenie gminy nie wyznaczono obszarów zdegradowanych, obszarów rewitalizacji, ani obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub remediacji. Dopuszcza się wyznaczenie takich obszarów, zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w tym zakresie.

Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym będą realizowane na obszarze wszystkich miejscowości gminy Pacyna, w zależności od potrzeb mieszkańców oraz uwarunkowań przestrzennych, funkcjonalnych i środowiskowych. Ich rozmieszczenie będzie wynikało z priorytetów rozwojowych gminy, dostępności terenów oraz możliwości technicznych i finansowych samorządu.

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym zalicza się w szczególności przedsięwzięcia służące poprawie jakości życia mieszkańców, dostępności komunikacyjnej oraz rozwojowi infrastruktury technicznej i społecznej. Mogą to być m.in.:

- budowa i modernizacja dróg publicznych gminnych oraz dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
- realizacja i rozbudowa gminnych sieci infrastruktury technicznej, w tym wodociągowej, kanalizacyjnej, energetycznej, gazowej i telekomunikacyjnej,
- budowa i modernizacja lokalnych tras rowerowych i tras pieszo-rowerowych,
- tworzenie i modernizacja obiektów użyteczności publicznej, takich jak świetlice wiejskie, obiekty sportowe, rekreacyjne i kulturalne,
- realizacja inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami, w tym punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK) oraz zbiorników retencyjnych,
- inwestycje związane z bezpieczeństwem publicznym, m.in. oświetlenie uliczne, miejsca rekreacji i integracji społecznej.

Realizacja inwestycji celu publicznego w rozproszonej sieci osadniczej gminy powinna odbywać się w sposób zrównoważony i komplementarny, zapewniający równomierny rozwój wszystkich sołectw oraz wzmocnienie funkcji lokalnych ośrodków gminnych. Działania te będą ukierunkowane na podnoszenie standardu infrastruktury, wzmacnianie spójności przestrzennej gminy oraz poprawę dostępności do usług publicznych.

4 Założenia wdrożeniowe

W punkcie opisano założenia systemu realizacji Strategii, przewidywane koszty realizacji działań wpisanych do Strategii oraz potencjalne źródła ich finansowania.

4.1 Planowane przedsięwzięcia

Poniżej przedstawiono priorytetowe przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym w przyjętej perspektywie czasowej Strategii.

Tabela 25 Lista priorytetowych przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym w ramach Strategii

Lp.	Inwestycja/projekt
1.	Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Luszyn
2.	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Pacynie
3.	Modernizacja Oczyszczalni Ścieków w Pacynie
4.	Przebudowa sieci wodociągowej Model – Skrzyszewy
5.	Przebudowa dróg gminnych wraz z infrastrukturą techniczną na terenie gminy Pacyna
6.	Rozbudowa sieci gazowej gminnej w Pacynie, Model, Kamionka, budowa sieci gazowej w Pacynie, ul. Łowicka oraz wsi Janówek

7.	Remont Przedszkola w Skrzyszewach
8.	Remont i bieżące utrzymanie Szkoły Podstawowej w Pacynie
9.	Bieżące utrzymanie sieci wodociągowych na terenie gminy Pacyna
10.	Remonty obiektów OSP na terenie gminy Pacyna
11.	Bieżące utrzymanie i remont świetlic wiejskich na terenie gminy Pacyna
12.	Remont boiska sportowego w Słomkowie
13.	Budowa nowej stacji uzdatniania wody
14.	Remont parkingu przy Urzędzie Gminy Pacyna
15.	Powiększenie terenu cmentarza w Pacynie
16.	Budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne (pozyskanie terenów)
17.	Budowa Domu Seniora wraz ze schronem dla ludności
18.	Budowa Domu Kultury w Pacynie
19.	Budowa Placów Zabaw na terenie gminy Pacyna (w tym Janówek, Czarnów, Rybie)
20.	Odnowa i renowacja pałacu w Rakowcu
21.	Budowa Świetlicy Wiejskiej w Czarnowie
22.	Budownictwo komunalne lub socjalne w Czarnowie i Remkach
23.	Budowa PSZOK na terenie gminy Pacyna
24.	Zakup terenów pod inwestycje gminne, nieuciążliwych dla środowiska (Radycza – teren po magazynie zbożowym, Rakowiec)

Źródło: opracowanie własne

4.2 Ramy finansowe i źródła finansowania

Ramy finansowe

Uwzględniając zakres Strategii i przyjętą perspektywę czasową na ogólne ramy finansowe Strategii składa się wiele elementów, w tym m.in.:

- wartość planowanych inwestycji,
- zmiany wartości pieniądza w czasie,
- zmiany wartości poszczególnych produktów rzutujących na wartość inwestycji,
- koszty administracyjne związane z wdrażaniem Strategii.

Źródła finansowania

Jako główne źródła finansowania Strategii wskazuje się:

- budżet Gminy Pacyna,
- pośrednio budżet Województwa Mazowieckiego,
- pośrednio budżet Powiatu Gostynińskiego,
- środki pochodzące z budżetu krajowego (w tym krajowe fundusze celowe np. Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych, Program inwestycji Strategicznych),
- środki prywatne,
- środki pochodzące z budżetu UE:
 - środki w ramach polityki spójności na lata 2021-2027, w tym program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 i krajowe programy operacyjne,
 - wspólna polityka rolna UE,
 - programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
 - Europejski Instrument na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności w ramach instrumentu NextGenerationEU,
 - programy Komisji Europejskiej,
 - Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)
- inne środki, m.in. Fundusze norweskie i EOG, WFOŚiGW, NFOŚiGW, fundusze międzynarodowych instytucji finansowych (EBI, EBOR, Bank Światowy itp.).

4.3 System realizacji Strategii

Poniżej opisano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, podstawy prawne regulujące funkcjonowanie Strategii, sposób wdrażania Strategii oraz jej wskaźniki.

Podmioty zaangażowane w realizację Strategii

W realizację Strategii zaangażowane będą instytucje publiczne z terenu gminy, podmioty finansujące i współfinansujące inwestycje wpisane do Strategii i te zgodne ze Strategią, organizacje pozarządowe i przedsiębiorstwa z terenu gminy oraz mieszkańcy.

Do instytucji publicznych z terenu gminy należy zaliczyć Gminę Pacyna i jej jednostki organizacyjne. Do organizacji pozarządowych należy zaliczyć m.in. Ochotnicze Straże Pożarne, Stowarzyszenia, Fundacje.

Jako podmioty finansujące i współfinansujące przedsięwzięcia w ramach Strategii należy zaliczyć m.in. Starostwo Powiatowe w Gostyninie, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, Centrum Unijnych Projektów Transportowych, Centrum Projektów Europejskich, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Ośrodek Przetwarzania Informacji, Bank Gospodarstwa Krajowego, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz przedsiębiorców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono rolę poszczególnych rodzajów podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii.

Tabela 26 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii

PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ STRATEGII	ROLA
Instytucje publiczne z terenu gminy	– stymulowanie podejmowania działań zgodnych ze Strategią, – monitoring realizacji Strategii, – współpraca z innymi podmiotami – aktualizacja Strategii – finansowanie i współfinansowanie działań – realizacja przedsięwzięć
Organizacje pozarządowe, fundacje w tym działające na terenie gminy Pacyna	– realizacja działań w szczególności w obszarze kultury, promocji gminy, aktywności fizycznej
Podmioty finansujące i współfinansujące przedsięwzięcia	– finansowanie i współfinansowanie przedsięwzięć
Przedsiębiorcy	– finansowanie i realizacja przedsięwzięć
Mieszkańcy	– udział w konsultacjach

Źródło: opracowanie własne

Najważniejszą rolę we wdrażaniu Strategii mają odgrywać instytucje publiczne z terenu gminy.

Regulacje prawne

Podstawowym aktem prawnym zobowiązującym samorządy gminne do prowadzenia polityki rozwoju jest Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. Nr 227 z dnia 11 grudnia 2006 roku, poz. 1658). Zgodnie z tą ustawą politykę rozwoju prowadzą:

- w skali kraju - Rada Ministrów,

- w skali regionu - samorząd województwa,
- w skali lokalnej - samorząd powiatowy i gminny (art. 3).

Polityką rozwoju jest, w rozumieniu art. 2 tej ustawy, zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju oraz spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Zgodnie z ustawą zakres przedmiotowy tych działań obejmować powinien w szczególności zagadnienia:

- ochrony środowiska,
- ochrony zdrowia,
- promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych,
- rozwoju kultury, kultury fizycznej, sportu i turystyki,
- rozwoju miast i obszarów metropolitarnych,
- rozwoju obszarów wiejskich,
- rozwoju nauki i zwiększenia innowacyjności gospodarki, w tym rozwoju sektorów opartych na wykorzystaniu nowoczesnych technologii,
- rozwoju zachowań prospołecznych wspólnot lokalnych oraz budowy i umacniania struktur społeczeństwa obywatelskiego,
- rozwoju zasobów ludzkich, w tym podnoszenia poziomu wykształcenia społeczeństwa, kwalifikacji obywateli, jak również zapobiegania wykluczeniu społecznemu oraz łagodzeniu jego negatywnych skutków,
- stymulowania powstawania nowych miejsc pracy,
- tworzenia i modernizacji infrastruktury społecznej i technicznej,
- wspierania i unowocześniania instytucji państwa,
- wspierania rozwoju przedsiębiorczości,
- wspierania wzrostu gospodarczego,
- zwiększania konkurencyjności gospodarki.

Zgodnie z art. 4 przedstawionej wyżej ustawy politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju przy pomocy programów operacyjnych.

Ustawodawca jedynie bardzo ogólnie określił przedmiot, funkcje i procedury tworzenia strategii rozwoju na szczeblach lokalnych, pozostawiając decyzje w tym zakresie samorządom powiatów i gmin, koncentrując się głównie na zadaniach Rady Ministrów i samorządów województw.

Proces identyfikacji i zaangażowania katalogu partnerów określonego w ustawie wdrożeniowej

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie

W procesie opracowywania Strategii przeprowadzono proces identyfikacji oraz zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych, w tym podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacji działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.

Proces identyfikacji i zaangażowania partnerów

Na etapie przygotowania Strategii dokonano przeglądu lokalnych i regionalnych interesariuszy, w tym instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedstawicieli biznesu, jednostek naukowych oraz mieszkańców gminy. W tym celu przeprowadzono:

- konsultacje społeczne, obejmujące otwarte spotkania, ankiety oraz zbieranie opinii online;
- warsztaty tematyczne, w ramach których zidentyfikowano kluczowe potrzeby i wyzwania oraz kierunki rozwoju gminy;
- spotkania z przedstawicielami instytucji i organizacji, w tym organizacji zajmujących się ochroną środowiska, równością płci oraz przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu.

Mimo podjętych działań, w niektórych przypadkach napotkano na ograniczoną dostępność lub brak reprezentacji określonych grup interesariuszy. W takich sytuacjach podjęto próbę analizy dostępnych raportów i danych, aby zapewnić możliwe kompleksowe uwzględnienie tych perspektyw.

Zaangażowanie partnerów w proces wdrażania Strategii

Strategia przewiduje mechanizmy zapewniające dalsze zaangażowanie partnerów w jej realizację i monitoring. W tym celu planowane są:

- regularne spotkania konsultacyjne i warsztaty, podczas których monitorowane będą postępy we wdrażaniu Strategii oraz aktualizowane jej priorytety;
- stały kontakt z partnerami społeczno-gospodarczymi, w tym możliwość zgłaszania uwag i propozycji zmian;
- publikacja raportów z wdrażania Strategii, umożliwiająca ocenę efektywności działań oraz wskazanie dalszych kierunków rozwoju.

Dzięki tym działaniom zapewniona zostanie transparentność procesu wdrażania oraz możliwość aktywnego uczestnictwa różnych grup interesariuszy w realizacji celów rozwojowych gminy.

Zasady realizacji Strategii

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii. Dopełnieniem systemu jest określenie podmiotów odpowiedzialnych i zaangażowanych w jego wdrażanie, a także wskazanie możliwych źródeł finansowania realizacji Strategii. Strategia będzie wdrażana i monitorowana przez uzgodnione i wyznaczone do tego podmioty. Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny Strategii oraz pełniącymi określone w nim role będą:

- Wójt Gminy:
 - odpowiada za wdrażanie Strategii,
 - wyznacza Koordynatora Strategii,
- Rada Gminy:
 - analizuje postępy wdrażania Strategii,
 - akceptuje sprawozdania z realizacji Strategii,
 - analizuje i zatwierdza wnioski o aktualizację Strategii,
 - uwzględnia zadania zaplanowane do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych,
- Koordynator Strategii:
 - pełni funkcje koordynacyjne wobec pozostałych podmiotów,
 - mobilizuje zasoby na rzecz realizacji działań zapisanych w Strategii,
 - upowszechnia założenia Strategii wśród mieszkańców gminy,
 - koordynuje przygotowanie okresowych sprawozdań z realizacji Strategii,
 - rekomenduje wprowadzenie zmian do Strategii,
 - inicjuje realizację kierunków działań,

- partnerzy realizacji Strategii tj. poszczególne komórki Urzędu Gminy w Pacynie oraz jednostki organizacyjne Gminy:
 - realizują poszczególne kierunki działań,
 - przekazują informację o stopniu realizacji zadań do Koordynatora Strategii oraz sporządzają statystyki i dane pomocne w procesie monitorowania,
 - zgłaszają wnioski do zmian w Strategii.

Strategia jest dokumentem programującym rozwój gminy na kolejne lata. Wszystkie pozostałe plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. Zgodność dokumentów wykonawczych powinna odnosić się do następujących elementów:

- zgodność na poziomie misji,
- zgodność na poziomie celów,
- zgodność na poziomie zaplanowanych efektów,
- zgodność na poziomie wytycznych i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

Celem systemu monitorowania Strategii jest weryfikacja skuteczności działań określonych w ramach celów strategicznych ujętych w dokumencie. Monitoring pozwoli sprawdzić czy Strategia jest wdrażana zgodnie z planem. W celu przeprowadzenia monitoringu (w zależności od potrzeby Gminy może to być monitoring coroczny lub w innym odstępie czasowym) jednostki organizacyjne gminy oraz komórki urzędu odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań przekazują Koordynatorowi Strategii informację na temat napotkanych/potencjalnych trudności i problemów w realizacji zaplanowanych zadań.

Przegląd i aktualizacja

Przegląd Strategii może odbyć się corocznie, w połowie okresu obowiązywania Strategii lub w przypadku stwierdzenia konieczności jej aktualizacji. W przypadku chęci przeprowadzenia przeglądu strategicznego lub stwierdzenia przez jednostkę odpowiedzialną za monitoring Strategii konieczności wprowadzenia zmian w dokumencie, podjęte zostaną działania zmierzające do aktualizacji zapisów strategii:

- Wójt Gminy na sesji Rady Gminy przedstawia wniosek o rozpoczęcie procesu przeglądu strategicznego (aktualizacji Strategii),
- w oparciu o decyzję Rady Gminy Wójt we współpracy z Koordynatorem Strategii określa sposób przeprowadzenia aktualizacji (w oparciu o własne zasoby lub z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowuje harmonogram procesu aktualizacji Strategii,
- w ramach procesu, weryfikacji i aktualizacji poddane mogą zostać:
 - zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz, misja rozwoju gminy i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów gminy i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),
 - cele strategiczne i operacyjne i ich adekwatność do zweryfikowanej misji rozwoju (w szczególności do domen strategicznego rozwoju),
 - kierunki działań,
- zaktualizowany dokument Strategii podlega konsultacjom a następnie zostaje przedstawiony Radzie Gminy.

Ewaluacja ex-ante

Po opracowaniu Strategii, a przed jej wdrażaniem przeprowadzona zostanie tzw. ewaluacja uprzednia (ex-ante), w zakresie następujących kryteriów:

- trafności – analizie poddane zostaną adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i posiadanych zasobów,
- skuteczności – czy wyznaczone cele są możliwe do osiągnięcia poprzez zdefiniowane priorytety i działania,
- efektywności – ocena dotyczącej tego, czy zdefiniowane cele są uzasadnione pod względem przewidywanych nakładów finansowych,
- spójności wewnętrznej i zewnętrznej dokumentu.

Po przeprowadzonej ewaluacji ex-ante rekomenduje się Strategię do wdrożenia.

Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu obowiązywania Strategii przewidziano opracowanie ewaluacji ex-post – sprawozdania/raportu końcowego z wdrażania założeń dokumentu, który będzie zawierał m.in. wykaz zrealizowanych działań i analizę efektywności wydatkowania środków finansowych.

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Gminy Pacyna na lata 2026-2035 została opracowana przy udziale mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i instytucji publicznych z terenu gminy Pacyna. Zainteresowani mieszkańcy i podmioty mieli możliwość przedstawienia swoich uwag do treści Strategii w ramach konsultacji społecznych i warsztatów strategicznych. Sprawia to, że Strategia w możliwie największym stopniu odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności. Dodatkowo dokument strategii został zaopiniowany przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie, Mazowiecki Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny oraz Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie. Wydane przez ww. instytucje opinie stanowią załącznik do dokumentu.

Główne założenia Strategii są oparte na wnioskach z analizy sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Pacyna. Analizy te wykazały, że gmina Pacyna boryka się z problemami w każdej z analizowanych sfer i niezbędne są działania w celu ich rozwiązania. W Strategii zdefiniowano następujące cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Pacyna na lata 2026-2035 związane ze sferą społeczną, gospodarczą i przestrzenną:

- Cel strategiczny 1: Warunki odpowiednie dla rozwoju społecznego gminy Pacyna:
 - Cel operacyjny 1.1 Tworzenie sieci powszechnego dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz upowszechnianie e-usług,
 - Cel operacyjny 1.2 Zwiększenie dostępu do usług medycznych oraz profilaktyka zdrowia,
 - Cel operacyjny 1.3 Podniesienie jakości kształcenia,
 - Cel operacyjny 1.4 Wspieranie działań na rzecz włączenia społecznego,
 - Cel operacyjny 1.5 Wspieranie sektora organizacji pozarządowych,
 - Cel operacyjny 1.6 Rozwój oferty kulturalnej,
- Cel strategiczny 2: Podniesienie konkurencyjności gminy Pacyna:
 - Cel operacyjny 2.1 Rozwój przedsiębiorczości,
 - Cel operacyjny 2.2 Racjonalne wykorzystanie walorów gospodarczych gminy,
 - Cel operacyjny 2.3 Budowa i modernizacja systemów infrastruktury zapobiegającej zagrożeniom,
 - Cel operacyjny 2.4 Rozwój różnych form rolnictwa,
 - Cel operacyjny 2.5 Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej oraz rozwój infrastruktury sportowej,
- Cel strategiczny 3: Rewitalizacja przestrzeni gminy Pacyna i zrównoważony rozwój:
 - Cel operacyjny 3.1 Zintegrowane działania rewitalizacyjne w wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i technicznym,
 - Cel operacyjny 3.2 Rozwój funkcji społecznie użytecznych, włączenie społeczne, walka z ubóstwem,
 - Cel operacyjny 3.3 Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego
 - Cel operacyjny 3.4 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej i strategii niskoemisyjnych,
 - Cel operacyjny 3.5 Rozbudowa infrastruktury technicznej oraz wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska.

Cele Strategii wykazują zgodność z szeregiem innych dokumentów strategicznych o charakterze lokalnym, regionalnym i krajowym. Przyjęto, że system wdrażania Strategii będzie oparty na Radzie Gminy i na strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy w Pacynie. Strategia zawiera listę przedsięwzięć priorytetowych. Lista działań priorytetowych jest listą otwartą – każde nowo zidentyfikowane przedsięwzięcie, które zdaniem Gminy powinno być traktowane priorytetowo, może zostać wpisane na listę poprzez aktualizację treści Strategii. Należy zaznaczyć, że realizacja działań w ramach Strategii uwarunkowana jest w głównej mierze od pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych. Ponadto bieżący monitoring realizacji celów Strategii i jej bieżąca aktualizacja mają za zadanie sprawić, aby główne założenia Strategii mogły być kontynuowane w kolejnej perspektywie czasowej.

Spis tabel, rysunków, wykresów i zdjęć**Spis tabel**

Tabela 1 Liczba ludności w gminie Pacyna w latach 2018-2024	5
Tabela 2 Saldo migracji w gminie Pacyna w latach 2018-2024	6
Tabela 3 Przyrost naturalny w gminie Pacyna w latach 2018-2024	8
Tabela 4 Wydatki z budżetu gminy Pacyna na oświatę i wychowanie w latach 2018-2024 (zł)	9
Tabela 5 Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2018-2024	11
Tabela 6 Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2018-2023	12
Tabela 7 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Pacyna w latach 2018-2023	12
Tabela 8 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w gminie Pacyna w latach 2018-2023	12
Tabela 9 Czytelnicy w Gminnej Bibliotece Publicznej w Pacynie w latach 2020-2024.....	13
Tabela 10 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2018-2024.....	13
Tabela 11 Rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Pacyna w latach 2021-2024	17
Tabela 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2020-2024	18
Tabela 13 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w gminie Pacyna w latach 2020-2024.....	18
Tabela 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Pacyna w latach 2020-2024	18
Tabela 15 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Pacyna w latach 2019-2024	19
Tabela 16 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Pacyna w 2024 w porównaniu do gmin powiatu gostyńskiego, powiatu gostyńskiego i województwa mazowieckiego	20
Tabela 17 Dane dotyczące bezrobocia w gminach powiatu gostyńskiego i w powiecie gostyńskim – stan na 31.12.2024 r.	21
Tabela 18 Analiza SWOT gminy Pacyna w sferze społecznej	40
Tabela 19 Analiza SWOT gminy Pacyna w sferze gospodarczej	41
Tabela 20 Analiza SWOT gminy Pacyna w sferze przestrzennej	41
Tabela 21 Analiza SWOT gminy Pacyna w sferze klimatyczno-środowiskowej.....	42
Tabela 22 Cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki realizacji celów	50
Tabela 23 Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych.....	54
Tabela 24 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi w podziale na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny	55
Tabela 25 Lista priorytetowych przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym w ramach Strategii	90
Tabela 26 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii.....	92

Spis rysunków

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Pacyna na planie województwa mazowieckiego	22
Rysunek 2 Lokalizacja gminy Pacyna na planie powiatu gostynińskiego	23
Rysunek 3 Położenie komunikacyjne gminy Pacyna	23
Rysunek 4 Położenie gminy Pacyna względem obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000	34
Rysunek 5 Położenie gminy Pacyna względem obszarów chronionego krajobrazu	34
Rysunek 6 Pomniki przyrody w gminie Pacyna	35
Rysunek 7 Ekstremalne temperatury maksymalne i minimalne w Polsce w latach 1991-2020 r.	37
Rysunek 8 Ekstremalne sumy opadów i ekstremalne usłonecznienie w Polsce w latach 1991-2020 r.	38
Rysunek 9 Proces formułowania głównych założeń Strategii	46
Rysunek 10 Cele strategiczne Strategii.....	49
Rysunek 11 Położenie gminy Pacyna na planie wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych w województwie mazowieckim	59
Rysunek 12 Mapa zagrożenia suszą atmosferyczną.....	65
Rysunek 13 Mapa zagrożenia suszą rolniczą.....	66
Rysunek 14 Mapa zagrożenia suszą hydrologiczną.....	66
Rysunek 15 Mapa zagrożenia suszą hydrogeologiczną.....	67
Rysunek 16 Mapa łącznego zagrożenia suszą	67
Rysunek 17 Położenie gminy Pacyna na tle obszarów szczególnego zagrożenia powodzią rzeczną	69
Rysunek 18 Lokalizacja gminy Pacyna na mapie województwa mazowieckiego uwzględniającej Obszary Strategicznej Interwencji	71
Rysunek 19 Lokalizacja gminy Pacyna na mapie województwa mazowieckiego uwzględniającej obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze ...	72
Rysunek 20 Ośrodki wzrostu w gminie Pacyna	74
Rysunek 21 Rozmieszczenie dóbr kulturowych o dużej wartości kulturowej i historycznej w gminie Pacyna	76
Rysunek 22 Drogi w gminie Pacyna.....	77
Rysunek 23 Podział funkcjonalny terenu gminy Pacyna	77
Rysunek 24 Inwestycje w ramach Strategii.....	80

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (stan na 31.12.2024 r.)	6
Wykres 2 Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (stan na 31.12.2024 r.) (osoby na km ²)	7
Wykres 3 Ludność gminy Pacyna w podziale na płeć na koniec 2024 r.	7
Wykres 4 Liczba mieszkańców gminy Pacyna w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2024 r.)	7
Wykres 5 Piramida wieku gminy Pacyna (2024 r.)	8
Wykres 6 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w gminie Pacyna, powiecie gostynińskim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025.....	10
Wykres 7 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w gminie Pacyna, powiecie gostynińskim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025	10
Wykres 8 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z matematyki w gminie Pacyna, powiecie gostynińskim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025	10

Wykres 9 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Pacyna w latach 2017-2023	13
Wykres 10 Wskaźnik liczby fundacji, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa mazowieckiego, powiatu gostynińskiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.)	14
Wykres 11 Podmioty sektorów gospodarczych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminie Pacyna w 2024 r. (%)	17
Wykres 12 Podmioty gospodarcze według sektorów własnościowych w gminie Pacyna (2023 r.).....	18
Wykres 13 Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla powiatu gostynińskiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.)	19
Wykres 14 Dochody i wydatki ogółem gminy Pacyna w latach 2018-2024 (zł)	19
Wykres 15 Liczba bezrobotnych w gminie Pacyna w latach 2019-2024	20
Wykres 16 Osoby korzystające z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu gostynińskiego, województwa mazowieckiego i w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (2023 r.)	26
Wykres 17 Osoby korzystające z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców w powiecie gostynińskim, województwie mazowieckim i w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (2023 r.)	26
Wykres 18 Osoby korzystające z sieci gazowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu gostynińskiego, województwa mazowieckiego i w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (2023 r.)	27
Wykres 19 Liczba mieszkań w gminie Pacyna w latach 2019-2024	29
Wykres 20 Wskaźnik liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie gostynińskim, województwie mazowieckim i w poszczególnych gminach powiatu gostynińskiego (2024 r.)	29
Wykres 21 Wskaźnik wilgotności gleby 0-100% dla powiatu gostynińskiego (2024 r.)	39

Bibliografia

1. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Pacyna za 2022 r.
2. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Pacyna za 2023 r.
3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
4. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Pacyna na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.
5. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
6. Plan przeciwdziałania skutkom suszy
7. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego
8. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły
9. Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
10. Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest z terenu gminy Pacyna na lata 2013-2032
11. Program współpracy Gminy Pacyna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności
12. Raport o stanie Gminy Pacyna za 2024 rok
13. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+
14. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pacyna
15. Średniookresowa Strategia rozwoju kraju
16. Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027
17. www.agrometeo.imgw.pl
18. www.bdl.stat.gov.pl
19. www.gov.pl
20. www.geoserwis.gdos.pl
21. www.google.pl/maps
22. www.gov.pl
23. www.mwz.pl
24. www.pacyna.mazowsze.pl
25. www.rspo.gov.pl
26. www.wody.isok.gov.pl
27. www.funduszedlamazowsza.pl